

CSALÁDBARÁT ORSZÁG
EG-00140-003/2021

GYERMEKEK NAPKÖZBENI ELLÁTÁSÁHOZ ILLESZKEDŐ STANDARD

BÖLCSSŐDEI ELLÁTÁST
NYÚJTÓ INTÉZMÉNYEK

CSALÁDBARÁT
MAGYARORSZÁG
KÖZPONT

GYERMEKEK NAPKÖZBENI ELLÁTÁSÁHOZ ILLESZKEDŐ STANDARD

BÖLCSŐDEI ELLÁTÁST NYÚJTÓ INTÉZMÉNYEK

**CSALÁDBARÁT
MAGYARORSZÁG
KÖZPONT**

A kiadvány a Családbarát Magyarország Központ Nonprofit Közhasznú Kft.
Családbarát ország megnevezésű projekt keretében készült.

mb. szakmai vezető: *Annus Gábor*

Jóváhagyta:

Annus Gábor
mb. szakmai vezető

2021. december

Szerzők:
Dr. Nyitrai Ágnes
Murányi Beáta
Szurominé Balogh Mónika

Lektorok:
Korintus Mihályné dr.
Vokony Éva
Dr. Wernigg Róbert
Rétallérné dr. Görbe Éva

Budapest, 2022

Tartalom

Bevezetés.....	5
Előzmények.....	5
Célok.....	5
A standardizálási folyamat menete.....	5
Bölcsődei nevelés-gondozás tevékenységmátrix.....	6
Ajánlás a tevékenységstandardok alkalmazásához.....	6
A standardok rendszerezésének kategóriái.....	7
A tevékenységstandardok minősítési kategóriáinak magyarázata.....	7
A szakmai standardok véleményezése.....	7
Fogalomtár.....	8

TEVÉKENYSÉGSTANDARDOK..... 9

1. MUNKATERÜLET: NEVELÉS-GONDOZÁS.....	10
1.1. Tevékenységterület: beszoktatás.....	10
1.1.1. Beszoktatás előkészítése (leíró-előíró standard).....	12
1.1.2. Első beszoktatási nap (folyamat-előíró standard).....	13
1.1.3. Beszoktatási napok, amikor a szülő még jelen van (folyamat-előíró standard).....	14
1.1.4. Beszoktatási napok, amikor a szülő már nincs jelen (folyamat-előíró standard).....	16
1.2. Tevékenységterület: gondozás.....	18
1.2.1. Étkezés.....	18
1.2.2. Öltöztetés-vetkőztetés (leíró-előíró standard).....	27
1.2.3. Tisztálkodás.....	30
1.2.4. Pelenkázás.....	34
1.2.5. Altatás.....	38
1.3. Tevékenységterület: játék.....	43
1.3.1. A játék feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard).....	46
1.3.2. A felnőtt részvétele a játékban (folyamat-előíró standard).....	49
1.4. Tevékenységterület: verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés.....	53
1.4.1. A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard).....	55
1.4.2. A felnőtt részvétele és tevékenysége a verselés, mesélés, mese- és képeskönyv-nézegetés helyzeteiben (folyamat-előíró standard).....	57
1.5. Tevékenységterület: éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás (leíró-előíró standard).....	60
1.5.1. Tevékenységterület: az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard).....	62
1.5.2. A felnőtt viselkedése az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás helyzeteiben (folyamat-előíró standard).....	64
1.6. Tevékenységterület: alkotótevékenységek.....	67
1.6.1. A(z) (vizuális) alkotótevékenységek feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard).....	70
1.6.2. A(z) (vizuális) alkotótevékenységek facilitálása (folyamat-előíró standard).....	73
1.7. Tevékenységterület: nagymozgásos játék.....	77
1.7.1. A nagymozgásos játék feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard).....	79
1.7.2. A felnőtt viselkedése a nagymozgásos játékban (folyamat-előíró standard).....	81
2. MUNKATERÜLET: SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLAT.....	84
2.1. Tevékenységterület: a szülők tájékoztatása a bölcsődei ellátásokról.....	84
2.1.1. Szülők írásbeli tájékoztatása a bölcsődei ellátásról (leíró-előíró standard).....	86
2.1.2. Szülők szóbeli tájékoztatása a bölcsődei ellátásról (leíró-előíró standard).....	87
2.2. Tevékenységterület: családlátogatás.....	87

2.2.1.	Családlátogatás előkészítése (leíró-, ajánlásstandard)	89
2.2.2.	Családlátogatás (folyamat-előíró standard)	90
2.3.	Tevékenységtérület: napi kapcsolattartás a szülőkkel (leíró-előíró standard)	91
2.4.	Tevékenységtérület: a szülőkkel való egyéb kapcsolattartási formák	94
2.4.1.	Szülői értekezlet (leíró-előíró standard)	94
2.4.2.	Szülőcsoportos beszélgetés (leíró-előíró standard)	98
2.4.3.	Nyílt napok a bölcsődében (leíró-, ajánlásstandard)	103
2.4.4.	Közös rendezvények a családokkal (ajánlásstandard)	105
3.	MUNKATERÜLET: DOKUMENTÁCIÓ	109
3.1.	Tevékenységtérület: szakmai program készítése (leíró-előíró standard)	109
3.1.1.	A szakmai programok formai követelményei	111
3.1.2.	A szakmai programok tartalmi elemei (leíró-előíró standard)	113

Bevezetés

A standard hatálya a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 41. § (3) a) bekezdése szerinti bölcsődei és mini bölcsődei ellátásra vonatkozik (a továbbiakban: bölcsődei ellátás).

Előzmények

2017 januárjától a napközbeni gyermekellátás területén – különösen a három éven aluli gyermekek ellátásában – a hagyományos bölcsődei ellátás mellett új ellátási formákat vezettek be. Ezzel a strukturális átalakulással egyidejűleg felerősödött a területen régóta jelen lévő igény, hogy a különböző ellátási formákban folyó szakmai munka minősége megragadható, mérhető és összehasonlítható legyen. Korábban is születtek olyan szakmai iránymutatások, ajánlások, standardként megfogalmazott irányelvek és szakmai normák, amelyeket ez az elvárás hívott életre. A jelenlegi szakmai anyag részben egy továbbépítésnek tekinthető a megelőző standardizálási törekvések folyamánként. Másrészt a korábbiakhoz képest az alkotók szándéka szerint egy sokkal erőteljesebb minőségirányítási szemléletet képvisel, amely gyakorlati segítséget nyújt majd az alkalmazók számára a minőségi ellátáshoz, a minőségfejlesztéshez.

Célok

A standard kidolgozásának folyamatában azt a feladatot vállaltuk, hogy a bölcsődei ellátás jellemzőit egységes módon meghatározott minőségi követelményekké alakítjuk, amelyek lehetővé teszik annak megítélését, hogy a nyújtott ellátás megfelel-e a modern gyermeklélektani és pedagógiai minimumoknak, és összehasonlíthatóvá teszi az egyes szolgáltatások színvonalát.

A bölcsődei ellátás standard segítséget kíván nyújtani ahhoz, hogy

- a kisgyermeknevelők pontos támpontokat kapjanak a munkájukhoz, a munkájukkal kapcsolatos önértékeléshez és az önfejlesztési célok megfogalmazásához arra vonatkozóan, hogy mi tekinthető elfogadható színvonalnak (minőségi minimumkövetelmény), mi az, ami minőség szempontjából pluszként értékelhető a pedagógiai munkában (minőségi minimum feletti követelmény), illetve mi az, ami elfogadhatatlan, milyen jellemző, kerülendő hibák fordulhatnak elő az egyes tevékenységek végzésekor;
- a kisgyermekellátásban tervezési, vezetési, szakmai támogató munkát végzők, valamint a szakmai munka színvonalát ellenőrző külső szakmai szervezetek olyan kritériumrendszert kapjanak a szakmai munka színvonalának megítéléséhez, amely egy-egy tevékenységgel kapcsolatban egyrészt teljes körű, másrészt objektív megítélést tesz lehetővé.

Jelen standardizálási folyamat azonban csak az alapvető pedagógiai tevékenységek minőségi követelményeit határozta meg, nem érinti a bölcsődei ellátás többi munkaterületét. A szakmai dokumentációval kapcsolatos kritériumrendszer tekintetében csak a szakmai programmal foglalkoztunk.

A standardizálási folyamat menete

A standardizálási folyamat kiindulópontjaként azonosítottuk a bölcsődei ellátásban végzett szakmai munka elemeit, és kialakítottuk a munkatevékenységek struktúráját. Az ellátásban folyó munkát munkaterületekre osztottuk. A munkaterületeken belül tevékenységterületeket, azon belül pedig tevékenységeket különítettünk el egymástól (a fogalmak magyarázatai megtalálhatók a fogalomtárban). Ezekhez a tevékenységekhez dolgoztuk ki a tevékenységstandardokat. Mivel a tevékenységstruktúra elemei szoros kölcsönhatásban vannak – egyik tevékenység kiindulópontja vagy előfeltétele a másiknak, illetve egymás eredményességére hatással vannak –, ezért a gondolkodásunknak keretet adó rendszerre a „tevékenységmátrix” munkafogalmat használtuk.

A nevelő-gondozó munka kívánalmait a normál nevelési és gondozási igényű gyermekekre vonatkoztatva határoztuk meg. Jelen munkafolyamat keretei között nem állt módunkban részletesen foglalkozni a sajátos nevelési igényű (a továbbiakban: SNI) gyermekekről szóló speciális kritériumokkal, ezért ettől eltekintettünk. Bízunk azonban abban, hogy a sajátos nevelési és gondozási igényű gyermekeket ellátó bölcsődék szakemberei ebből a normál nevelési-gondozási igényre meghatározott kritériumrendszerből kiindulva fogódzókat kapnak az SNI-s gyermekekkel végzett munkához.

Bölcsődei nevelés-gondozás tevékenységmátrix

A standardizálás alá vont tevékenységeket a tartalomjegyzék 10–125. oldal szerinti struktúrában rendeztük el.

Vannak olyan tevékenységek, amelyek logikusan több tevékenységterülethez is illeszkednek. Az ismétlés elkerülése érdekében így ezeket egy tevékenységterülethez dolgoztuk ki.

A levegőztetés egyszerre tartozik a gondozási tevékenységterülethez és a nevelési feladatok közül a mozgásfejlődés segítéséhez. A levegőztetést így a mozgásos játék tevékenységterületén belül standardizáltuk.

A beszoktatás mint a nevelési-gondozási tevékenységet megalapozó tevékenységterület a nevelés-gondozáson belül szerepel. A tevékenységmátrix logikája szerint a szülőkkal való kapcsolattartás részeként is értelmezhető.

Ajánlás a tevékenységstandardok alkalmazásához

A tevékenységstandardok használatának, áttekinthetőségének megkönnyítésére minden tevékenységstandardot egységes szerkezetben készítettünk el. Ennek megfelelően minden tevékenységstandard tartalmazza a következő elemeket:

- A standard céljának megfogalmazása: a célok megfogalmazásában a Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjában meghatározott célokból indultunk ki.
- Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére: azoknak a mérhető kritériumoknak a meghatározása, amelyek a tevékenység minőségi minimumkövetelmény szerinti végrehajtása eredményeként megfogalmazhatók összefoglalóan.
- Az eredményesség mérésének módja és a javasolt mérési és értékelési eszköz, eljárás: csak felsorolás szintű megnevezése a lehetséges és ajánlott mérési módszereknek. Jelen munkafolyamatnak nem része sem a módszerek, sem a mérési és értékelési eljárások és eszközök kidolgozása.
- Input feltételek: azok a személyi és tárgyi feltételek, amelyek ahhoz szükségesek, hogy az adott tevékenység a minőségi minimumkövetelmények szintjén végrehajtható legyen.
- Kapcsolódások más szabályozókkal, szakmai leíró standardokkal, előírásokkal: a tevékenységekhez kapcsolódó szakmai előírások és iránymutatások, valamint jogi szabályozók pontos megjelölése, valamint a többi standard elemhez való kapcsolódás meghatározása.
- Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés): a tevékenységekkel kapcsolatos feladat és felelősségterületek meghatározása.
- Tevékenységstandardok: a nem elfogadható minőség, minőségi minimumkövetelmény és minőségi minimum feletti követelmény értékelési kategóriái szerint, tevékenységelemenként vagy folyamatlépésenként meghatározva írtuk le az adott tevékenységet.
- A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás: olyan szakmai bevezető, illetve iránymutatás megfogalmazása, amely a tevékenység minőségi minimumkövetelmény szerinti végrehajtását segíti elő, és a tevékenységstandard keretein túlmutat. Bizonyos tevékenységeknél az iránymutatások hiánypótló jelleggel egészítik ki a korábbi szakmai ajánlásokat, módszertani leveleket.
- Kapcsolódó javasolt vagy kötelező dokumentáció.

A standardok rendszerezésének kategóriái

A tevékenységstandardokat két kategóriába soroltuk a bölcsődei ellátásban elvárható alkalmazás szempontjából:

- **Előíró standardnak** neveztük azokat a standardelemeket, amelyek minőségi minimumainak teljesítésének – véleményünk szerint – kötelező érvényűnek kell lenni minden bölcsődei ellátásra, mert a gyermekek ellátásában ezek feleltethetők meg az alapprogramban meghatározott szakmai elvárásoknak.
- **Ajánlásnak** neveztük azokat az elemeket, amelyek szakmai iránymutatásként szolgálnak bizonyos tevékenységek végrehajtásához azért, hogy azok színvonala elérje, illetve meghaladja az elvárható minőségi minimumot. Ezek a tevékenységek azok, amelyek többnyire választható formában jelennek meg az ellátásokban, illetve a pedagógiai munka szabadsága döntően befolyásolja a végrehajtásukat. Esetleg olyan mértékben újszerű és egyelőre idegen a gyakorlattól, hogy a bevezetése első lépésként nem lehet előíró jellegű.

A tevékenységstandardokat további két kategóriára osztottuk aszerint, hogy folyamatról vagy nem folyamatként meghatározható tevékenységek logikailag összetartozó csoportjáról van szó. E szerint megkülönböztettünk:

- **folyamatstandardot**
- és **leíró standardot**.

A tevékenységstandardok minősítési kategóriáinak magyarázata

- Nem elfogadható minőségnek tekintjük azt a tevékenységet, amelynek színvonala nem éri el a szakmai minimumkövetelményeket. A nem elfogadható minőség oszlopban néhány jellemző hibát említünk példaként.
- Minőségi minimumkövetelmény az adott tevékenységgel kapcsolatban szakmailag elvárható és elfogadható minőségi kritériumokat jelenti. A napközbeni kisgyermekellátásban a minőségi minimumkövetelmény teljesítése optimálisan jó színvonalon való működést jelent. Szükséges, hogy ezt a minőségi minimumot tevékenységet végzők betartsák.
- Minőségi minimum feletti ajánlás: a minőségi minimumnál eredményesebb, hatékonyabb, magasabb színvonalon valósul meg. Szakmailag elfogadható egyéni, jó megoldásokat tartalmaz, melyek alapja a kisgyermeknevelő(k) valamilyen egyéni kompetenciája és/vagy a szolgáltatás feltételrendszeréből fakadó többlet. A minőségi minimum feletti ajánlás körébe tartozó jó gyakorlat semmiféleképpen nem lehet elvárás, ugyanakkor létezése esetén semmiféleképpen nem hagyható figyelmen kívül. Még az előíró – tehát az ellátásban betartandó elvárások – esetében sem kell kötelező érvényűnek tekinteni. Inkább az a célja ennek a kritériumkategóriának, hogy irányt szabjon a minőségfejlesztésnek.

A szakmai standardok véleményezése

A bölcsődei ellátás szakmai standardjainak véleményezését a Magyar Bölcsődék Egyesületének szakértői végezték. A szakmai műhelymunka során élénk vita alakult ki a véleményezést végző szakértők között egy-egy szakmai kérdésről. Néhány ponton a szakértők nem tudtak teljes mértékben egységes álláspontot kialakítani, de egyetértettek abban, hogy a véleményezési folyamat fókuszba hozott olyan szakmai kérdéseket, amelyeket a bölcsődei szakértőknek a továbbiakban megvitatni szükséges. A standardizálási folyamat ebben az értelemben nem tekinthető lezártnak.

Bízunk benne, hogy az alapvető nevelési-gondozási tevékenységek tekintetében, a minőségi ellátást a gyakorlatban jól szolgáló kritériumrendszert sikerült adni a bölcsődei ellátásban dolgozók számára. Továbbá azt is reméljük, hogy a szakmai munka ellenőrzését végzők objektív szempontokat kaptak az ellenőrzéshez és értékeléshez.

Az ellenőrzés és értékelés folyamatainak teljességéhez azonban hozzátartozik, hogy a standardok minőségi kritériumrendszert állítanak fel a minőség megítéléshez, de nem nyújtanak az ellenőrzéshez egzakt mérési eszközöket. Az alkalmazható mérőeszközökre azonban minden esetben iránymutatást adnak a standardok.

A tevékenységstandardok által meghatározott minőségi követelmények szerinti ellátás önmagában nem kizárólagos garancia a minőségi szolgáltatásra, annak ellenére, hogy azt döntően meghatározza. Alkalmazása, illetve

a szakmai munka megítélése során azt is figyelembe kell vennünk, hogy egy szolgáltatás színvonalát több tényező határozza meg. Ezek közül csak az egyik az alkalmazott pedagógiai eljárások és módszerek szakszerűsége. Ne felejtjük el, hogy a nevelési-gondozási tevékenységet munkakörnyezetbe ágyazottan végzi a kisgyermeknevelő. Tehát a munkahelyi kultúra, az informális viszonyok, a vezetési stílus, a motivációs rendszer, a vezetés elkötelezettsége a minőség iránt, a pedagógiai kulturáltság szintje, a jellemző nevelési stílusok, a munkatársak egymás közötti összhangja mind hatással vannak a nevelés-gondozást végző személy munkastílusára, motivációjára, elkötelezettségére a minőségi munkavégzés iránt.

A napközbeni kisgyermekellátások minőségfejlesztését célzó standardizálási folyamatban továbblépési lehetőséget jelenthet a már kidolgozott standardokhoz kapcsolódó mérési és értékelési eljárások és mérőeszközök megalkotása, valamint a standardizálás kiterjesztése a bölcsődei ellátás és működtetés további munka- és tevékenységterületeire.

Fogalomtár

Munkaterületnek tekintettük a szervezet teljes tevékenységrepertoárját figyelembe véve, azoknak a tevékenységterületeknek az összefoglaló elnevezését, amelyek végrehajtás tekintetében

- vagy egy konkrét célcsoportra (pl. gyermekek, szülők, szervezeten belüli szakmai kapcsolatok, szervezeten kívüli szakmai kapcsolatok stb.) irányuló szükségletek, igények, elvárások kielégítését szolgálják (a standard kidolgozásában a gyermekek és szülők célcsoportjára vonatkozó munkaterületeket érintettük);
- vagy azonos célokat szolgáló, egynemű tárgyi eredmény létrehozására irányulnak (pl. dokumentáció létrehozása, eszközgazdálkodás stb.). (Nem érintettünk olyan munkaterületeket, amelyeknél a standardizálás a kimeneti eredmény megfelelőségének meghatározását kívánta volna.)

Tevékenységterület: a munkaterületen belül logikailag egy csoportba tartozó tevékenységek összefoglalására szolgáló fogalom. Pl. a nevelés-gondozás munkaterületen belül a gondozás egy tevékenységterület.

Tevékenység: logikailag egy csoportba tartozó elemi lépésekből álló munkafolyamat (pl. pelenkázás) vagy nem folyamatként meghatározható tevékenységelemek logikailag összetartozó csoportja (játékkezdeményezés).

A folyamat: egy strukturált, mérhető tevékenységsor, amelynek meghatározható bemenete és kimenete van. Bemenet lehet egy esemény vagy egy előző tevékenység eredménye, amely a folyamatot elindítja, a kimenet lehet egy olyan eredmény, amely más folyamatokat indít el, ezzel folyamatok láncolatát kapjuk meg.

A folyamat tehát elkezdődik és befejeződik, közben pedig minden részművelet végrehajtása csak akkor kezdődhet el, ha az előző részművelet végrehajtása már befejeződött.

A folyamatok azonban haladhatnak egymással időben párhuzamosan is.

TEVÉKENYSÉGSTANDARDOK

1. MUNKATERÜLET: NEVELÉS-GONDOZÁS

1.1. Tevékenységterület: beszoktatás

Bevezetés

A szülővel történő fokozatos beszoktatás a kisgyermek számára biztosítja a gyengéd átmenetet az otthoni és a bölcsődei környezet között, és segíti a kisgyermeknevelő és a gyermek között az érzelmi kapcsolat kialakulását. Ezek a tényezők egyúttal megalapozzák a gyermek biztonságérzetét és bölcsődei nevelésének-gondozásának folyamatát. A szülő számára a beszoktatás folyamata megnyugtatóan biztosítja a gyermek új környezetbe való beilleszkedését, és jó alapot alakít ki a családdal való folyamatos együttműködéshez, szem előtt tartva a családi nevelés elsődlegességét, a bölcsődei ellátás családi nevelésre épülését.

Célmeghatározás

A szülővel történő fokozatos beszoktatás célja, hogy a gyermek apránként szokjon hozzá a számára új bölcsődei környezethez, felnőttekhez és gyermekekhez, szívesen jöjjön a bölcsődébe. További célja, hogy a kisgyermeknevelő megismerje a gyermek egyéni igényeit és szokásait, valamint a szülő és a kisgyermeknevelő megismerjék, elfogadják egymás nevelési elveit és gyakorlatát, amely elősegíti az együttnevelés megvalósulását.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- A gyermek biztonságban érzi magát az új környezetben, aminek jelzése lehet, ha nem tiltakozik, amikor megérkezik a bölcsődébe, örömmel üdvözlí a kisgyermeknevelőt, könnyen búcsúzik el a szülőtől, szívesen csatlakozik csoporttársaihoz, az érkezés után elfoglalja magát, játszani kezd. „Beszokottnak” akkor tekinthető egy gyermek, ha már kevesebb vagy hosszabb ideig tartó sírás nélkül válik el a szüleitől. Gyorsan megvigasztalható, napközben jókedvűen játszik, jó étvággal eszik, elfogadja társai és az ellátó személy közeledését.
- A szülő úgy érzi, hogy a gyermeke jól érzi magát a bölcsődében, és biztonságos helyen van. Elégedett a kisgyermeknevelővel kialakított kapcsolattal, tiszteli és elismeri szakmai tudását.

Az eredményesség mérésének módja

- A bölcsődevezető megfigyeli a gyermek beszoktatását.
- A szülő elégedettségi kérdőívet tölt ki a beszoktatás után, vagy a kisgyermeknevelő elbeszélget a szülővel a beszoktatásról, amiről aztán feljegyzést készít (I. dokumentáció).

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési jegyzőkönyv.
- Szülői elégedettségmérő kérdőív, szülővel történő beszélgetés.

Input feltételek

- Megelőző tevékenység meghatározása: A család megkapja a tájékoztatást a bölcsődei ellátásról, a szülő(k) és a gyermek részt vesz nyílt napon/bölcsőde-kószolgotón, a család fogadja a kisgyermeknevelőt családlátogatáson.
- Input dokumentáció: kitöltött jelentkezési lap, adatlap, szakmai program, házirend, feljegyzések a lezajlott családlátogatásról, szülő információi a gyermek szokásairól pl. üzenőfüzetben.
- Személyi feltételek: a gyermek beszoktatását végző kisgyermeknevelő kijelölése; saját kisgyermeknevelő szoktatja be a gyermeket; a szoba két kisgyermeknevelőjének munkabeosztása a beszoktatás érdekeit szolgálja.
- Tárgyi feltételek: bölcsődei berendezés és felszerelés a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. melléklete szerint; a beszoktatás a gyermek által használandó szobában, kertrészen történjen.

Kapcsolódások más szabályozókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm> (2021.05.31.)
- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orszagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkori nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Budapest http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf; (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkori nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Nagy, Bné (2019). A bölcsődei adaptációs időszak mint a gyermek megismerésének második fő színtere. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve – Kisgyermeknevelők szakmai-módszertani tudástára*. 2019. április. RAABE, D4
- Sebestyén, B. (2020). Beszoktatás a bölcsődében. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve*. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek. 2020. október. RAABE, H18
- Tolnayné, Falusi M. (2014). Szülők, gyermekek és kisgyermeknevelők együttműködése a minőség függvényében. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve*. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek. 2014. december. RAABE, I1

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat tervezéséért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- A folyamat értékeléséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A következő leíró standard és a folyamatstandardok egymásutánja meghatározza a teljes beszoktatás menetét. A megfelelő előkészítés előfeltétele a gyermek és a szülő fogadásának. A beszoktatási idő általában két hétig tart, amely alatt folyamatosan növekszik a gyermek bölcsődei tartózkodásának időtartama, a szülő pedig fokozatosan csökken a második héttől kezdve. A szülővel töltött napok száma gyermekenként változó lehet, igényeik, érzelmi állapotuk, személyiségük tükrében.

A kisgyermeknevelő a szülővel egyeztetve, a beszoktatás folyamatának előrehaladása és a gyermek közérzete tükrében határozza meg, hogy a szülő hány napig marad a gyermekével a bölcsődében, milyen ütemben adja át a gondozási feladatokat a kisgyermeknevelőnek. A kisgyermeknevelő figyelembe veszi a gyermek igényeit, és rugalmasan reagál ezekre, ezzel is megvalósítva az egyéni bánásmódot. A kisgyermeknevelő a gyermekkel való kapcsolatfelvétel során tapintatosan megvárja azt a pillanatot, amikor átvehet egyes gondozási feladatokat. A beszoktatási napokat úgy kell tervezni, hogy a szülő a gyermekével valamennyi gondozási műveletet elvégezhesse, a kisgyermeknevelő megfigyelhesse, majd fokozatosan átvehesse ezeket. A beszoktatás ideje alatt a többi gyermekre is figyelnie kell a kisgyermeknevelőnek, és a két kisgyermeknevelőnek össze kell dolgoznia. Ha szükséges, a társ-kisgyermeknevelő – a gyermekkel való feladatok kivételével – segíti a beszoktatást végzőt. A szülői kompetencia erősítése a kisgyermeknevelő feladata, amely az interakciók során valósul meg.

1.1.1. Beszoktatás előkészítése (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a bölcsődében biztosítva legyenek az új gyermek fogadását, beszoktatását célzó feltételek a jogszabályoknak, szakmai iránymutatásoknak, a gyermek életkorának, fejlődési jellemzőinek megfelelően.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritérium-területek			
1.	Beszoktatási terv készül.	Nincs beszoktatási terv, amely meghatározza az új gyermek érkezési sorrendjét és összehangolja az egy csoportban dolgozó kisgyermeknevelők munkarendjét a beszoktatási időszak alatt.	Beszoktatási terv készül, amely világosan jelöli, hogy melyik nap melyik új kisgyermek fogadását tervezik, mikor és mennyi időre, melyik bölcsődei csoportban.	A beszoktatási terv rugalmas, átszervezhető (nyomós okból, pl. betegség), ha változás történik.
2.	A szülővel megbeszéli a kisgyermeknevelő (az első szülői értekezleten vagy a családlátogatás alkalmával), hogy mikor kezdődik a beszoktatás, és tájékoztatja a beszoktatás menetéről.	A szülővel nem beszélnek meg, nem kap tájékoztatást a beszoktatás menetéről.	A szülővel megbeszélnek, tájékoztatják őt, hogy mikor kezdheti a beszoktatást a gyermekével, melyik csoportban, melyik kisgyermeknevelővel, valamint hogy milyen ütemezést terveznek. A megbeszéltek szerint történik a beszoktatás.	A szülőt szóban és írásban is tájékoztatják, hogy mikor kezdheti a beszoktatást a gyermekével, melyik csoportban, melyik kisgyermeknevelővel, valamint hogy milyen ütemezést terveznek. A kisgyermeknevelő a beszoktatás előnyeit emeli ki. Segíti a szülőt a beszoktatás alatti gyermeket támogató viselkedésben. Változtatás csak betegség, illetve nyomós indok esetén történik.
3.	„Saját” kisgyermeknevelő kijelölése.	Nincs kijelölve „saját” kisgyermeknevelő.	Minden gyermeknek „saját” kisgyermeknevelője van, aki ellátja a beszoktatással kapcsolatos feladatokat. A második héten már a társ-kisgyermeknevelővel is ismerkedik a gyermek.	
4.	A csoportban dolgozó kisgyermeknevelők munkabeosztása elkészült.	Nem készült munkabeosztás az egy csoportban dolgozó kisgyermeknevelőknek.	Munkabeosztás készült az egy csoportban dolgozó kisgyermeknevelőknek. A terveknek megfelelően történt a munkabeosztás.	A kisgyermeknevelő munkarendje rugalmasan alkalmazkodik a beszoktatáshoz.
5.	A beszoktatás idejére a bölcsődében egy helyet alkalmassá tesznek arra, hogy a szülő kényelmesen ott tartózkodhasson.	Nem áll rendelkezésre olyan hely a bölcsődében, ahol a szülő kényelmesen, zavartalanul tartózkodhat.	Van megfelelő hely a beszoktatás alatt várakozó szülők számára, hogy a szülő kényelmesen ott tartózkodhasson, amikor már nincs együtt a gyermekkel, de még a közelben kell maradnia.	A szülők számára külön helyiség/közösségi tér áll rendelkezésre a bölcsődében a beszoktatás azon napjain, amikor a szülő már nincs együtt a gyermekével. A bölcsődevezető, szaktanácsadó spontán szakmai beszélgetéseket, tevékenységeket (a beszoktatásról szakmai anyag, cikkek, szaklapok felkínálása, jelek varrása, teázás, kávézás stb.) kezdeményez a szülőkkel a feszültség oldására.

1.1.2. Első beszoktatási nap (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy leírja annak a folyamatnak a lépéseit, melynek során a gyermek és a szülő megismerkedik azzal a környezettel, szokásokkal, ahol a gyermek a mindennapjait fogja tölteni.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelési kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	A gyermek és a szülő fogadása.	A kisgyermeknevelő elvégzi a csoport bejáratához; előre köszönti őket; a gyermeket nevével szólítja; behívja őket.	A kisgyermeknevelő nem figyel a gyermek és a szülő érkezésére; nem köszönti őket; az érkezésük idején mással foglalatkosodik.	A kisgyermeknevelő a lépések végrehajtásának módjánál leírtak szerint végzi a szülő és gyermek fogadását. Felkészülten, kedvesen fogadja a gyermeket és a szülőt.	
2.	A helyszín megmutatása a gyermeknek és a szülőnek (átadó, öltöző, fürdőszoba, csoportszoba).	A kisgyermeknevelő körbevezeti őket a helyiségekben, megmutatja a gyermek jelével ellátott szekrényt és felszerelést (törölközőjét, állandó helyét az asztalnál); bemutatja a gyermeket a csoportban már ott lévő gyermekeknek és felnőtteknek, játékot kínál fel.	A körbevezetés nem terjed ki mindenre, a szülő és a gyermek által használt helyiségre; a gyermeket nem mutatja be a többieknek; nem kínál fel játékot.	A kommunikáció elsődlegesen a gyermeknek szól, a kisgyermeknevelő vele van elsősorban kapcsolatban; mindig nevével szólítja a gyermeket.	Oly módon és annyi ideig beszél a gyermekhez, amíg az érdeklődését leköti.
3.	A kisgyermeknevelő beszélget a szülővel és a gyermekkel.	A kisgyermeknevelő a helyszín bemutatása során elmagyarázza, hogy mi mire való, hol mit csinálnak és miért.	A kisgyermeknevelő nem beszélget a gyermekkel és a szülővel, vagy a beszélgetés közben másra figyel; gügyög a gyermekkel.	Összhang van a mondanivaló és a metakommunikáció között; a kisgyermeknevelő kedvesen szól a szülőhöz és a gyermekhez; kerek mondatokat használ; a végrehajtási módnál leírtak szerint irányítja a beszélgetést.	
4.	A kisgyermeknevelő megfigyeli, hogyan bánt a szülő a gyermekkel, és hogyan végzi a gondozási műveleteket.	A helyszínnel való ismerkedés során előforduló gondozási műveleteket a szülő végzi (pl. pelenkázás, vécé vagy bili használata, kézmosás), a kisgyermeknevelő mellettük áll, és figyeli, hogyan beszél a szülő a gyermekhez, milyen kialakult szokásai vannak a gyermeknek.	A kisgyermeknevelő nem figyeli meg a szülő mozdulatait, a gyermek szokásait, esetleg nem engedi, hogy a szülő végezze a gondozási műveleteket.	A kisgyermeknevelő a végrehajtás módjánál leírtak szerint viselkedik.	A kisgyermeknevelő kérdéseket tesz fel a gyermek szokásairól, érzelmeiről, miközben a végrehajtás módjánál leírtak szerint viselkedik. Mindezt oly módon teszi, hogy nem zavarja meg a szülő és a gyermek kapcsolatát.
5.	A kisgyermeknevelő dokumentálja az első nap történéseit.	A beszoktatás idejéről a „saját” kisgyermeknevelő feljegyzést készít, pl. beszoktatási naplóba, fejlődési naplóba stb.	A beszoktatási idő alatt történetekről nem készül feljegyzés.	A kisgyermeknevelő feljegyzést készít, amely kitér a gyermek érzelmi állapotára, érdeklődésére, szülővel való kapcsolatára, szokásaira stb.	A feljegyzés részletesen felsorolja a megfigyeltet és az azokból levont következtetéseket.

A standardhoz kapcsolódó dokumentáció

A gyermekekről vezetett dokumentáció: feljegyzés pl. beszoktatási naplóba, valamint önellenőrzési és önértékelési dokumentáció.

1.1.3. Beszoktatási napok, amikor a szülő még jelen van (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a szülő közreműködjön a beszoktatás folyamatában, a kisgyermeknevelő megismerje a szülő nevelési módszereit, a gyermek szokásait, ahogy a szülő a különböző gondozási műveleteket végzi, és ő is átvegye a gyermek által megszokott mozdulatokat még az alatt az idő alatt, amelyet a szülő a gyermekével együtt tölt a bölcsődében, ezáltal is biztosítva a gyermekkel való törődés folyamatosságát.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A beszoktatásnak ezeken a napjain a szülő és a gyermek egyre hosszabb ideig tartózkodik a bölcsődében, egyre több bölcsődei tevékenységet van alkalmuk megtapasztalni. A kisgyermeknevelő fokozatosan átveszi a gondozási műveleteket a szülőtől. Ahogy a gyermek egyre otthonosabb az új környezetben, bevonódik az ottani eseményekbe, elfogadja a felkínált italt, ételt, alvási lehetőséget. A kisgyermeknevelő és a szülő egymás megfigyelésével megismerik, ahogy a másik a gondozási műveleteket végzi, megismerik egymás nevelési elveit és gyakorlatát, megbeszélik a gyermek szokásait, ezek által erősítik a köztük kialakuló bizalmat. A beszoktatás a gyermek egyéni igényeihez, szükségleteihez igazodik.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	Mindennap a saját kisgyermeknevelő fogadja az érkező gyermeket és a szülőt.	A kisgyermeknevelő mindennap ott van a gyermek és a szülő érkezésekor, ő fogadja őket.	Nem a saját kisgyermeknevelő fogadja mindennap a gyermeket és a szülőt; a saját kisgyermeknevelő nem figyel a gyermek és a szülő érkezésére; nem köszönti őket; az érkezésük idején mással foglalatkosodik.	A kisgyermeknevelő eléjük megy a csoport bejáratához; előre köszönti őket; a gyermeket nevéen szólítja; informálódik az előző napi beszoktatás otthoni hatásáról, behívja őket.	
2.	A kisgyermeknevelő ismerkedik a gyermekkel és a szülővel, megfigyeli viselkedésüket, a gyermek szokásait.	A kisgyermeknevelő törekszik a gyermekkel való kapcsolatfelvételre, megfigyeli egyéni sajátosságait, szokásait, a szülő attitűdjét.	A kisgyermeknevelő nem figyel a gyermekre és a szülőre, kinyilatkoztatja, hogy mik a bölcsődei szokások és szabályok.	A kisgyermeknevelő a gyermekkel és a szülővel foglalkozik; mindig mellettük van, megfigyeli, a szülő hogyan végzi a gondozási műveleteket; kérdez, ha valamit ő másképpen csinálna.	A kisgyermeknevelő a gyermekkel való kapcsolatfelvételre nyitott, de kivárja a gyermek közeledését. A kisgyermeknevelő kommunikációjába mindig bevonja a gyermeket is, hozzá szól.
3.	A kisgyermeknevelő próbálkozik egy-egy gondozási művelet elvégzésével (pl. ital kínálása, kézmosás, orrtörlés).	Többször felajánl játékot a gyermeknek, érdekes elfoglaltságot javasol (pl. kézmosás, tükörnél fésülködés), megkínálja itallal.	A kisgyermeknevelő nem próbálkozik, vagy a gyermek érzelmi állapotának figyelembevétele nélkül akar végezni egy-egy gondozási műveletet.	A kisgyermeknevelő a végrehajtás módjánál leírtak szerint viselkedik. Figyelembe veszi a gyermek érzelmi állapotát, ahhoz igazodik. Semmit nem erőltet.	A kisgyermeknevelő a gyermekkel való kapcsolatfelvételre nyitott, de kivárja a gyermek beleegyezését. A kisgyermeknevelő a kommunikációjába mindig bevonja a gyermeket is, hozzá szól.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
4.	A kisgyermeknevelő a szülő jelenlétében fokozatosan átveszi a gondozást.	A kisgyermeknevelő (kb. a beszoktatás első hetében) fokozatosan egyre több gondozási műveletet vesz át a szülőtől. Ha kétségei vannak, hogy mit hogyan fogad el a gyermek, akkor megkérdezi a szülőt.	A kisgyermeknevelő nem tartja be a fokozatosságot, és nem veszi figyelembe a gyermek érzelmi állapotát.	A kisgyermeknevelő a végrehajtás módjánál leírtak szerint viselkedik. Figyelembe veszi a gyermek érzelmi állapotát, ahhoz igazodik. Semmit nem erőltet. Először az egyszerűbb gondozási műveletekkel kezdi (pl. fésülködés, kézmosás), majd a pelenkázás és a vécé használatának műveleteit is ő végzi.	A kisgyermeknevelő kommunikációja mindig a gyermekhez szól.
5.	A kisgyermeknevelő felkínálja az étkezési és alvási lehetőségeket.	A kisgyermeknevelő a gondozási műveletek fokozatos átvételével párhuzamosan felkínálja az étkezési és alvási lehetőségeket is. Mindent a gyermek érzelmi állapotához igazodva teszi meg.	A kisgyermeknevelő nem kínálja fel az étkezési és alvási lehetőségeket, nem tartja be a fokozatosságot, nem veszi figyelembe az gyermek érzelmi állapotát.	A kisgyermeknevelő először tízóraival, majd ebéddel és reggelivel kínálja a gyermeket, a napok előrehaladtával, ahogy a gyermek egyre jobban érzi magát a bölcsődében. Utoljára az ott alvást ajánlja fel. Semmit nem erőltet.	A kisgyermeknevelő kommunikációja mindig a gyermekhez szól.
6.	Elfogadott, hogy a gyermek magánál tartja vigasztárgyát. ¹	A kisgyermeknevelő elfogadja, sőt bátorítja a gyermeket, hogy tartsa magánál a kedvenc vigasztárgyát, ami megnyugtathatja. A vigasztárgynak állandó helye van a csoportszobában.	A kisgyermeknevelő nem fogadja el, nem bátorítja a gyermeket, hogy tartsa magánál vigasztárgyát. Esetleg kifejezetten helyteleníti. A vigasztárgynak nincs állandó helye a csoportszobában.	A kisgyermeknevelő a végrehajtás módjánál leírtak szerint viselkedik. Figyelembe veszi a gyermek érzelmi állapotát, ahhoz igazodik. A kisgyermeknevelő és a gyermek közösen keresnek egy állandó helyet a csoportszobában a vigasztárgyának, arra az időre, amíg pl. a gondozási műveleteket (evés, mosakodás) vagy más játéktevékenységet végez a gyermek, és gátolja őt a cselekedete elvégzésében.	
7.	A beszoktatás idejéről a saját kisgyermeknevelő naponta feljegyzést készít.	A beszoktatás idejéről a saját kisgyermeknevelő naponta feljegyzést készít, pl. beszoktatási naplóba, fejlődési naplóba stb.	A beszoktatási idő alatt történelekről nem készül naponta feljegyzés, vagy hiányos.	A kisgyermeknevelő naponta feljegyzést készít, amely kitér a gyermek állapotára, érzelmeire, érdeklődésére, szülővel való kapcsolatára, más gyermekekkel való kapcsolatára, szokásaira stb. (A vonatkozó dokumentáció szerint.)	A feljegyzés részletes, konkrétumokat tartalmaz, felsorolja a megfigyelteket és az azokból levont következtetéseket. A megfigyelés kedves és érthető, nem tartalmaz a szülő számára idegen szakkifejezéseket.

¹ A fejlődéslélektan az átmeneti tárgy kifejezést használja.

A standardhoz kapcsolódó dokumentáció

A gyermekről vezetett dokumentáció: feljegyzés pl. beszoktatási naplóba, valamint önellenőrzési és önértékelési dokumentáció.²

1.1.4. Beszoktatási napok, amikor a szülő már nincs jelen (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a gyermek, otthonosan érezze magát a bölcsődében és a szülő egyre hosszabb időre hagyja a kisgyermeknevelővel a gyermeket. Szintén cél, hogy a gyermek szívesen jöjjön bölcsődébe, nyugodtan és biztonságban érezze magát a szülő nélkül is.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A beszoktatásnak ezeken a napjain – amikor a kisgyermeknevelő már át tudta venni az összes gondozási művelet elvégzését a szülőtől – a szülő először rövidebb, majd egyre hosszabb ideig tartózkodik a csoporton kívül, bent hagyva gyermekét. Nem hagyja el a bölcsődét, hogy bármikor vissza tudjon menni, ha a gyermeknek szüksége van az ő jelenlétére. A kisgyermeknevelő ezekben a napokban elsősorban a gyermekre figyel, az ő nyugalma és jó közérzete érdekében cselekszik. A szülőtől átvett technikákat alkalmazza szükség esetén a gyermek megnyugtatására. Kb. a beszoktatás második hetében kerül sor a szülő fokozatos távollétére. A folyamat (és egyben a beszoktatás) vége, amikor a saját kisgyermeknevelő fogadja reggel az érkező gyermeket és szülőt, a gyermek elválk a szülőtől, a nap folyamán a kisgyermeknevelő végzi a gondozási műveleteket, a gyermek reggelit, tízórait, ebédet, uzsonnát fogyaszt, délután alszik, nyugodtan tölti a napját a gyermekcsoportban. A kisgyermeknevelő továbbra is különös figyelmet fordít a gyermekre. Betegség után újra átgondolják, hogyan lehet segíteni a gyermek visszailleszkedését a bölcsődébe. A teljes adaptáció három hónapig is tarthat.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	A beszoktatás a szülő állandó jelenléte nélkül, fokozatosan egyre hosszabb ideig tartó távollé-tében zajlik.	Amennyiben a kisgyermeknevelő úgy ítéli meg, a szülő rövidebb időre kimegy a csoportból, de bármikor visszahívható, gyakorolva ezzel az elválás, búcsúzás és találkozás élményét.	A kisgyermeknevelő nem foglalkozik a gyermekkel, nem figyel az igényeire, nem vigasztalja, amikor a szülő kimegy a csoportból. Nem készíti fel a gyermeket az elválásra.	A kisgyermeknevelő átveszi a szülő szerepét, próbálja lekötni a gyermek figyelmét, vigasztalja, ha sír. Őlben tartja a síró gyermeket, csak vele foglalkozik. A kisgyermeknevelő elmagyarázza a gyermeknek, hogy a szülő egy kis időre megy ki a csoportból, vissza fog jönni, nem hagyja ott a gyermeket. Megérti, segíti, támogatja a gyermek igényeit.	Biztosított, hogy a gyermek igénye szerint mindig a kisgyermeknevelő ölében, közelében van.

² Az önellenőrzést és önértékelést, a tevékenységet végrehajtó személy (kisgyermeknevelő) végzi. Az önellenőrzés és önértékelés akkor szolgálja leginkább a folyamatok és ezzel együtt a szakmai képességek fejlődését, ha írásos formában előre meghatározott szempontok és értékelési kritériumok mentén történik. Az írásbeliséget segítő eszközöket (írásos ellenőrző listákat, ellenőrzési és értékelési szempontokat) tekintjük önellenőrzési dokumentációnak. Ennek nincs egységes az egész szakterületre érvényes és kötelező formája, célszerűen minden intézmény maga dolgozza ki ezeket az eszközöket.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
2.	Elfogadott, hogy a gyermek magánál tarthassa vigasztárgyát.	A kisgyermeknevelő elfogadja, sőt bátorítja a gyermeket, hogy tartsa magánál a kedvenc vigasztárgyát, ami megnyugtathatja.	A kisgyermeknevelő nem fogadja el, nem bátorítja a gyermeket, hogy tartsa magánál vigasztárgyát. Esetleg kifejezetten helyteleníti, az átmeneti tárgy elvételét szankcióként használja.	A kisgyermeknevelő a végrehajtás módjánál leírtak szerint viselkedik. Figyelembe veszi a gyermek érzelmi állapotát, ahhoz igazodik.	A kisgyermeknevelő és a gyermek közösen keresnek egy állandó helyet a csoportszobában a vigasztárgyának arra az időre, amíg pl. a gondozási műveleteket (evés, mosakodás) vagy más játéktevékenységet végez gyermek, és gátolja őt a cselekedete elvégzésében.
3.	A beszoktatás idejéről a saját kisgyermeknevelő naponta feljegyzést készít.	A beszoktatás idejéről a saját kisgyermeknevelő naponta feljegyzést készít, pl. beszoktatási naplóba, fejlődési naplóba stb.	A beszoktatási idő alatt történetekről nem készül naponta feljegyzés vagy hiányos.	A kisgyermeknevelő naponta feljegyzést készít, amely kitér a gyermek érzelmi állapotára, érdeklődésére, a szülővel való kapcsolatára, más gyermekekkel való kapcsolatára, szokásaira stb. (A vonatkozó dokumentáció szerint.)	A feljegyzés részletes, konkrétumokat tartalmaz, felsorolja a megfigyelteket és az azokból levont következtetéseket. A megfogalmazás kedves és érthető, nem tartalmaz a szülő számára idegen szakki-fejezéseket. Folyamatosan követi a gyermek viselkedését. A változást dokumentálja.

A standardhoz kapcsolódó dokumentáció

A gyermekről vezetett dokumentáció: feljegyzés pl. beszoktatási naplóba, valamint önenellenőrzési és önértékelési dokumentáció.

1.2. Tevékenységterület: gondozás

Minden gondozási tevékenységre egyformán érvényes elfogadhatósági kritérium: a kisgyermeknevelő a gondozási sorrendet rugalmasan alkalmazza, bizonyos eseteken eltekint tőle (pl. ha a soron következő gyermek elmélyülten játszik, a másik pedig már éhes, akkor őt veszi előre).

1.2.1. Étkezés

Célmeghatározás

- A három év alatti gyermekek biológiai, élettani, korosztály-specifikus és az egyéni igényeinek, szükségleteinek megfelelő ételeket tartalmazó étlap összeállítása.
- Napi legalább négyzeri étkezéssel (amelyből két étkezés főétkezés: reggeli és ebéd) három év alatti gyermekek biológiai, élettani, korosztály-specifikus és az egyéni igényeinek, szükségleteinek kielégítésével energia és tápanyag biztosítása a kiegyensúlyozott fejlődés érdekében.
- Az önálló étkezés mint önellátási szokás kialakulásának támogatása.
- Az étkezéssel kapcsolatos kultúrhigiénés szokások elsajátítása.

Elfogadhatósági kritériumok a folyamat egészére vonatkozóan

- Az étlap megfelel a három év alatti gyermekek biológiai, élettani, korosztály-specifikus és az egyéni igényeinek, szükségleteinek.
- A gyermekek napi négy alkalommal étkeznek a bölcsődében (reggeli, tízórai, ebéd és uzsonna).
- A gyermekek számára a bölcsődében biztosítandó napi tápanyag (a bölcsődében a gyermek, napi tápanyag-szükségletének 75%-át szükséges biztosítani) megfelelő arányban oszlik meg a négy étkezés között.
- Az étkezéssel biztosított a három év alatti gyermekek biológiai, élettani, korosztály-specifikus és az egyéni igényeinek, szükségleteinek kielégítésével az energia és tápanyag a kiegyensúlyozott fejlődés érdekében.
- Biztosított a különböző ételallergiák és ételintoleranciák miatti diétás étkezés lehetősége.
- A gyermek az önállósági szintjének megfelelő szakszerű segítséget kap az önálló étkezés mint önellátási szokás kialakulásához.
- Az étkezés feltételrendszere és lebonyolítása olyan módon történik, hogy az mintát adjon és tegye lehetővé az étkezéssel kapcsolatos kultúrhigiénés szokások elsajátítását.
- Az étkezés a gyermek számára örömteli.

További kimeneti eredményességi kritériumokat az egyes standardoknál határoztunk meg részletesen.

Az eredményesség mérésének módja

- A bölcsődevezető/szaktanácsadó megfigyeléssel ellenőrzi az étkeztetést mint gondozási műveletet.
- A bölcsőde orvosa ellenőrzi az étlapot, a bölcsődevezető és a dietetikus megkóstolja az étlapon szereplő ételeket a bölcsődei csoportba kerülése előtt.

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési jegyzőkönyv.
- Kóstolási lap.

Input feltételek

- Személyi feltételek: szükséges a megfelelő személyzet az ételek elkészítéséhez (élelmezésvezető, dietetikus, szakács, konyhai dolgozó, kisgyermeknevelő és bölcsődei dajka).
- A nem helyben főzött ételek esetében szükséges, hogy az ételszállítóval kötött szerződés érvényes legyen. Az ételszállító rendelkezzen a bölcsődés korú gyermekek étkeztetéséhez szükséges közétkeztetési engedéllyel, módunk legyen meggyőződni az engedély meglétéről, illetve lehetőség legyen az ételszállítóval egyeztetni a bölcsődés korú gyermekek táplálásához szükséges ételkínálatról.
- Tárgyi feltételek: szükséges feltétel a megfelelően felszerelt konyha, a gyermekek számára az előírásoknak megfelelő étkezési eszközök (tányérok, poharak, evőeszközök), textiliák, asztalok és székek a gyermekek méreteihez igazodva; az ételek tálalásához megfelelő tálaló edények (a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet, Jegyzék a bölcsődei ellátás eszközeiről és felszereléseiről, Felszerelési jegyzéknek megfelelően). A csecsemőételek készítésére és a csecsemők táplálására szolgáló edényeket más ételek főzésére és tárolására használni nem szabad, ezeket egymástól és a többi eszköztől térben vagy időben elkülönítetten kell mosogatni és tárolni. Minden csecsemőnek külön étkezészetet, kanalat és cumisüveget kell biztosítani. A cumisüveget naponta kötelezően az előírásoknak megfelelően fertőtleníteni kell. A diétás ételek készítésére szolgáló edényzetet külön kell tárolni. További tárgyi feltételeket az egyes standardoknál határozzuk meg.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv> (2021.05.31.)
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm> (2021.05.31.)
- 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1400037.emm> (2021.05.31.)
- Az Európai Parlament és a Tanács a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló 1169/2011/EU rendelete (2011. október. 25.) II. melléklete (Allergiát vagy intoleranciát okozó anyagok és termékek)
- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021. 08. 30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Budapest http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Tudástár mini bölcsődéknek – Csecsemőtáplálás a bölcsődében (2021). https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/tudastar_minibolcsodeknek_csecsemotaplalas_oldalak (2021.05.31.)
- Dr. Majoros, M., Lajtai Zsoltné Kollár, M., dr. Darvai, S. (2012). Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése és gondozása. Líceum Kiadó, pp. 177–215.
- Szabó, Lné. (2019). Csecsemőtáplálás a bölcsődében. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve*. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek. 2019. október. RAABE, F14

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- Kisgyermeknevelő: biztosítja az étkezés előkészítését és lebonyolítását, kóstolja és véleményezi az ételeket.
- A bölcsőde orvosa, dietetikus: véleményt formál, ellenőrzi az ételeket és az étlapot.
- Bölcsődevezető: részt vesz az étlap összeállításában, ellenőrzi az étkeztetést és kóstolással az ételt.

- Élelmezésvezető: megtervezi az étlapot, végigkíséri az ételkészítési folyamatot, kóstol, ellenőrzi az elkészült ételek minőségét.
- Konyhai dolgozó vagy dajka: behozza az ételt a csoportszobába, és kiviszi étkezés után a szennyes edényeket.

1.2.1.1. Étlapkészítés (leíró-előíró standard)

Az étlapkészítéssel kapcsolatos standard azokra a bölcsődékre vonatkozik, ahol helyben főznek a gyermekeknek. Amennyiben – a bölcsődei étkeztetésre alkalmas – szolgáltatótól rendelik az ételt, az étlap előzetes ellenőrzése, véleményezése és a szolgáltatónál esetlegesen szükséges korrekciók kieszközlése a bölcsődevezető, illetve a dietetikus feladata.

Célmeghatározás

A három év alatti gyermekek biológiai, élettani, korosztály-specifikus és az egyéni igényeinek, szükségleteinek kielégítésével az energia- és tápanyagbeviteléhez szükséges étkezést megalapozó étlap készítése.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	Az étkezések tervezett száma.	Valamelyik vagy több étkezés a négyből hiányzik.	Egész napos ellátás esetén biztosított a gyermekek számára a napi négyszeri étkezés, amelyből kettő főétkezés (reggeli és ebéd) és két kísétkezés (tízórai és uzsonna).	Helyben főzés, időbeni egyéni igények figyelembevétele.
2.	Mennyire felelnek meg az ételtípusok a három év alatti korosztály igényeinek és az egészséges korszerű táplálkozási és életmód követelményeinek.	Ha az ételek típusai nem felelnek meg a három év alatti korosztálynak és az egészséges életmód követelményeinek.	A hatályos jogszabályok figyelembe vételével a három év alatti korosztály egészséges életmód szerinti igényeinek megfelelő ételtípusokat válogat össze a bölcsőde az étlaphoz.	Különböző fórumokon, hírportálokon bővítik az egészséges életmódra a megfelelő ételeket tartalmazó recepteket, technológiákat, melyeket a szülőkkel is megosztanak.
3.	Elkülönítetten tervezik-e a csecsemőkorú gyermekek étkeztetését az étlapon.	Nincs elkülönítetten tervezve a csecsemőkorúak táplálására vonatkozó étlap.	Külön étlapon szerepelnek a csecsemőkorú gyermek számára tervezett ételek, figyelembe véve a csecsemőkorú gyermekek táplálására vonatkozó speciális előírásokat. Külön étlapon szerepelnek az egy-három éves korú gyermekek táplálására szolgáló ételek és ezen belül külön vannak feltüntetve a húsz hónap alatti gyermekeknek megfelelő ételek.	
4.	Az étlapon szereplő ételek tápanyag-összetétele, a tápanyag mennyisége és a tápanyagok étkezések közötti megoszlása napi szinten megfelel-e a korosztályra vonatkozó táplálkozási szakmai előírásoknak, iránymutatásoknak, figyelembe véve a bölcsődei étkezések számát.	Az étlapon tervezett ételekben a tápanyagok tekintetében napi szinten nem a szakmai iránymutatásoknak megfelelőek a mennyiségek, a tápanyagok arányai, és a tápanyagok étkezések közötti megoszlása.	Az étlapon szereplő ételek tápanyag-összetétele, a tápanyag mennyisége (az összes napi tápanyagigény legalább 75%-a), valamint a tápanyagok étkezések közötti megoszlása napi szinten megfelel a korosztályra vonatkozó táplálkozási szakmai előírásoknak, iránymutatásoknak, figyelembe véve a bölcsődei étkezések számát.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
5.	Az étlapon szereplő ételek változatossága.	Amennyiben két héten belül megismétlődnek az ételek, nem tekinthető változatosnak az étlap.	A bölcsődében dolgozó szakemberek folyamatában tekintenek az étlapra, figyelnek az étlap összeállításánál arra, hogy ne ismétlődjenek az ételek két héten belül, figyelnek arra, hogy színben, ízben harmonikus legyen az étel.	Különböző konyhatechnológiákkal készülő ételeket terveznek az étlapra. Új, korszerű ételalapanyagokból készülő ételeket terveznek az étlapra.
6.	Idényjellegű ételek szerepelnek az étlapon.	Az étlap nem követi az idényjellegű alapanyagok (zöldségek, gyümölcsök) felhasználásának lehetőségeit.	Az étlap készítése során figyelembe veszik az idényjellegű zöldségeket, gyümölcsöket.	Úgy állítják össze az étlapot, hogy a táplálkozási előírásokkal összeegyeztethető, de döntően idényjellegű zöldség és gyümölcs felhasználását igénylő ételek szerepeljenek rajta.
7.	A diétás étrend feltüntetése az étlapon.	Nem szerepel vagy nem elkülönítetten szerepel a diétás étrend az étlapon.	Az étlapon a diétás étrendet a nem diétástól elkülönítetten tüntetik fel.	
8.	Az étlap ad-e információt az étel tápanyag-, energia- és só-tartalmáról, valamint a benne előforduló allergénekről.	Külső szállítótól rendelt étel esetében nem tüntetik fel az étlapon az ételek energia-, só- és allergéntartalmával kapcsolatos információkat.	A külső szállítótól beszerzett – vagy a bölcsődében a közétkeztető által készített – étel esetében az étlapon minden étkezésnél közlik az étel számított energiatartalmát (fehérje, szénhidrát, zsír, cukor), számított só-tartalmát, valamint az élelmiszerek jelöléséről szóló 1169/2011/EU rendelet II. mellékletében meghatározott tizennygy allergén összetevőt.	

1.2.1.2. Ölben etetés (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

Annak a gyermeknek a táplálása, aki még nem képes asztalnál ülve próbálkozni az önálló evéssel.

Input feltételek

- Az étkezések a gyermek életkorának, gondozási szükségleteinek megfelelően szerepelnek a napirendben. Az étkezésekre a napirend szerinti időpontokban kerül sor.
- Az étkezések előtt elvégzik a tisztálkodáshoz tartozó gondozási műveleteket.
- A felkínált ételek állaga (sűrűsége, pépszerűsége), íze, hőfoka megfelel a gyermek életkorának, ízlésének.
- Az ölben való etetéshez a kisgyermeknevelő számára szükséges kényelmes és stabil ülést biztosító ülőalkalmatosság (a továbbiakban az egyszerűség kedvéért: szék) biztosítása, figyelembe véve, hogy a gyermek növekedésével a kisgyermeknevelő tartása is változik az ölben etetés során, amihez a megfelelő szék, etető asztal, edény stb. biztosításával a tárgyi feltételeknek igazodnia kell.

Iránymutatás a standard alkalmazásához

A csecsemő táplálására használt tápszert és ételt (főzelék, gyümölcspép) külön konyhában (tejkonyhában) készítik el. A csecsemő és a kisgyermek több ok miatt utasíthatja el az ételt, ezért ezeket az ételek elkészítésekor, a tálaláskor és az etetéskor figyelembe kell venni.

- Az édes, illetve savanyú ízt nem szereti.
- Az étel sűrűsége nem megfelelő.
- Egyfajta étel, alapanyag íze, szaga nem tetszik.
- Az étel hőfokát különböző módon igénylik.
- Nem kellően pépes a gyermek számára az étel.
- Kellemetlen élmény éri – fuldoklik, ha túl sok kerül a szájába.
- Kényelmetlenül érzi magát.
- A tálalásnál kétféle ételt lát meg, és csak azt fogadja el, amit szeret.
- Fontos a megszokott környezet, a megszokott táplálási mód.

Az első, étellel kapcsolatos elutasítás általában a beszoktatás időszakában történik. A kisgyermeknevelő feladata, hogy különválassza ezeket az érzelmi elutasításból fakadó okokat a mindennapokban esetleg előforduló más problémáktól (pl. rosszul átaludt éjszaka). A beszoktatás alatt minél inkább meg kell ismerni a gyermeket, az egyes helyzetekre adott reakcióit.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/ megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	Az étkezés előkészítése.	Előkészíti a kisgyermeknevelő az etetéshez szükséges széket vagy más stabil ülőalkalmatosságot és az etető asztalt. Az etető asztalra teszi tálcán az ételt (főzelék, gyümölcspép)/ tápszert) cumisüvegben.	A bútorzat nem biztosítja a kisgyermeknevelő számára az ülést és az ételhez való könnyed hozzáférést. Nincs előkészítve az étel/ cumisüveg. Nem ölben eteti a gyermeket, hanem etetőszékben.	A kisgyermeknevelő által használt ülőalkalmatosság kényelmes és jól tartja a hátát. Az étel elhelyezése szolgáló etető asztal karnyújtáson belül van a székhez képest.	
2.	A kisgyermeknevelő megkóstolja az ételt.	A kisgyermeknevelő előkészítés után, még a terítés megkezdése előtt kóstolással ellenőrzi az ételt (az ízét és a hőfokát), és tájékoztatást ad a csoport gyermekeinek az ételről az etetés megkezdése előtt. A kóstoláshoz külön kiskanalat használ.	Nem történik kóstolás.	A lépéseknél leírt módon történik a kóstolás.	A gyermek felé fordulva kóstol, elmondja az étel nevét, jellemzőjét.
3.	A kisgyermeknevelő ölbe veszi a gyermeket.	A kisgyermeknevelő ölbe veszi a gyermeket, karjával átöleli, a gyermek hátát támasztja, olyan helyzetben helyezi el ölében a gyermeket, hogy annak kezei szabadon mozoghassanak és szemkontaktust teremthessenek egymással. Előkét ad rá. Megnevezi az ételt, közben tálal.	A gyermek háta nincs jól megtámasztva és/vagy a kezei nem tudnak szabadon mozogni. Nincs szemkontaktusra lehetőség. Nem kap előkét a gyermek. A kisgyermeknevelő nem nevezi meg az ételt.	A gyermeket úgy ülteti az ölébe a kisgyermeknevelő, hogy a gyermek hátát stabilan megtámasztja a karjával, és a gyermek kezei szabadon vannak, a szemkontaktus lehetséges. Előre jelzi a gyermeknek szóban, mi fog történni. Előkét ad a gyermekre, az ételt megnevezi, beszél róla, míg tálal.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/ megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
4.	A kisgyermeknevelő megkezdte az etetést.	Jó étvágyat kíván, vízzel kínálja (kivéve a cumisüveges táplálás esetén) a gyermeket.	Nem kíván jó étvágyat. Nem kínálja vízzel az étkezés megkezdése előtt a gyermeket. Nem pohárból kínálja vízzel a gyermeket.	A kisgyermeknevelő, mielőtt elkezd az etetést, jó étvágyat kíván a gyermeknek, és pohárból vízzel kínálja. A poharat a kisgyermeknevelő alulról fogja, hogy a gyermeknek legyen módja a poharat megfogni. A kisgyermeknevelő dicsérettel támogatja a gyermek aktív bevonódását az etetésbe.	
5.	A kisgyermeknevelő megeteti a gyermeket.	A kisgyermeknevelő kanálként eteti a gyermeket addig, amíg az nem jelzi, hogy nem kíván többet enni az ételből. Közben vízzel kínálja a gyermeket. A gyermek nyelési tempójának megfelelően eteti cumisüvegből a gyermeket.	A kanálra szedett ételmennyiség egy falatra túl sok a gyermeknek. A kisgyermeknevelő nem figyel a gyermek reakcióira, nem igazodik a gyermek tempójához az etetés sebességében. Az új ételek bevezetésénél nem tartja be a kisgyermeknevelő a fokozatosságot (kezdetben csak két-három kanál ételt adunk a gyermeknek). A kisgyermeknevelő nem veszi figyelembe, hogy ízlik-e a gyermeknek a felkínált étel, erőlteti az evést. Nem veszi figyelembe a cumisüveges etetésnél a gyermek nyelési tempóját (gyorsabban vagy lassabban eteti).	Kanálként eteti a kisgyermeknevelő a gyermeket úgy, hogy mindig egyenlő mennyiségű legyen az étel a kanálon. A gyermek kanalat kap a kanállal való ismerkedéshez (fontos, hogy a gyermek is együttműködésre kap lehetőséget az etetés során). A kisgyermeknevelő felveszi a szemkontaktust a gyermekkel, a kanalat a gyermek látóterébe viszi, folyamatosan a gyermek igényeivel összhangban (étkezési tempójában) eteti, itatja, majd gyümölcscsel kínálja. Az étkezés alatt folyamatos interakcióban vannak. A kisgyermeknevelő étkezés közben többször vízzel kínálja a gyermeket. Gyümölcscsel kínálja, eteti. A kisgyermeknevelő folyamatosan, halkán beszél a gyermekhez, motiválja az étkezésre. Az étkezés időtartama siettetés nélkül, a gyermek igényeihez van igazítva, minden gyermekre elegendő idő jut. Étkezés közben, ha szükséges, szalvétával megtörli a gyermek száját.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/ megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
6.	A kisgyermeknevelő befejezi az etetést.	Az étkezés befejezésekor a kisgyermeknevelő szalvétával megtörli a gyermek száját – ha szükséges, a kezét is –, és lezárásként az „Egészségedre” formulával befejezi az etetést. Cumisüveges etetésnél a gyermeket vállához emelve segíti a „büfizést”. Leveszi az előkét.	A kisgyermeknevelő nem a lépéseknél leírtak szerint jár el. A kisgyermeknevelő nem veszi figyelembe az étkezés befejezésekor a gyermek igényét (pl. hamarabb fejezi be az etetést, amikor még a gyermek enne). Nem elfogadható minőség, ha cumisüveges táplálásnál nem „büfiztet”.	A kisgyermeknevelő a lépéseknél leírtak szerint befejezi az etetést. A lépéseknél leírtak szerinti segíti a „büfizést”.	

1.2.1.3. Önálló étkezés (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

Az önállóan étkező gyermek – aki az asztalhoz önállóan le tud ülni, fel tud állni, az asztalnál stabilan ülve (lába a földön teli talppal) a kanállal tud részben vagy teljesen önállóan étkezni, érti a kisgyermeknevelő kérdéseit – táplálékigényének kielégítése, támogatása az étkezéssel kapcsolatos önellátási szokások kialakulásában, a teljes önállóság elérésében.

Input feltételek

Megfelelő méretű [(15/1998. (IV.30.) NM rendelet felszerelési jegyzék] asztalok, székek, porcelántányérok, üvegporharak, terítő, szalvéta, kancsó, fedeles tálalóedények, megfelelő méretű rozsdamentes evőeszköz (gyermekkanál). Az étkezések időpontjai a gyermek életkorának, gondozási szükségleteinek megfelelően vannak elhelyezve a napi rendben. Az étkezésekre a napirend szerinti időpontokban kerül sor.

Az étkezések előtt elvégzik a tisztálkodáshoz tartozó gondozási műveleteket. A felkínált ételek megfelelnek a korosztályi szükségleteinek.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/ megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	Kóstolás.	A kisgyermeknevelő előkészítés után, még a terítés megkezdése előtt kóstolással ellenőrzi az ételt (az ízét és a hőfokát), és tájékoztatást ad a csoport gyermekeinek az ételről az etetés megkezdése előtt.	Nem történik kóstolás. Nem mondja el a gyermeknek, milyen ételt fog enni, vagy nem a gyermek számára érthető módon tájékoztatja őt az ételről.	A lépéseknél leírt módon történik a kóstolás és a gyermek tájékoztatása az ételről.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
2.	Terítés.	A kisgyermeknevelő megteríti az asztalt.	Nem kap vizet étkezés előtt a gyermek.	A kisgyermeknevelő az önállóság fokának és a gyermek belső motivációjának figyelembevételével vonja be a gyermeket a terítés műveletébe, folyamatos megerősítéssel támogatja az önkiszolgálás igényének kialakulását. A kisgyermeknevelő egyszerre csak egy gyermeknek tölt vizet, amikor az leült az asztalhoz.	A kisgyermeknevelő lehetőséget ad a gyermeknek a terítés folyamatába való bekapcsolódásba.
3.	A kisgyermeknevelő asztalhoz hívja a gyermeket.	A kisgyermeknevelő odamegy a gondozási sorrend szerint következő gyermekhez, ebédelni hívja, majd az asztalhoz – a helye szerinti asztaltársasághoz – kíséri (ha szükséges, segít neki a leülésnél). Szükség esetén előkét ad a gyermekre.	A kisgyermeknevelő nem tartja be a gondozási sorrendet. Akkor is előkét ad, ha nem szükséges, és az előkét betűri a tányér alá.	A kisgyermeknevelő a gondozási sorrend szerint hívja asztalhoz a gyermekeket.	
4.	Tálalás.	A kisgyermeknevelő vizet tölt a gyermek poharába, az asztalra helyezi az étellel teli tálat (a főételt és a feltétet), és egyesével szed a gyermekeknek, vagy lehetőséget ad a gyermekeknek, hogy próbálkozzon/próbálkozzanak az étel kiszedésével. „Jó étvágyat” kíván.	A kisgyermeknevelő nem a gondozási sorrendnek megfelelően tálalja az ételt, és/vagy nem a tevékenységi lépéseknél leírtak szerint. A kisgyermeknevelő nem ad lehetőséget az önállóságban már arra képes gyermek számára, hogy maga próbálkozzon az étel kiszedésével.	A kisgyermeknevelő asztalonként, a gondozási sorrendnek megfelelően tálalja az ételt a tevékenységi lépéseknél leírtak szerint.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
5.	Étkezés.	A kisgyermeknevelő felügyeli az étkezést, ha kér a gyermek, még tálal neki, folyadékot tölt, segít, amennyiben szükséges. Az étkezés befejeztével elveszi a gyermek tányérját, kanalát. Lapos kistányért tesz a gyermek elé, kínáló tányéron kiteszi a gyümölcsöt.	A kisgyermeknevelő nem a gyermek önállósági szintjének megfelelő segítséget nyújt (alul- vagy túlségit), a feje felett nyújt segítséget állva, úgy, hogy nem tartja a szemkontaktust.	A kisgyermeknevelő a gyermeknek nyújtott segítségnél a következő szempontokat figyelembe veszi: a gyermek az önállóso-dásnak milyen fokánál tart, és ennek megfelelően a képességeit kiegészítő segítséget nyújt. Kivárja a gyermek önálló mozdulatait. A gyermeknek nyújtott segítségnél kisgyermeknevelői széken (kicsit magasabb és nagyobb az ülőrésze a gyermekszéknél) mellette ülve (vagy pedig guggolva) helyezkedik el, és fenntartja a szemkontaktust. A kétkanalas módszer alkalmazásakor a kisgyermeknevelő egy másik kanállal segít a gyermeknek az evésben, és gondoskodik arról, hogy a kiborult, kifolyt ételeket eltakarítsa, tisztaság, rend legyen a gyermek étkezési környezetében. A kisgyermeknevelő az étkezési helyzethez kapcsolódóan információt nyújt a gyermeknek, válaszol a kérdéseire, dicsérrel motiválja az önállósodást.	
6.	Az étkezés befejezése.	A gyermeknek lehetőséget ad, ha szeretne, hogy a szalvétáját kidobja. A kisgyermeknevelő az étkezés végén megkéri a gyermeket, hogy dobja a szemetesbe a szalvétáját.	A kisgyermeknevelő nem végzi el a gyermek ellenőrzését.	A kisgyermeknevelő ellenőrzi, hogy a gyermek tisztára törölte-e magát (szükség esetén segítséget nyújt), és a szemetesbe került-e a szalvéta.	
7.	Mosakodás.	A kisgyermeknevelő a fürdőszobába kíséri a gyermeket, ha szükséges, segít a mosakodásban (arc, kéz).	Ebéd után elmarad az arc-, kézmosás, akkor is, ha szükséges lenne.	Ebéd után mosson arcot és kezet, ha szükséges.	

Kötelező, illetve javasolt dokumentáció

- Étlap.
- Kóstoló lap.
- Csoportnapló.

1.2.2. Öltöztetés-vetkőztetés (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

- Biztosítva legyen a három év alatti gyermek számára az időjárásnak és az adott tevékenységnek megfelelő kényelmes ruházat.
- Az önálló öltözködés mint önellátási szokás kialakulásának támogatása.

Elfogadhatósági kritériumok a folyamat egészére vonatkozóan

- A gyermek számára minden szintéren (csoportszoba és játszóudvar) biztosított a gyermeki tevékenységformákhoz és az időjáráshoz illeszkedő kényelmes ruházat, amely véd, és biztosítja a szabad mozgást.
- A gyermek az önállósági szintjének megfelelő szakszerű segítséget kap az önálló öltözködés mint önellátási szokás kialakulásához.
- Az önállóan még öltözni nem tudó gyermek is bevonható az öltöztetési folyamatba.
- Az öltözködés feltételrendszere és lebonyolítása olyan módon történik, hogy az mintát adjon, és tegye lehetővé az öltözködéssel kapcsolatos szociokulturális szokások elsajátítását.
- A gyermek számára örömförrás legyen az öltöztetés, járuljon hozzá a saját fizikai énképe alakulásához, a test-tudatosság fejlődéséhez.

További kimeneti eredményességi kritériumokat az egyes standardoknál határoztunk meg részletesen.

Az eredményesség mérésének módja

- A bölcsődevezető/szaktanácsadó megfigyeléssel ellenőrzi az öltözködést mint gondozási műveletet.
- A kisgyermeknevelő önértékelést végez.

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési jegyzőkönyv.
- Önértékelési kérdőív.

Input feltételek

- Minden gyermek számára biztosított a napi tevékenységekhez és az időjáráshoz illeszkedő ruházat: egy öltözet a csoportszobán belüli játékhoz és egy öltözet a levegőzéshez, valamint – szükség esetén – egy-egy öltözet pótruházat.
- Az öltözködéshez biztosítottak a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. sz. melléklete szerinti tárgyi feltételek.
- Személyi feltételként (bölcsődei dajka, társ-kisgyermeknevelő) a bölcsőde lehetőségei szerint biztosított annak a gyermeknek a felügyelete, aki éppen nem vesz részt az öltözködési folyamatban.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Budapest http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Dr. Majoros, M., Lajtai Zsoltné Kollár, M., dr. Darvai, S. (2012). *Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése és gondozása*. Líceum Kiadó. pp. 237–254.

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

1. Az öltözködéshez szükséges (15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. sz. melléklete szerinti tárgyi feltételrendszer biztosítása a bölcsődevezető/fenntartó feladata.
2. A kisgyermeknevelő feladata a gyermek ruházatával kapcsolatos problémák visszajelzése a szülőnek, és a tárgyi eszközökkel kapcsolatos problémák visszajelzése a bölcsődevezető/fenntartónak.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

Jelen standard azokra a helyzetekre íródott, amikor a tevékenységek helyszínének változásához kapcsolódik az öltözködési folyamat (megérkezés a bölcsődébe, átöltözés a levegőztetéshez, átöltözés a levegőztetés után), és a felsőruházat cseréjével jár együtt az öltözködés. A pelenkacseré utáni öltözködéshez a felsőruházat felvételének lépésénél kapcsolódik össze a folyamat.

Célmeghatározás

Annak a csecsemőkorú gyermeknek az öltöztetése, aki még részben önállóan sem képes felvenni a ruhadarabjait azért, hogy a gyermek az egyes tevékenységekhez és az időjáráshoz illeszkedő ruházatot viselje. A gyermek megismerkedjen az öltözködés folyamatával, az öltözködési folyamatban a saját szerepével. Megfelelő alapok alakuljanak ki az önálló öltözködés tanulásához (gyermek motivációja és ismeretei a saját testéről, a ruházatkodásról, az öltözködés folyamatáról). A gyermek számára örömförrás legyen az öltöztetés, járuljon hozzá a saját fizikai énképe alakulásához, a testtudatosság fejlődéséhez és a szociális kompetencia kialakulásához.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	Előkészítés.	A kisgyermeknevelő előkészíti az öltözködéshez a gyermek ruháját.	Egyáltalán nincs vagy részben van előkészítve minden ruhadarab az öltözködéshez. Az öltöztetés helyét tekintve nem érhető el könnyen az előkészített ruha.	Minden eszköz és a gyermek ruhája a kisgyermeknevelő által könnyen elérhetően oda van készítve, ahol az öltöztetés történik (pelenkázó, öltözőpad, szivacs).	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelési kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
2.	A gyermek figyelemfelkeltése a játék során az öltözködésre.	A kisgyermeknevelő néven szólítja a gyermeket, jelzi számára, hogy mi fog történni, és kiviszi az öltöztetésre szolgáló helyiségbe, elhelyezi az öltöztetésre szolgáló alkatosságon (pelenkázó, szivacs, öltöztető asztal).	A kisgyermeknevelő (kivételes helyzetektől eltekintve) nem tartja a gondozási sorrendet. Nem szólítja néven a gyermeket. Nem beszél a gyermekhez, nem tart szemkontaktust. Nincs tekintettel a gyermek egyéni igényeire, fejlettségére abban, ahogyan kiviszi, és az öltözködésre szolgáló alkatosságon elhelyezi a gyermeket (pl. karra fektetve viszi ki a gyermeket, aki már ölben egyenesen tartva érzi komfortosabban magát, vagy lefekteti az ülni már tudó és akaró gyermeket a pelenkázóra).	A gondozási sorrend szerint öltözködésben soron lévő gyermeket szólítja öltözködéshez a kisgyermeknevelő. A néven szólítja a gyermeket. Kivárja, amíg befejezi a megkezdett játékot. A gyermek korát, igényeit és fejlettségi szintjét figyelembe veszi annak a módnak a megválasztásánál, ahogyan kiviszi a gyermeket az öltöztetéshez, illetve, ahogyan elhelyezi az öltöztetésre szolgáló alkatosságon. A gyermekkel, amikor csak lehet, a művelet során tartja a szemkontaktust, és beszélget vele: mindig jelzi, hogy mi fog történni vele, illetve szavakba önti a gyermek élményét, segíti az élmény tudatosulását.	
3.	Öltöztetés/vetkőztetés.	A kisgyermeknevelő az alsó-, majd a felsőruházat egyes ruhadarabjaiba öltözteti a gyermeket, ráadja a cipőjét. A vetkőztetés fordított sorrendben történik.	A kisgyermeknevelő nem a minőségi minimumnál meghatározottak szerint végzi az öltöztetést/vetkőztetést.	A kisgyermeknevelő a gyermek együttműködését kérve, a gyermek mozgulataihoz kapcsolódva, azt türelmesen kivárva a lépéseknél meghatározott sorrendben felöltözteti/levetkőzteti a gyermeket. Mozdulatai határozottak, de gyengédek. Az előző lépésnél leírtak szerint tartja a gyermekkel a szemkontaktust, és folyamatosan kommunikál. Kommunikációja halk, és sok pozitív megerősítést tartalmaz, erősítve a gyermek én- és testtudatát.	
4.	Az öltöztetés/vetkőztetés befejezése.	A kisgyermeknevelő a következő tevékenység helyszínére viszi/kíséri a gyermeket.	A kisgyermeknevelő nem tartja be a megfelelési minimumnál leírt követelményeket. Amennyiben további gondozási művelet miatt elhagyja a helyiséget vagy a játszóudvart, nem győződik meg róla, hogy a felügyeletet gyakorló figyel-e arra a gyermekekre, akit visszahozott az öltöztetésből.	A gyermek számára jelzi a következő történést. A 2. pontban leírtak szerint végzi a mozgulatokat.	

Kötelező és javasolt dokumentáció

- Fejlődési napló.
- Csoportnapló.
- Családi füzet.

1.2.3. Tisztálkodás

Célmeghatározás

A tisztálkodás célja egyrészt a tisztasági és testi higiéniai szükségletek kielégítése, másrészt annak a nevelési célnak az elérése, hogy a gyermek számára a mosakodás (arc-, kézmosás) és a haja ápolása szokássá formálódjon, és igényné váljon. A fésülködésnél cél, hogy a gyermek megtanulja eldönteni a mosakodási folyamat végén, hogy szükséges-e a fésülködés. A másik nevelési cél, hogy a mosakodás és fésülködés műveletei készséggé váljanak. A gyermek a fésülködés által tanulja a saját testéhez mérten az irányokat (elöl, hátul, oldalt).

A tisztálkodás segítése során törekedni kell arra – mint minden gondozási művelet esetében –, hogy megőrizték és felkeltsék a tevékenység nyújtotta örömet, hogy a gyermek szívesen végezze a tisztálkodási tevékenységet, örömmel várja a gondozási műveletet, és öröm legyen számára a tisztaság érzése is. Fontos, hogy minden gyermekkel egyénileg foglalkozzon a kisgyermeknevelő, vigye, illetve kísérje végig a gondozási műveletet sietség, kapkodás nélkül. A tisztálkodás gondozási tevékenységét szabályozó standard célja, hogy a mosakodás, fogmosás és fésülködés gondozási tevékenységhez biztosítva legyenek az előírt feltételek. A mosakodás és fésülködés az egészségnevelési és egészségmegőrzési célokat szem előtt tartva szakszerűen legyen előkészítve és végrehajtva.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- A gyermek a mosakodáshoz és a fésülködéshez a saját képességeit kiegészítő, az önállóságát nem korlátozó támogatást kap.
- Pozitív, jó pedagógiai légkörben zajlik a gondozás.
- Megfelelő idő áll rendelkezésre a részfolyamatok, műveletek begyakorlásához.
- A gondozási műveleteket következetesen és rendszeresen hajtják végre.
- A gondozási művelet végén a gyermek keze, arca, foga tiszta, haja rendezett.

Az eredményesség mérésének módja

- A kisgyermeknevelő a mosakodási folyamat végén ellenőrzi a művelet megfelelőségét.
- A kisgyermeknevelő önértékelést végez.
- Szaktanácsadó, bölcsődevezető ellenőrzi a gondozási folyamatot, és külső értékelést végez.

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Önértékelési szempontsor.
- Megfigyelési jegyzőkönyv.

Input feltételek

- A fürdőszobában minden gyermek számára a saját jelével ellátott, esztétikus törölköző és gyermek méretű fésű áll rendelkezésre. A törölköző- és fésűtartó elhelyezése a gyermek méreteihez igazodik.
- Személyi feltételek: a kisgyermeknevelő, valamint a bölcsődei dajka vagy társ-kisgyermeknevelő, aki a felügyeletet biztosítja a csoportszobában addig, amíg a kisgyermeknevelő a fürdőszobában van.
- Tárgyi feltételek: a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. sz. melléklete szerint.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről 11. számú melléklet: Jegyzék a bölcsődei ellátás eszközeiről és felszereléséről
- Dr. David, M., Appell, G. (1998). *A Lóczy avagy sajátos gondolkodás-gondoskodás a csecsemőről, a kisgyerekről. Pikler-Lóczy Társaság a Kisgyermekért.* Budapest, pp. 43–45.
- Dr. Majoros, M., Lajtai Zsoltné Kollár, M., dr. Darvai S. (2012). Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése és gondozása. Líceum Kiadó, Eger, pp. 255–271.
- Dr. Milassin, M., dr. Pechó, Z. (2009). *Tájékoztató a betegellátás és a járványügyi gyakorlat részére engedélyezett és forgalmazott fertőtlenítő szerekről.* OEK, Budapest
- Dr. Pechó, Z., dr. Milassin, M. (2012). *Tájékoztató a fertőtlenítésről. A járványügyi gyakorlatban és az egészségügyi szolgáltatásban alkalmazható fertőtlenítő eljárások kézikönyve.* OEK, Budapest

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat tervezéséért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- A folyamat értékeléséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

Az alábbiakban megjelenő leíró és folyamatstandardok a mosakodás lebonyolításának folyamatát tükrözik.

Ahhoz, hogy meg tudjon valósulni a mosakodás folyamata, szükségesek a tárgyi feltételek, a fürdőszoba és berendezési tárgyainak megléte, amelyeknek minden esetben a gyermek méreteihez kell igazodni.

Természetesen meghatározó lesz, hogy a gyermek mennyire önálló; tudja-e egyedül végezni a műveleteket, illetve milyen mértékű segítséget igényel.

A napirendben rögzített alkalmakkor: érkezéskor, reggeli előtt, ebéd előtt, uzsonna előtt, bili és vécé használata után, illetve szükség szerint mos kezet a gyermek. Ébredés után, illetve szükség esetén végzi a fésűködést.

1.2.3.1. Tisztálkodás előkészítése (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

A mosakodás gondozási tevékenységét szabályozó standard célja, hogy a mosakodás, fésűködés és fogmosás gondozási (tisztálkodás) tevékenységhez elő legyenek készítve a szükséges eszközök.

Sor-szám	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
1.	A kisgyermeknevelő kikészíti a gyermek jelével ellátott törölközőjét.	A gyermeknek nincs a fürdőszobában a törölközője.	A törölközőtartón megtalálható a gyermek saját jelével ellátott törölközője.	
2.	A kisgyermeknevelő szappant készít elő a mosdókagylókhöz (folyékony szappant).	Nincs megfelelő mennyiségű szappan minden mosdókagylónál, és nincs a gyermek számára elérhető magasságban és távolságban.	A gyermeknek szappan vagy folyékony szappan áll rendelkezésére, elérhető magasságban. A szappan a gyermek kezének megfelelő méretű, a folyékony szappan könnyen pumpálható.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
3.	A kisgyermeknevelő gondoskodik róla, hogy minden gyermek számára a fürdőszobában rendelkezésre álljon saját fésű.	Nincs a gyermek számára saját fésű, vagy nem olyan magasságban tárolják, hogy a gyermek azt elérje.	A fürdőszobában minden gyermek számára külön – elérhető magasságban – fésűtartón található a gyermekek jelével ellátott fésűk.	

1.2.3.2. Tisztálkodás segítése (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

A tisztálkodás az egészségnevelési célokat (mosakodás és fésülködés iránti igény, az ezzel kapcsolatos önellátási képesség és szokás kialakulása) szem előtt tartva szakszerűen legyen végrehajtva. A gyermek testi higiéniája biztosítva legyen.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	A gyermeket a fürdőszobába hívja a kisgyermeknevelő.	A játék folyamatában nevéen szólítja a gyermeket és kikíséri a fürdőszobába. Egy gyermeket hív a mosdáshoz, ha szobatiszta gyermekekről van szó, akkor két gyermeket is kihívhat.	Nem hívja, nem szólítja meg a gyermeket a nevelő. Nem a keresztnévén szólítja a gyermeket. Nem a szobán keresztül hívja a gyermeket.	A kisgyermeknevelő beszéd távolságba kerül a kisgyermekkel. Halkan, a játék folyamatában a keresztnévén szólítja meg a gyermeket. Kivárja, míg leteszi vagy befejezi a játékot. Együtt mennek ki a fürdőszobába.	
2.	A kisgyermeknevelő segít a gyermeknek felkészülni a mosakodáshoz.	A kisgyermeknevelő odakíséri a gyermeket a mosdóhoz, és amennyiben szükséges, segíti a gyermek ruhájának ujját felhajtani. Ha a gyermek teljesen önállóan készül elő a mosakodáshoz, a kisgyermeknevelő ellenőrzi.	A kisgyermeknevelő elmulasztja a ruha ujjának felhajtásában való segítséget. Ha a kisgyermek önállóan képes erre előkészülni, akkor hiba, ha nem ellenőrzi a kisgyermeknevelő az előkészületet.	A kisgyermeknevelő a gyermek önállósági szintjének megfelelő segítséget nyújt a mosakodáshoz való előkészületben.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
3.	A kisgyermeknevelő segíti a tisztálkodást.	A kisgyermeknevelő segítséget nyújt a csap megnyitásában, a mosakodásban (arc- és kézmosásban), a csap elzárásában, a mosakodás utáni törölközés során a törölköző megtalálásában, le- és felakasztásában, a szárazra törölközésben, illetve a mosakodás utáni fésülködésben. Megmutatja az egyes műveleteket, ellenőrzi a víz hőmérsékletét és a részben-, illetve teljesen önállóan végrehajtott műveleteket és azok eredményességét.	A kisgyermeknevelő, olyan instrukciókat ad, illetve olyan elvárásokat támaszt a gyermekkel szemben, amely számára nem érthető, nem összeegyeztethető a képességeivel, önállósága fokával. Elmulasztja előre jelezni a következő lépéseket. Nem kommunikál a gyermekkel a folyamat során. Rutinszerűen végzi a gondozást arra törekedve, hogy a kívánt higiénés állapot minél előbb elérhető legyen. Mozdulatai nem a gyermekéhez igazodnak, túlságosan irányadó, eluralja, elnyomja a gyermek önálló kezdeményezését, nem ad elég időt a gyermeknek. Nem a gyermekre figyelve egyszerre végzi ezt a gondozási tevékenységet. Egy pelenkást és egy szobatiszta gyermeket visz ki egyszerre.	A kisgyermeknevelő a segítségnyújtást a gyermek önállósági fokához, képességeihez igazítja. Mozdulatai finoman egészítik ki a gyermekét, a gyermek önálló kezdeményezésére reagál, és ahhoz kapcsolódik a segítségnyújtásban. Folyamatosan kommunikál a gyermekkel. A gyermeknek a korának megfelelő instrukciókat ad, illetve elmondja, mit csinál vele; szóba foglalja a gyermek reakcióit is; a beszélni tudó gyermekek érdeklődését nyomon követi, válaszol a kérdésekre, válaszai adekvátak, egyértelműek; a mozdulatokat szükség szerint bemutatja, illetve megmutatja, és néven nevezi az alkalmazásra kerülő tárgyat a még nem beszélő gyermeknek; a gyermek önálló próbálkozásait szóbeli pozitív megerősítéssel bátorítja; visszacsatolást ad a sikeres mozdulatokra. Kívárja a gyermek próbálkozásait, ha szükséges, segít. Lehetőséget ad a mosakodás során, hogy a gyermek ismerkedjen a vízzel; ellenőrzi a megfelelő tisztaságot, illetve segíti a gyermeket, hogy a tűkör segítségével ellenőrizze magát. Egyszerre egy gyermekkel foglalkozik a kisgyermeknevelő. Ha két gyermek van, akkor a figyelmét megosztva felváltva segíti a két gyermeket.	
4.	A kisgyermeknevelő kezét mos.	A kisgyermeknevelő megmossa a saját kezét is a fürdőszoba felnőtt mosdójánál.	Nem mos kezét a kisgyermeknevelő.	Kezét mos, példát mutat a gyermeknek.	
5.	A kisgyermeknevelő bemegy a csoportszobába.	A kisgyermeknevelő, ha már minden gyermek befejezte a mosakodást, bemegy a csoportszobába.	Felügyelet nélkül marad a gyermek a fürdőszobában.	A kisgyermeknevelő akkor hagyja el a fürdőszobát, amikor minden gyermek befejezte a tisztálkodást.	

Kötelező, illetve ajánlott dokumentáció

A gyermek fejlődéséről vezetett dokumentáció.

1.2.4. Pelenkázás

Célmeghatározás

A pelenkás gyermek számára biztosítva legyen a higiéniai és testi komfort igényeinek megfelelő pelenkacsere. A pelenkázás során a vetkőzés és öltözés folyamatába a gyermek – a saját képességeinek megfelelően – aktívan bevonódjon. A pelenkázás során a testtudata, a saját testével való pozitív viszonya erősödjön, a teste működésével kapcsolatos ismeretei bővüljenek.

Elfogadhatósági kritériumok a folyamat egészére vonatkozóan

- A gyermek számára a fiziológiai és testi komfortszükségeinek megfelelő gyakoriságú pelenkacsere.
- A gyermek az önállósági szintjének megfelelően bevonódik a pelenkázáshoz kapcsolódó vetkőzésbe és öltözködésbe.
- A pelenkázás során a kisgyermeknevelő kommunikációja erősíti a testi funkciók feletti tudatosság kialakulását.
- A gyermek számára a pelenkázás olyan pozitív élmény legyen, ami segíti a saját testének, testi funkcióinak megismerését és elfogadását, a sphincter³ kontroll konfliktusmentes kialakulását.

További kimeneti eredményességi kritériumokat az egyes standardoknál határoztunk meg részletesen.

Az eredményesség mérésének módja

- A bölcsődevezető/szaktanácsadó megfigyeléssel ellenőrzi a pelenkázást.
- A kisgyermeknevelő önértékelést végez.

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési jegyzőkönyv.
- Önértékelési kérdőív.

Input feltételek

A pelenkázáshoz a következő tárgyi feltételek biztosítása szükséges:

- A gyermekfürdőszobában a pelenkázáshoz szükséges – 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet szerinti eszközök –, valamint gyermekenként elegendő mennyiségű pelenka és nedves törülőkendő; gyermekkád vagy zuhanyozó.
- A szennyezett pelenkák és ruhaneműk tárolása.
- A gyermek mosdatásához szappan, mosdókesztyű, törölköző/kifogó.
- A pelenkázó fertőtlenítéséhez fertőtlenítőszer.
- A pelenkázó asztal leterítéséhez textilpelenka vagy pelenkázó alátét.
- Az állva pelenkázáshoz kell egy biztonságos fogódzásra alkalmas hely (pad, kapaszkodó, küsszék vagy kispad vele szemben, amire a kisgyermeknevelő le tud ülni), illetve biztosítani kell a gyermek számára – amennyiben az állva pelenkázás a földön történik –, hogy cipő nélkül ne a hideg kövön álljon.

Pelenkázáshoz tilos gumikesztyűt használni!

³ Záróizomkontroll: a gyermek képes felismerni az ürítési szükségletet, és a szükséglet kielégítést késleltetni.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről, 11. sz. melléklet, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm> (2021.05.31.)
- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orszagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkori nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Budapest http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkori nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Dr. Majoros, M., Lajtai Zsoltné Kollár, M., dr. Darvay, S. (2012). *Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése és gondozása*. Líceum Kiadó, pp. 216–228.
- Dr. Milassin, M., dr. Pechó, Z. (2009). *Tájékoztató a betegellátás és a járványügyi gyakorlat részére engedélyezett és forgalmazott fertőtlenítő szerekről*. OEK, Budapest
- Dr. Pechó, Z., dr. Milassin, M. (2012). *Tájékoztató a fertőtlenítésről. A járványügyi gyakorlatban és az egészségügyi szolgáltatásban alkalmazható fertőtlenítő eljárások kézikönyve*. OEK, Budapest

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A tárgyi feltételrendszer biztosítása a fenntartó felelőssége.
- A szülő biztosítja a gyermek számára a pelenkát, bőrápoló krémet és szennyeződés esetére a váltóruhát.
- A kisgyermeknevelő feladata a pelenkázáson túl a pelenkázó asztal fertőtlenítése.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A pelenkázást napirenden belül étkezések előtt, illetve szükségletnek megfelelően végezzük. A szennyezett pelenkák és szennyezett ruhaneműk tárolásánál a népegészségügyi feladatokért felelős központi hatóság (Nemzeti Népegészségügyi Központ – NKK) által meghatározott szabályokat kell figyelembe venni.

A pelenkázásnál szem előtt tartjuk, hogy a gyermek számára a pelenkázás az egyik leginkább intim helyzet, amiben a legkiszolgáltatottabbnak érezheti magát, ezért olyan testhelyzetet kínálunk a számára, amiben ő biztonságban érzi magát. A pelenkázás is – a többi gondozási művelethez hasonlóan – alkalmat ad arra, hogy a gyermek ismereteket szerezzen a saját teste működéséről. Kíváncsiságának kielégítése lehetőséget teremt arra, hogy felkeltsük az érdeklődését a bili/vécé használata iránt. A pelenkázás történhet a gyermek álló helyzetében is. Ebben az esetben a gyermek cipőjét, nadrágját le kell venni, és biztosítani számára a biztonságos és komfortos (a tárgyi feltételeknél meghatározott) körülményeket.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	Előkészítés.	A kisgyermeknevelő előkészíti a pelenkázáshoz szükséges eszközöket.	Egyáltalán nincsenek vagy részben vannak előkészítve a pelenkázáshoz szükséges eszközök.	A kisgyermeknevelő minden pelenkázás előtt előkészíti a tiszta pelenkát, nedves törülközőt, bőrápoló krémet és a gyermek váltóruháját.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
2.	A gyermek kiemelése a játékból.	A kisgyermeknevelő nevén szólítja a gyermeket, jelzi számára, hogy mi fog történni, és kiviszi a gyermekfürdőszobába, elhelyezi a pelenkázó asztalon, ha fektetve pelenkáz, vagy oda állítja a pelenkázó asztal mellé, ha a gyermek az állva pelenkázást igényli.	A kisgyermeknevelő (a szükség szerinti pelenkázási igénytől eltekintve) nem tartja a gondozási sorrendet. Nem szólítja nevén a gyermeket. Nem beszél a gyermekhez, nem tart szemkontaktust. Nincs tekintettel a gyermek egyéni igényeire, fejlettségére abban, ahogyan kiviszi és a pelenkázó asztalon elhelyezi a gyermeket (pl. karra fektetve viszi ki a gyermeket, aki már ölben egyenesen tartva érzi komfortosabban magát, vagy lefekteti azt a gyermeket, aki már állva igényli a pelenkázást).	A gondozási sorrend szerint a pelenkázásban soron lévő vagy a pelenkázást gondozási sorrenden kívül igénylő gyermeket szólítja pelenkázáshoz a kisgyermeknevelő. A nevén szólítja a gyermeket. A gyermek korát, igényeit és fejlettségi szintjét figyelembe veszi annak a módnak a megválasztásánál, ahogyan kiviszi a gyermeket a pelenkázáshoz, és ahogyan elhelyezi a pelenkázó asztalon, illetve állva pelenkázás esetén az asztal mellett. A pelenkázó asztalra úgy fekteti a gyermeket, hogy a törzsénél fogva emeli fel és a hátát, valamint a nyakát és fejét alátámasztja. A gyermekkel a művelet során tartja a szemkontaktust, és beszél hozzá: mindig jelzi, hogy mi fog vele történni, szavakba önti a gyermek élményét, segíti az élmény tudatosulását.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
3.	Vetkőztetés.	A kisgyermeknevelő leveszi/segíti levenni a gyermek ruháját deréktól lefelé (amennyiben szennyezett, akkor derékon felül is). Leveszi a szennyezett pelenkát, és a gyűjtőedénybe dobja.	A kisgyermeknevelő nem a minőségi minimumnál meghatározottak szerint végzi a vetkőztetést/a vetkőzés segítségét.	A kisgyermeknevelő a gyermek együttműködését kérve, a gyermek mozdulataihoz kapcsolódva, azt türelmesen kivárva a lépéseknél meghatározott sorrendben levetkőzteti a gyermeket, illetve a gyermek fejlettségének megfelelően segíti a vetkőzést. A vetkőztetésnél elsőként a gyermek cipőjét veszi le. Leveszi a gyermekről a szennyezett pelenkát, és a tárgyi feltételek-nél meghatározottak szerint a megfelelő gyűjtőedénybe dobja (szennyezett ruhane-mű esetén a ruhát is külön szennyes-tartóba helyezi). Mozdulatai ha-tározottak, de gyengéd-ek. Az előző lépésnél leírtak szerint tartja a gyermekkel a szemkon-taktust, és folyamatosan kommunikál. Kommu-nikációja halk, és sok pozitív megerősítést tartalmaz.	
4.	Tisztára törlés/mos-datás.	A kisgyermekneve-lő szükség szerint megtisztítja a szeny-nyezett bőrfelületet, és a szennyezett ruhát a szennyes-tartóba, illetve zacskóba helyezi.	Nem a minimumköve-telményeknél meghatá-rozottak szerint történik a szennyezett bőrfelület megtisztítása (pl. a szék-lettel szennyezett bőrfelületet nem mosdatással tisztítja meg a kisgyer-meknevelő, vizelettel szennyezett pelenka cseréjénél nem tisztítja meg a bőrfelületet). Nem kerül szennyes-tartóba vagy zacskóba a szennyezett ruha.	A kisgyermeknevelő vizelet esetében nedves törülközővel (kivéve, ha a gyermek ruházata is szennyeződött, ebben az esetben a széklettel való szennyezettségnek megfelelően mosdat) megtisztítja a szennye-zett bőrfelületet. Széklet esetén, illetve, ha a gyermek ruházata szennyezett, megmos-datja a gyermeket szap-pannal, folyó víz alatt. A kisgyermeknevelő folyamatosan beszélget a gyermekkel, jelzi a gyermek átéléseit, a történeteket, bátorítja a gyermeket a közremű-ködésre. A gyermek fejlettségétől függően beszél a vécé, bili hasz-nálatának lehetőségéről.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
5.	Pelenkázás és öltözés.	A kisgyermeknevelő tiszta pelenkát ad a gyermekre, szükség szerint bekrémezi a bőrét, majd az alsó-, illetve a felsőruházat egyes ruhadarabjaiba öltözteti a gyermeket, végül ráadja a cipőjét.	A kisgyermeknevelő nem a minőségi minimumnál meghatározottak szerint végzi az öltöztetést.	A kisgyermeknevelő a gyermek saját tiszta pelenkáját adja a gyermekre, a gyermek bőrét a szülő igényei szerint ápolja a pelenkázás előtt. A gyermek együttműködését kérve, a gyermek mozdulataihoz kapcsolódva, azt türelmesen kivárva, a lépéseknél meghatározott sorrendben felöltözteti a gyermeket. Mozdulatai határozottak, de gyengédek. A szemkontaktus és a kommunikáció folyamatos.	
6.	Kézmosás.	A pelenkázás után a kisgyermeknevelő segíti a gyermek kézmosását, és ő maga is kezet mos.	A kézmosás elmarad bármelyik fél részéről.	A kisgyermeknevelő a „Tisztálkodás” című szakmai standard 2–3. pontja szerint segíti a gyermek kézmosását, és utána saját maga is kezet mos.	
7.	A pelenkázás befejezése.	A kisgyermeknevelő lefertőtleníti a pelenkázó asztalt, és tiszta textilpelenkát vagy eldobható pelenkázó alátétet terít a pelenkázó asztalra. A soron következő tevékenység helyszínére viszi/kíséri a gyermeket.	Nem történik meg a pelenkázó asztal fertőtlenítése. Nem cseréli ki a pelenkázó asztalon a textilpelenkát vagy az eldobható pelenkázó alátétet.	A pelenkázó asztal fertőtlenítését a közegészségügyi eljárások szabályai szerint végzi. A gyermek számára jelzi a következő történést. A 2. pontban leírtak szerint végzi a mozdulatokat.	

Kötelező, illetve ajánlott dokumentáció

- Fejlődési napló.
- Csoportnapló.
- Családi füzet.

1.2.5. Altatás

Célmeghatározás

A standard célja annak biztosítása, hogy minden gyermek nyugodt körülmények között és annyiszor aludhasson egy nap, ahányszor szüksége van rá.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- Minden gyermek számára biztosítva vannak a nyugodt alvás körülményei, a felszerelés (rácsos ágy a csecsemőknek, fektető a nagyobb gyermekeknek, ágynemű stb.), a napirend és a személyi feltételek tekintetében.
- Minden gyermeket legalább egyszer egy nap lefektetnek aludni.
- Minden gyermek az önállósági szintjének megfelelő segítséget kap a lefekvéshez.

Az eredményesség mérésének módja

- A bölcsődevezető megfigyelést végez.

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési jegyzőkönyv.
- Megfigyelés megbeszélése.

Input feltételek

- A bölcsőde tájékozódik a szülőtől a gyermek alvási, pihenési szokásairól, amit figyelembe vesz a napirend kialakításánál.
- Megelőző tevékenység meghatározása: megfelelő napirend van kialakítva, amely igazodik ahhoz a gyermekhez is, aki naponta többször alszik, és ahhoz is, aki már csak naponta egyszer. Ha kinti, szabad levegőn történő altatás is van, akkor erről tájékoztatják a szülőket.
- Személyi feltételek: a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 1. melléklete szerint.
- Tárgyi feltételek: bölcsődei berendezés és felszerelés a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. melléklete szerint.

Kapcsolódások más szabályozókkal, előírásokkal, releváns szakirodalom

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orszagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Budapest http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Folyamatos napirend a bölcsődében (1981). 3. sz. módszertani levél. BOMI, Budapest https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/folyamatos_napirend_modszertani_level.pdf (2021.05.31.)
- Dr. Majoros, M., Lajtai Zsoltné Kollár, M., dr. Darvay, S. (2012). *Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése és gondozása*. Líceum Kiadó
- Péter, A. (2012). Egészségfejlesztés a bölcsődében. In: Darvay, S. (szerk.). *Tanulmányok a gyermekkorai egészségfejlesztés témaköréből*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, pp. 23–53.

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A szükséges eszközök előkészítéséért felelős: a bölcsődei dajka.
- A folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- A folyamat értékeléséért felelős: bölcsődevezető, kisgyermeknevelő, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

„Az alvás a szervezet számára fontos, [...] az idegrendszer védekező mechanizmusa a kifáradás ellen. [...] Minél teherbíróbba válik a fejlődés során a gyermek idegrendszere, annál hosszabb ideig képes kifáradás nélkül aktív maradni”.⁴ A háromévesnél fiatalabbak alvásiigénye tehát nagyobb, mint az idősebbeké, az ébrenléti idő fokozatosan nő az évek

⁴ Péter, A. (2012). Egészségfejlesztés a bölcsődében In: Darvay, S. (szerk.). *Tanulmányok a gyermekkorai egészségfejlesztés témaköréből*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, p. 37.

teltével. Nyugodt, pihentető alvásra van szükség a bölcsődében is ahhoz, hogy a gyermek alvásiigénye kielégített legyen, ami viszont elengedhetetlen feltétele a jó ütemű, egészséges fejlődésnek. A bölcsődei napirend kialakítását elsősorban az étkezések és az alvások száma határozza meg, ezért más a napirendje annak a gyermeknek, aki többször alszik a nap folyamán és annak, aki csak egyszer, ebéd után. A gyermekcsoportok napirendje tehát akkor van jól kialakítva, ha minden egyes gyermek igényeit figyelembe vették, és törekedtek arra, hogy a bölcsődei és az otthoni napirend összhangban legyen. Fontos, hogy egyetlen gyermeknek se kelljen várakoznia, hiszen egyénenként változó lehet, ki hányszor és mennyi ideig alszik. Ha naponta ugyanabban az időben fekszenek le, az a biztonságérzet megteremtése mellett a szokáskialakítást is szolgálja. A szabadban való alvás – az udvaron töltött játékidő mellett – a szabad levegőn való tartózkodás idejét hosszabbítja meg, ami egyaránt egészséges csecsemő- és kisgyermekkorban is.

A következő leíró standard és a folyamatstandardok célja biztosítani, hogy minden gyermek számára minden tekintetben biztosított legyen a nyugodt alvás körülménye.

1.2.5.1. Az altatás feltételei (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a bölcsődében biztosítottak legyenek a feltételek, amelyek a jogszabályoknak, szakmai iránymutatásoknak, a gyermekek életkorának, fejlődési jellemzőinek megfelelően biztosítják a nyugodt alvás és a tevékenységek közti pihenést.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
1.	Minden gyermek az egyéni igényei szerint pihenhet, illetve alhat, ha fáradt.	A kisgyermeknevelők nem tartják jónak, ha egy gyermek nem csinál semmit (pihen), ezért valamilyen tevékenységre ösztönzik. Nem az egyénhez igazodik a pihenés és alvás lehetősége (pl. a gyermeket „leszoktatják” a délelőtti vagy délutáni alvásról).	A kisgyermeknevelők ismerik az egyes gyermekek pihenési és alvási igényeit, szokásait. Elfogadják, hogy időnként a gyermek is elfárad, és pihennie kell. A csecsemőnél észreveszik az elfáradás jeleit, és ennek megfelelően ágyba teszik.	
2.	Biztosított a tárgyi feltételrendszer az alváshoz, pihenéshez.	Nincs megfelelő hely ahhoz, hogy a gyermek pihenni tudjon.	Biztosított a hely, ahol a gyermek le tud feküdni: pihenésre alkalmas puha sarokrészt alakítottak ki párnákkal. A gyermek életkora, testmérete és mozgásfejlettsége szerinti biztonságos fekvőhely áll rendelkezésre az alváshoz. A gyermek életkora (csecsemő) és fejlettségi szintje szerint szükséges, matracal ellátott, 7 cm rácsávolságú fa gyermekágy a szoba állandó berendezése közé tartozik.	A szobában és a teraszon is egész nap biztosítottak a gyermek számára az alvás, pihenés tárgyi feltételei.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
3.	Az ágyakat előkészítik.	Az ágyakat nem készítik elő, a gyermek már lefekvésre kész, és várnia kell, amíg felállítják a fektetőjét. Az ágyakat nem mindig ugyanarra a helyre teszik. Nincs saját jellel ellátott ágynemű. Az ágyak nem felelnek meg a jogszabályban előírtaknak. A bölcsődei dajka már az ebédeltetés elején kirakja a teraszra az ágyneműt.	Ebéd alatt vagy után a bölcsődei dajka minden gyermek részére kikészíti a saját jelével ellátott ágyneművel rendelkező fektetőt. A fektetőket mindig ugyanarra a helyre teszi ki a szobában.	A teraszon van árnyékoló ponyva és kinti altatáshoz való ágyak, amelyeket megfelelő időjárási viszonyok ⁵ esetén előkészítenek az altatáshoz. A bölcsődei dajka csak akkor viszi ki az ágyneműt, amikor már öltöztetik a gyermeket.
4.	Egyéni alvási igény szerint, de minden gyermeknek saját magához képest, naponta azonos időben történő fektetés.	Nincs meghatározott alvásidő a napirendben, vagy nem a napirend szerint fektetik le a gyermekeket. Csúszás van a napirendben. Nem veszik figyelembe, ha egy gyermek nagyon elfárad és aludna.	Jól kialakított napirend van, amely figyelembe veszi minden egyes gyermek alvási igényét. Az alvásidő mindennap ugyanabban az időpontban van: ebéd után azoknak, akik egyszer alszanak egy nap, délelőtt és délután azoknak, akik kétszer. A pihenési, alvási lehetőséget a gyermekek aktuális fáradtsági szintje szerint rugalmasan alakítják (pl. egy olyan program esetén, ami jobban kifárasztja a gyermekeket, kicsivel előrébb hozzák az altatást).	Egész éven át biztosított a szabad levegőn történő altatás (megfelelő időjárási viszonyok esetén ⁶).
5.	Az elalvást segítő tárgyak biztosítása.	A kisgyermeknevelők nem fogadják el, nem bátorítják a gyermekeket, hogy tartsák maguknál vigasztárgyukat. Esetleg kifejezetten helytelenítik.	Elfogadott, hogy a gyermekek elalváshoz (is) maguknál tartsák vigasztárgyukat, azzal aludjanak el. A kisgyermeknevelő felkínálja, odakészíti az ágyukra a gyermekeknek a vigasztárgyukat.	
6.	Csend és nyugalom az alvásidő alatt.	A felnőttek nincsenek figyelemmel arra, hogy a gyermekek alszanak, eközben ők járkálnak, hangosan beszélnek.	A felnőttek csendesen járkálnak és beszélnek, ha a gyermekek már lefeküdtek.	A megfelelő időjárás esetén egész éven át a teraszon altatják a gyermekeket, amely nyugodt, mély alvást tesz lehetővé.
7.	Állandó felügyelet.	Egy felnőtt sincs a gyermekek alvásidő alatt.	Soha nem hagyják magukra a gyermekeket alvás közben sem, egy felnőtt mindig van mellettük.	A teraszon alvó gyermekek is állandó felügyelet alatt vannak.

⁵ Akkor megfelelő az időjárási viszonyok a kinti altatáshoz, ha nincs hidegebb -5°C -nál, nincs erős, viharos szél, esős, havas, szeles idő, kánikula vagy köd.

⁶ Akkor megfelelő az időjárási viszonyok a kinti altatáshoz, ha nincs hidegebb -5°C -nál, nincs erős, viharos szél, esős, havas, szeles idő, kánikula vagy köd.

1.2.5.2. Altatás (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

Lefekvéshez, elalváshoz a gyermek annyi segítséget kap, amennyire szüksége van. A csecsemőt és az önállóan járni még nem képes gyermeket a kisgyermeknevelők teszik az ágyba.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	Étkezés utáni fürdőszoba-használat.	Ebéd után a kisgyermeknevelő egymás után kikíséri/kiviszi a fürdőszobába azokat a gyermekeket, akiknek az arcát vagy kezét meg kell mosni, vagy minden gyermeket, ha a fogmosás ebéd után történik.	Étkezés után nem viszik a fürdőszobába azokat a gyermekeket, akik maszatossak lettek.	A kisgyermeknevelő segíti a kéz- és arcmosást, ha szükség van rá. Az önállóan járni nem tudó gyermek arcát és kezét lemossa.	Minden gyermeknél megtörténik a fogmosás, mosakodás, és szükség szerint a vécé használata, ruhacseré (ha maszatos lett evésnél).
2.	Ágyhoz (fektetőhöz) kerülés.	A fürdőszobából az ágyához kíséri/viszi a gyermeket. Ha nincs szükség fürdőszoba-használatra, akkor az asztaltól kíséri/viszi a gyermeket az ágyához. Figyelemmel kíséri a nagyobb gyermeket, aki magától megy lefeküdni. Ha van elalvási segítő (vigasz-) tárgy, azt odaadja, vagy a gyermekkel együtt veszi elő.	A fürdőszoba-használat vagy étkezés után a kisgyermeknevelő nem a gyermekre figyel, hanem esetleg az asztalt szedi le, aminek következtében a gyermek szaladgál, játszani kezd, másik gyermekkel inceskedik. Elalvási segítő (vigasz-) tárgy használatát helyteleníti.	A lépések végrehajtásának módjánál leírtak szerint jár el a kisgyermeknevelő. Kedvesen beszél a gyermekhez, bátorítja az elalvási segítő (vigasz-) tárgy használatát.	
3.	Felkészülés a lefekvéshez.	A kisgyermeknevelő, ha szükséges, segít levenni a gyermek cipőjét, felesleges ruházatát, hajából kivesszi a csatot vagy hajgumit.	A kisgyermeknevelő nem figyel, hogy a gyermek leveszi-e a cipőjét, felesleges ruházatát. Nem ellenőrzi, hogy a csecsemő ruházata kényelmes-e alváshoz.	A lépések végrehajtásának módjánál leírtak szerint jár el a kisgyermeknevelő. Kedvesen beszél a gyermekhez.	
4.	Lefektetés.	A kisgyermeknevelő lefekteti és betakarja a gyermeket.	A kisgyermeknevelő nem megy oda a nagyobb gyermekhez, aki már önállóan lefekszik.	A lépések végrehajtásának módjánál leírtak szerint jár el a kisgyermeknevelő. Kedvesen személyre szabottan beszél a gyermekhez. Aki igényli, mellé ül, arc-, hátsimogatással megnyugtatja.	Megfelelően kiválasztott zenével, dúdolgatással, mesével segíti az elalvási.
5.	Alvás alatti felügyelet.	Valamelyik kisgyermeknevelő leül a gyermekek mellé. A társával váltják egymást.	Nincs kisgyermeknevelő a gyermekekkel az alvás teljes ideje vagy egy része alatt.	A lépések végrehajtásának módjánál leírtak szerint jár el a kisgyermeknevelő.	A kisgyermeknevelő a szükséges adminisztrációt, dokumentációt végzi. Felkészül a következő tevékenységre.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
6.	Ébredés.	A kisgyermeknevelő az ébredő gyermeket köszönti, és segít a felkelésben (ruházat, cipő). Fürdőszobába kíséri a gyermeket vécéhasználat, mosakodás, fésülködés vagy fésülés céljából.	Ágyban kell maradni, amíg a többi gyermek fel nem ébred.	A lépések végrehajtásának módjánál leírtak szerint jár el a kisgyermeknevelő. A kisgyermeknevelő engedi, hogy az ébredő gyermek halk játékba kezdjen.	Az egyéni igényeket, rituálékat támogatja az ébredő gyermeknél.

A standardhoz kapcsolódó dokumentáció

A gyermekről vezetett dokumentáció: feljegyzés pl. beszoktatási naplóba, valamint önellenőrzési és önértékelési dokumentáció.

1.3. Tevékenységterület: játék

Bevezetés

„A játék a gyermekkor legfontosabb tevékenysége, ami segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, értelmi, érzelmi és szociális fejlődést. [...] A kisgyermeknevelő a játék feltételeinek (megfelelő hangulat, hely, idő, eszközök) biztosításával és nevelői magatartásával támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást. A kisgyermeknevelő a gyermek igényeitől és a helyzettől függően kezdeményez, esetenként mintát nyújt, szerepet vállal a játékban, annak tartalmát ötleteivel, javaslataival színesíti. A játék ad elsősorban lehetőséget a társas kapcsolatok alakulására. A kisgyermeknevelővel, a többi gyermekkel való együttlét örömforrás a kisgyermek számára, a társak viselkedése mintát nyújt, segítve a szociális képességek fejlődését.”⁷

Célmeghatározás

A kisgyermeknevelő a játékkészlet biztosításával, a vonzó játékterületek kialakításával, az időkeretek biztosításával és a nyugodt légkör megteremtésével biztosítsa a nyugodt, elmélyült játék feltételeit a csoportszobában és az udvaron, továbbá a jóllét és a bevonódás megteremtésével és fenntartásával, a játszókedv megőrzésével a gyermek igényeihez igazodva kapcsolódjon be a gyermek játékába, hozzájárulva ezzel a kompetenciák fejlődéséhez.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- Vonzó játékterületek állnak a gyermek rendelkezésére a csoportszobában (ebbe beletartozik az elegendő mennyiségű és minőségű, sokfajta, funkcióként rendszerezetten tárolt játékkészlet is).
- Vonzó játékterületek állnak a gyermek rendelkezésére az udvaron (ebbe beletartozik az elegendő mennyiségű és minőségű, sokfajta, funkcióként rendszerezetten tárolt játékkészlet is).
- A csoport napirendje jól szervezett, ami azt jelenti, hogy a lehető leghosszabb időtartamok biztosítottak a játéktevékenységre.
- A kisgyermeknevelő játékot támogató attitűdje (jó hangulat megteremtése, fenntartása, érdeklődés a gyermek tevékenysége, játéka iránt, megerősítő, támogató jelenlét).
- A gyermek igényeihez igazodó részvétel a játékban.

⁷ A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orszagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.) p. 8.

Az eredményesség mérésének módja

- Bölcsődevezető/szaktanácsadó megfigyeli a játék feltételeit és a kisgyermeknevelő tevékenységét, viselkedését a játékhelyzetekben.
- Önértékelés (a feltételek megteremtésére és a játékban való részvételre vonatkozóan).

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési szempontsorok (a játék feltételei, a kisgyermeknevelő tevékenysége, viselkedése a játékhelyzetekben).
- Önértékelési szempontsor (a feltételek megteremtésére és a játékban való részvételre vonatkozóan).

Input feltételek

- Megelőző feltételek
 - A gyermekcsoport összetételének felmérése (létszám, életkori megoszlás, fiú-lány arány, SNI-gyermekek a csoportban).
 - A csoport napirendjének kidolgozása.
- Személyi feltételek: a csoportszoba két kisgyermeknevelője.
- Tárgyi feltételek: bölcsődei berendezés és felszerelés a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. melléklete szerint.
- Input dokumentáció: az ellátás/szolgáltatás szakmai programja, napirend.

Kapcsolódások más szabályozókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről, 11. sz. melléklet <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm> (2021.05.31.)
- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Budapest. http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében, Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest. https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Korintus, Mné dr., dr. Nyitrai, Á., Rózsa, J. (1997). *Játék a bölcsődében*. Módszertani levél. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete. Nyomtatásban elérhető hivatalos változata: Korintus, Mné dr., dr. Nyitrai, Á., Rózsa, J. (2003). *Játék a bölcsődében*. Kapocs Füzetek 1. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/jatek_a_bolcsodeben.pdf (2021.05.31.)
- Nyitrai, Á., Korintus, Mné. (2017). *Játék az első életévben*. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/05/JATEK_AZ_ELSO_ELETEVEKBEN_tananyag.pdf

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A következő leíró standard és folyamatstandard együttesen határozzák meg a játéktevékenység optimális megvalósulásának feltételeit. „A játék feltételeinek megteremtése a csoportszobában és az udvaron” (leíró standard) előfeltétele „A felnőtt részvétele a játékban” című folyamatstandardnak, hiszen a játéktevékenység ideális feltételeinek megléte a kisgyermeknevelő játékban való részvételét is jelentősen befolyásolja.

„A játék feltételeinek megteremtése” 1.4.1. leíró standardban leírtak a kisgyermeknevelő kompetenciáihoz illeszkednek, nem tartalmazzák azokat az előírásokat, melyeknek betartása a fenntartó felelőssége.

„A felnőtt részvétele a játékban” 1.4.2. folyamatstandardban/ajánlásban szereplő minden egyes bekapcsolódási mód opcionálisan, helyzettől függően fordul elő. Valamennyi bekapcsolódási mód értékelésére érvényes, hogy a „Nem elfogadható minőség” rovatban felsorolt kritériumok kiegészülnek azzal, hogy a helyzet által megkívánt bekapcsolódási mód elmaradása is hiba, ezt evidenciaként kezeljük.

1.3.1. A játék feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a játékkészlet biztosításával, a vonzó játékterületek kialakításával, az időkeretek biztosításával és a nyugodt légkör megteremtésével biztosítottak legyenek az elmélyült, nyugodt játék feltételei a csoportszobában és az udvaron.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
1.	Játékkészlet biztosítása a csoportszobában.	Valamely játéktárgyból kevés áll rendelkezésre a csoportban, ami problémát okozhat, ha több gyermek játszana egy időben ugyanolyan játéktárggyal.	A módszertani levélben alapjátékként definiált játékokból annyi van, ahány gyermek jár a csoportba, a többiből pedig annyi, hogy többen tudnak egyszerre ugyanolyan játéktárggyal játszani.	A kisgyermeknevelő által készített játékeszköz is van a csoportban. Az ősztől tavaszig terjedő időszakban lehetőség van arra, hogy elsősorban kinti játékként használt játékkal is játszasson a gyermek bent (víz, homok, nagymozgásos tevékenység eszközei). Idénynek megfelelő játéktárgyak jelenléte (pl. farsang, mikulás, húsvét stb. előtt), termények a csoportban.
		Hibás, sérült játéktárgy van a csoportban (hiányzó kerekű autók, hiányos kirakók, szakadozott képeskönyvek stb.). Nem felelnek meg a játékok a jó minőség kritériumainak ⁸ .	A játékok épek, jó állapotban vannak, nem kopottak, nem hiányosak A hibás játékokat azonnal kicserélik, megjavításukról gondoskodnak. A játékszerek, eszközök minősége, mennyisége megfelel az elfogadhatósági kritériumoknak. A gyermek fejlettségéhez illeszkedően méretarányosak a játékok.	
		Nincs minden tevékenységfajta-hoz játékeszköz.	Minden egyes tevékenységfajta-hoz van játékeszköz.	
		A játékkészlet túlnyomóan a fiatalabb korcsoport számára ajánlott játékokból áll.	Minden gyermek tud válogatni a korának, fejlettségének megfelelő játékok között.	
		Bizonyos játékok indokolatlanul esetlegesen érhetők el (a ceruzák, zsírkréták, festékek, gyöngyök szekrényben elzártnak, nem láthatóan tároltak).	A játékok az egész nap folyamán a gyermek rendelkezésére állnak (a felnőtt fokozott jelenlétét igénylő játékeszközök, mint pl. a ceruza is látható, nyitott polcon van elhelyezve, bármikor kérhető).	
		A szerepjáték eszközei hiányosak (pl. az orvosi táskában nincs eszköz, a babaedények a főzés/tálalás/terítés/étkezés teljes folyamatából valamelyikhez nem kínálnak eszközöket stb.). A szerepjátékok eszközei nem megfelelően csoportosítottak.	A szerepjáték kellékei összehangoltak, változatos tevékenységre adnak lehetőséget. A játékkészlet folyamatosan a gyermek korához, fejlettségéhez, érdeklődéséhez igazodik.	

⁸ A játékeszközök esetében a jó minőség kritériumai a következők: funkciójának megfelelően könnyen használható, tartós, karcmentes, nem deformálódik, de rugalmas, nem törékeny, változatos felületű.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
2.	Vonzó játéktérületek kialakítása a csoportszobában.	Nincsenek játéksarkok, különböző játéktevékenységekre kialakított helyek, a játékok nem rendszerezetten tároltak.	A játékokat tevékenységfajták szerint tárolják, játéksarkokat, tevékenységsarkokat alakítanak ki. A félrevonulni vágyó gyermek számára puhasarok áll rendelkezésre. A szoba területének minimum harmadrészában homogén színű szőnyegen játszhat a gyermek.	Amennyiben lehetséges, kettőnél több játéktevékenységre kialakított terület van a csoportszobában.
		Szanaszét heverő játékok, összevisszaság, rendetlenség van a csoportszobában (pl. többféle építő- és konstruáló játék elemei keverednek stb.).	A gyermek biztonságát, nyugodt játékát biztosító rendezett környezet folyamatos fenntartása biztosított.	
		A játékok elrendezése nem ad módot a szabad választásra, a játékok nem érhetők el könnyen a gyermek számára.	Az önállóan használható játékok figyelemfelkeltők és elérhetők a gyermek számára.	
		Az egyes tevékenységekhez ajánlott játékok, eszközök gyakran hiányosak (nincs elég ceruza).	A játékok utánpótlása folyamatosan biztosított (a fogyóeszközök, pl. ceruzák, papírok stb. folyamatos pótlása).	
		A csoportban a már megunt, a gyermek életkora, fejlettsége által „kinőtt” játékok is megtalálhatók, pedig a gyermek nem játszik velük.	A gyermek által hosszabb ideje nem használt játékok kikerülnek a szobából.	
		A csecsemő gyakran teljesen el van szeparálva a többi gyermektől, nagyrészt kiságyban tartják.	Ha csecsemő is van a csoportban, számára biztonságos és kellemes játéktérlet – elkerített szobasarok vagy hempergő – alakítottak ki.	
		A játékok elhanyagoltak, gondozatlanok.	A játékok tiszták, megfelelnek az egészségügyi és pedagógiai követelményeknek.	
3.	Játékkészlet biztosítása az udvaron.	Az udvari játékkészlet egysíkú (pl. csak homokozójáték és labda). Az egyes játékfajtákból kevés típus van (homokozáshoz nincsenek változatos formák; csak egyféle labda van stb.). A nagymozgásos, rögzített játékok nem az életkornak megfelelőek.	Változatos és bőséges játékkészlet (bőven vannak homokozójátékok, labdák, nagymozgást fejlesztő eszközök, pl. motorok, biciklik, dőmperek, csúszda, mászóka stb.). A tavasztól ősziig terjedő időszakban a szobai játékokat is kiviszi az udvarra, így a gyermeknek az udvaron is van módja építeni, képeskönyvet nézegetni, rajzolni, szerepjátékot játszani, kirakózni stb.	
		A labdák nincsenek felfújva, a biciklik kopottak.	Az udvari játékok épek, jó állapotban vannak.	
		Nincs semmiféle pancsolási, vizezési lehetőség.	Az udvaron van pancsolási lehetőség a nyári időszakban.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
4.	Vonzó játéktérületek kialakítása az udvaron.	A csoportoknak nincs külön játszóhelye, a gyermek mozgása az udvaron nem követhető nyomon.	Az udvaron az egyes csoportoknak külön játszóterületük van.	
		A nagymozgásos tevékenységre kevés hely biztosított, ez akadályozza a tevékenységet.	A játszóterületen belül az egyes tevékenységekhez jól elkülönülő játszóhelyek vannak. A játszóudvarra a kisgyermeknevelők asztalokat és székeket helyeznek el rajzoláshoz, kirakózáshoz, egyéb, asztalnál (is) játszható tevékenységekhez. A füves részen takarók vannak leterítve a szőnyegen (is) játszható szobai játékokkal való játékhoz.	
5.	Elegendő idő biztosítása a játékhoz.	A napirend töredezett, az egyes gyermekek ellátása nem folyamatos, felesleges várakozási idők is vannak, amelyek megszakítják a játéktevékenység folyamatosságát.	A jól szervezett napirend a lehető leghosszabb időket biztosítja a játékra.	
6.	Nyugodt légkör biztosítása.	A gyermek játékválasztását akkor is irányítja a kisgyermeknevelő, ha a gyermek ezt nem igényli.	A kisgyermeknevelő bátorítja a gyermeket arra, hogy maga válasszon játékot és tevékenységet, azzal játsszon, amivel szeretne.	
			A kisgyermeknevelő tudja és tiszteltetben tartja, hogy egyes gyermekeknek mi a kedvenc játékuk.	A kisgyermeknevelő a játékészlet összeállításánál gondot fordít a csoportjába járó gyermek egyéni igényeinek kielégítésére is.
		A kisgyermeknevelő nem teszi félre a játékból fürdőszobai gondozásba hívott gyermek játékát, így a gondozásból a játékba visszatérő gyermek nem tudja folytatni a korábbi tevékenységét.	A kisgyermeknevelő megbecsüli a gyermek játékát, alkotásait kérésre megőrzi. A kisgyermeknevelő az alkotásokat jellel, dátummal látja el.	
		A gyermek játéka feleslegesen megzavart.	A kisgyermeknevelő nem sürgeti a gyermeket a játéktevékenység azonnali befejezésére (gondozás, udvarra menetel, bejövétel stb. címén).	
		A kicsik és a nagyok gyakran zavarják egymást a játék során.	A kisgyermeknevelő az életkor szerinti vegyes csoportban minden korcsoport számára biztosítja a nyugodt, zavartalan játékot.	
		A gyermek nem vihet be otthonról hozott játékot a csoportba.	A gyermek által otthonról behozott játékokat örömmel, érdeklődéssel fogadja a kisgyermeknevelő, támogatja a játékot hozó gyermeket a játék társakkal való megosztásában.	A kisgyermeknevelő a nevelési év során alkalmat teremt arra, hogy a gyermek behozhassa a csoportba otthoni kedvencét.

1.3.2. A felnőtt részvétele a játékban (folyamat-előíró) standard

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a kisgyermeknevelő a jóllét és a bevonódás megteremtésével és fenntartásával, a játszókedv megőrzésével a gyermek igényeihez igazodva kapcsolódjon be a gyermek játékába, hozzájárulva ezzel a kompetenciák fejlődéséhez.

A tevékenységstandard egyes lépései két nagy tevékenységi körbe sorolhatók.

A kisgyermeknevelő támogató, megerősítő jelenléte, a játék hangulatának megőrzése. Ehhez a tevékenységi körhöz tartoznak a következő lépések.

1. A gyermek tevékenységének folyamatos figyelése.
2. A gyermek megerősítése.
3. Viselkedési szabályok tisztázása.
4. Konfliktusok kezelése.
5. A vonzó játékterületek megőrzése.
6. Unatkozó, nem játszó gyermek segítése.

A kisgyermeknevelőnek a gyermek igényeihez igazodó bevonódása a játékba. Ehhez a tevékenységi körhöz a következő lépések tartoznak:

1. Kezdeményezés.
2. Segítségnyújtás.
3. Ötletadás.
4. Információadás.
5. Együtt játszás a gyermekkel.

Sor-szám	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Lépések végrehajtásának módja/Az adott tevékenységkörhöz kapcsolódó tevékenységek			
1.	A gyermek tevékenységének folyamatos monitorozása.	Csak arra az egy-két gyermekre figyel, akinek a tevékenységbe bekapcsolódott. A gyermek játéka alatt hosszasan beszélget más felnőttel, adminisztrál.	Valamennyi gyermek tevékenységét figyelemmel kíséri.	
2.	A gyermek megerősítése.	A megerősítés gyakran elmarad. A megerősítés többnyire nem személyre szóló, gyakran gépies, sok az „ügyes vagy” formula. A megerősítések alkalmazásánál nem veszi figyelembe a gyermek egyéni és pillanatnyi igényeit (nem bátorítja eléggé a kevésbé próbálkozó, vállalkozó gyermeket).	A gyermek egyéniségéhez igazodva kifejezi, hogy örül a gyermek játékának, tetszik neki, amit a gyermek épít, rajzol stb. Minden gyermek kap megerősítést, ha várja, és ha indokolt. Megerősítései hangsúlyozottan az egyes gyermekeknek szólnak. A bátortalan, félénk gyermeknek több megerősítést, biztatást ad.	Verbális megerősítései elsősorban én-közlések.

Sor- szám	Értékelési kategóriák/meg- felelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Lépések végrehajtásának módja/Az adott tevékeny- ségkörhöz kapcsolódó tevékenységek			
3.	Viselkedési szabályok tisztá- zása.	Az általa felállított viselkedési szabályok merevek, gyakran túlzók mind a helyzet, mind a gyermek fejlettsége szem- pontjából. Sok a tiltás. A viselkedési szabályok tisztázása kioktató, fenyegető jellegű.	A szabályok jól illeszkednek a gyermek fejlettségéhez és a tevékenységekhez. A viselkedési szabályok tisztázása a játék hangulatá- nak megőrzése érdekében történik. A kisgyermeknevelő a helyes viselkedést gyakori pozitív megerősítéssel támogatja.	
4.	Konfliktusok kezelése.	Nem avatkozik be, mert szerin- te a gyermeknek ezt meg kell tudnia oldani. „Igazságot” tesz, gyakran fe- lületes benyomások alapján: a jobban sírót vigasztalja, a más- sik gyermeket elmarasztalja.	Csak addig hagyja a gyerme- ket a konfliktus megoldásával próbálkozni, amíg ennek sikeressége várható. Mindkét felet megnyugtatja, tisztában van azzal, hogy a társának kellemetlenséget okozó gyermek sincs jó érzelmi állapotban.	Bátorítja a gyermeket arra, hogy beszéljen saját érzelme- iről. A gyermek figyelmét felhívja társa rossz érzelmi állapotára, fokozva ezzel empátiáját.
5.	A vonzó játékterületek meg- őrzése.	A kisgyermeknevelő csak az étkezések előtt pakol össze, nem veszi észre, hogy sokszor frusztráló, játszókedvet csök- kentő a sok szerteszét heverő játék. Állandóan pakol, azokat a játékokat is visszateszi a he- lyükre, amikkel a gyermek még várhatóan játszik.	Szükség esetén a játékot nem megzavarva rendezget.	
6.	Unatkozó, nem játszó gyermek segítése.	Nem figyel eléggé a semmi- lyen játék iránt nem érdeklődő vagy csak pillanatnyi, felszínes játékra képes gyermekekre. Az „unatkozó” gyermeknek azonnal játékot kínál, ráerőltet- ve a saját elképzelését.	Az unatkozó gyermekre felfigyel. Érzelmi biztonságát növeli, hangulatát javítja, ezután kínál játékot, közös tevékenységet. Ebben igazodik a gyermek egyéni érdeklődé- séhez. A nem játszó gyermeket nem erőlteti, ha az pihenni, nézelődni szeretne.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Lépések végrehajtásának módja/Az adott tevékenységkörhöz kapcsolódó tevékenységek			
7.	Kezdeményezés.	Kezdeményezése harsány, az egész csoportnak szóló, inkább elvárás, felszólítás, mint ötlet, megzavarja a gyermek játékát. A kezdeményezett tevékenységek nem mindig megfelelően előkészítettek, végiggondoltak (rövid az idő a felkínált tevékenységre, hiányosak az eszközök stb.). A kezdeményezés mechanikus, nem illeszkedik a gyermek érdeklődéséhez, az aktuális helyzethez. A kisgyermeknevelő is közönyös. A gyermeknek szinte kötelező részt venni a tevékenységben. Kezdeményezésével átveszi az irányítást.	A kezdeményezés lehetőleg egy gyermeknek szól. A kezdeményezett tevékenységhez biztosítottak a feltételek. Kezdeményezései a gyermek ismeretén alapulnak. A kisgyermeknevelőnek is örömet szerez a kezdeményezett tevékenység. A gyermeknek választási, döntési lehetősége van a bekapcsolódást illetően. Az általa kezdeményezett tevékenység kedvezően befolyásolja a játék tartalmát, hangulatát.	
8.	Segítségnyújtás.	Nem veszi észre, ha a gyermek a tevékenységben elakad, nem tud továbblépni, frusztrálódik. Csak akkor próbál segíteni, ha a gyermek kifejezetten, esetleg többször is kéri. Hamar próbál segíteni, segítségnyújtása a gyermekre erőltetett, visszautasíthatatlan. Segítségnyújtását kioktató, lekezelő magatartás jellemzi („ezt már tudnod kellene...”). Magyarázata nem eléggé érthető a gyermek számára. Olyan megoldást mutat, amit a gyermek nem fog tudni egyedül alkalmazni. „Túlsegít”, lényegében a teljes folyamatot végigcsinálja. Segítségnyújtás során meghatározóan vagy a szóbeli instrukciókra vagy a tevékenység beavatkozására helyezi a hangsúlyt, ritkán alkalmazza együtt a kettőt.	Észreveszi, ha a gyermeknek a játékban segítségre van szüksége. A segítségnyújtás a gyermekhez igazodik, elfogadásában a gyermeknek van választási lehetősége. Segítségnyújtása pozitív, természetes, nincs benne fölényesség, kioktatás. Igyekszik olyan megoldást mutatni, amit a gyermek is el tud sajátítani, tud alkalmazni. Segítsége pont elegendő, a helyzet továbbblendítésére alkalmas, de nem veszi el a próbálkozást, a megoldás lehetőségét a gyermektől. Segítségnyújtásában a szóbeli magyarázat és a tevékenység mutatása együttesen jelen van, jól illeszkedik a helyzethez és a gyermekhez.	Frappáns, jó ötleteket ad, amelyek nem csupán a helyzet pillanatnyi megoldásához, hanem a gyermek pozitív önértékelésének és kompetenciáinak alakulásához is jelentősen hozzájárulnak. A segítségnyújtás során a gyermek természetesen tud bevonódni a helyzetbe.

Sor- szám	Értékelési kategóriák/meg- felelőségi kritériumok		Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Lépések végrehajtásának módja/Az adott tevékeny- ségkörhöz kapcsolódó tevékenységek	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)		
9.	Ötletadás.	Ötletei véletlenszerűek, nem illeszkednek jól a helyzethez (fontos lehetne egy jó ötlet, de elmarad, vagy ellenkezőleg: az ötlet elmélyült játékot zavar meg, felesleges). Ötleteivel direkt módon irányítja a gyermek játékát. Ötletei inkább utasításnak tűnnek, elvárt, hogy a gyermek elfogadja azokat. Ötletei elvontak, nehezen értelmezhetők a gyermek számára. Ötletei nem eléggé átgondoltak a gyermek igényei, kompetenciái és a feltételek alapján. Ötletei mechanikusak, unalmasak. Ötletadása csak a javaslat megfogalmazására korlátozódik.	Jól választja meg az ötletadás helyzetét, pillanatait, így ötletei hozzájárulnak a játék gazdagításához, hangulatának erősítéséhez. Ötletei elfogadásában és megvalósításának módjában a gyermeknek választási lehetősége van. Ötletei konkrétak, szellemesek, jól illeszkednek a gyermek fejlettségéhez, érdeklődéséhez. Ötletei megvalósításához adottak a feltételek. Ötletei szellemesek, frappánsak, támogatják a kreativitást. A gyermek igényeitől függően a megvalósításba is bekapcsolódik.	Ötletadásával jól tudja érzékelteni, hogy az általa javasolt ötlet csak egy a lehetséges ötletek közül, más megoldási módok is lehetségesek. Pozitívan fogadja, ha a javasolt ötlet alapján a gyermeknek más megoldás jut eszébe, és azt valósítja meg.
10.	Információadás.	A szükséges információadás gyakran elmarad. Az információadás ijesztő a gyermek számára. Előfordul a következményekkel ijesztgetés. Az információadás tartalmilag/nyelviileg nem vagy nehezen érthető a gyermek számára. Előfordul túlmagyarázás. Információi pontatlanok, laikus nézetek, téves elképzelések is előfordulnak (pl. „Miért?” kérdésekre adott válaszok esetében hibás okokat, összefüggéseket mond).	Minden esetben adekvátan válaszol a gyermek kérdésére, vagy a helyzettől függően kérdés nélkül is ad információt, ha az szükséges. Az információ mindig pozitív, érthető és megnyugtató a gyermek számára. Az információ mindig pont elég, segíti a gyermeket a helyzet továbbvitelében. Információi tartalmilag mindig korrektek.	Információadásban ötletes, kreatív, humoros, a gyermek egyéni érdeklődéséhez is jól igazodik.
11.	Együtt játszás a gyermekkel.	A gyermekre erőlteti akarátát, irányító szerepet tölt be a játékban. Túlzottan alárendelődő a közös játékban, ami természetellessé teszi a játékot. Vonakodva vesz részt az együtt játszásban, keresi a lehetőséget a mielőbbi kilépésre. Az együtt játszást direkt tanítási lehetőségnek tekinti.	A gyermek hangulatához, érdeklődéséhez jól alkalmazkodik az együtt játszás során, megtalálja az optimális partneri viselkedésmódot. Beleéli magát a helyzetbe, örömmel vesz részt a játékban. Elsősorban indirekt módon, a hangulat megőrzésével gazdagítja a játék tartalmát, hozzájárul a gyermek kompetenciáinak fejlődéséhez.	Saját kreativitását is jól megéli az együtt játszás során.

A standardhoz kapcsolódó javasolt dokumentáció

Szakmai program, csoportnapló, fejlődési napló, családi füzet, kisgyermeknevelő tervezéssel és önértékeléssel kapcsolatos dokumentációja.

1.4. Tevékenységterület: verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés

„A vers, mese nagy hatással van a kisgyermek érzelmi és értelmi fejlődésére (ezen belül a beszéd, a gondolkodás, az emlékezet és a képzelet fejlődésére), valamint a szociális fejlődésre. A versnek elsősorban a ritmusa, a mesének pedig a tartalma hat az érzelmeken keresztül a személyiségre. A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés bensőséges kommunikációs helyzet, így egyszerre feltétele és eredménye a kisgyermek alapvető érzelmi biztonságának. A gyermek olyan tapasztalatokra, ismeretekre tesz szert, amelyeknek megszerzésére más helyzetekben nincs lehetősége. A közös mesélés élménye segíti az aktív szókincs kialakulását és a világról való ismeretek megszerzését. A bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál a népi és az irodalmi műveknek egyaránt helye van. A helyzetek alakítását, alakulását a gyermekek pillanatnyi érzelmi állapota és ebből fakadó igényei befolyásolják elsősorban.”⁹

Célmeghatározás

A kisgyermeknevelő a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó képes- és mesekönyvek biztosításával, a mesélésre, képeskönyv-nézegetésre alkalmas helyek kialakításával, elegendő idő biztosításával és a nyugodt légkör megteremtésével, az egyes gyermekek érdeklődéséhez, igényeihez igazodva nyújtson élményt a gyermeknek a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteiben.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- A gyermek fejlettségének megfelelő, érdeklődésére számot tartó, változatos képes- és mesekönyvek (beleértve az ismeretterjesztő, tematikus képeskönyveket is) állnak a gyermek rendelkezésére.
- A csoport napirendje jól szervezett, ami azt jelenti, hogy a lehető leghosszabb időtartamok biztosítottak a játéktevékenységre, ezen belül a verselésre, képeskönyv-nézegetésre, mesélésre.
- A kisgyermeknevelő az egyes gyermekek érdeklődéséhez és igényeihez igazodva, szívesen, élményt adóan mesél, mond verset, nézeget képeskönyvet a gyermekkel.

Az eredményesség mérésének módja

- Bölcsődevezető/szaktanácsadó megfigyeli a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés feltételeit és a kisgyermeknevelő tevékenységét, viselkedését az egyes helyzetekben.
- Önértékelés (a feltételek megteremtésére és verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteiben való részvételre vonatkozóan).

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési szempontsorok (a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés feltételei, a kisgyermeknevelő tevékenysége, viselkedése a helyzetekben).
- Önértékelési szempontsor (a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés feltételeinek megteremtésére és a helyzetekben való részvételre vonatkozóan).

Input feltételek

- Megelőző feltételek
 - A gyermekcsoport összetételének felmérése (létszám, életkori megoszlás, fiú-lány arány, SNI-gyermekek a csoportban).
 - A csoport napirendjének kidolgozása.
- Személyi feltételek: a csoportszoba két kisgyermeknevelője.
- Tárgyi feltételek: bölcsődei berendezés és felszerelés a 15/1998. NM rendelet 11. melléklete szerint.
- Input dokumentáció: az intézmény szakmai programja, napirend.

⁹ A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orszagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.) p. 9.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről, 11. sz. melléklet, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm> (2021.05.31.)
- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orszagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Korintus, Mné dr., dr. Nyitrai, Á., Rózsa, J. (1997). *Játék a bölcsődében*. Módszertani levél. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete. Nyomtatásban elérhető hivatalos változata: Korintus Mné dr., dr. Nyitrai Á., Rózsa J. (2003). *Játék a bölcsődében*. Kapocs Füzetek 1. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/jatek_a_bolcsodeben.pdf (2021.05.31.)
- Katona, K. (2015). *Mondókák, gyermekversek a bölcsődében*. In: Gyöngy K. (szerk.). *Első lépések a művészetek felé I. A vizuális nevelés és az anyanyelvi-irodalmi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban*. Dialóg Campus Kiadó, pp. 487–544.
- Nyitrai, Á. (2015). A mesélés jelentősége kisgyermekkorban. In: Gyöngy K. (szerk.). *Első lépések a művészetek felé I. A vizuális nevelés és az anyanyelvi-irodalmi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban*. Dialóg Campus Kiadó, pp. 324–368.
- Nyitrai, Á., Korintus, Mné (2017). *Játék az első életévekben*. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/05/JATEK_AZ_ELSO_ELETEVEKBEN_tananyag.pdf (2021.05.31.)
- Tancz, T. (2015). *Gyermekkönyvek a bölcsődés korban*. In: Gyöngy K. (szerk.). *Első lépések a művészetek felé I. A vizuális nevelés és az anyanyelvi-irodalmi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban*. Dialóg Campus Kiadó, pp. 369–418.

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat tervezéséért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- A folyamat értékeléséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A következő leíró standard és folyamatstandard együttesen határozzák meg a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés optimális megvalósulásának feltételeit. „A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés feltételeinek megteremtése” (leíró standard) előfeltétele „A felnőtt részvétele, tevékenysége a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteiben” című folyamatstandardnak, hiszen az ideális feltételek megléte a felnőttnek az egyes helyzetekben való részvételét, tevékenységét is jelentősen befolyásolja.

„A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés feltételeinek megteremtése” című leíró standardban leírtak a kisgyermeknevelő kompetenciáihoz illeszkednek, nem tartalmazzák azokat az előírásokat, melyeknek betartása a fenntartó felelőssége.

„A felnőtt részvétele, tevékenysége a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteiben” című folyamatstandardban/ajánlásban szereplő minden egyes bekapcsolódási mód opcionálisan, helyzetfüggően fordul elő. Valamennyi bekapcsolódási mód értékelésére érvényes, hogy a „Nem elfogadható minőség” rovatban felsorolt kritériumok kiegészülnek azzal, hogy a helyzet által megkívánt bekapcsolódási mód elmaradása is hiba, ezt evidenciaként kezeljük.

1.4.1. A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó képes- és mesekönyvek biztosításával, a mesélésre, képeskönyv-nézegetésre alkalmas helyek kialakításával, elegendő idő biztosításával és a nyugodt légkör megteremtésével adott legyen az élményt adó verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteinek létrejötte.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
	Képes- és mesekönyvek biztosítása.	Kevés könyv van a csoportban (a képeskönyv alapjátéknak minősül).	Többféle témájú (legalább három-négy féle) képeskönyv van a csoportban, egy-egy könyvből több példány áll rendelkezésre.	Van a kisgyermeknevelő által készített képeskönyv a csoportban. A kisgyermeknevelő saját kedves könyvét is beviszi a csoportba. Van olyan képeskönyv a csoportban, amit csak a felnőttel közösen lehet nézegetni. A korosztálynak megfelelő gyermekújságok is vannak a csoportban. Alkalmanként lehetőség nyílik diafilmek vetítésére is. A kisgyermeknevelő által készített – a gyermekről készült fényképekből álló lapozgató van a csoportban.
		A csoportban nem található meg az egyes korcsoportoknak megfelelő képeskönyv.	A csecsemőknek textil és/vagy műanyag lapozók, leporellók, a típegő korúaknak kemény lapú lapozók és leporellók, a két-három éveseknek vékony lapú lapozók állnak rendelkezésre.	
		Csak a csoportszobában van lehetőség képes- és mesekönyv nézegetésére.	Az udvarra, teraszra is visznek ki képes- és mesekönyveket.	
		Hibás, sérült, szakadozott könyv van a csoportban.	A csoportban található könyvek jó állapotban vannak, esztétikusak. A sérült könyveket azonnal kicserélik, megragasztásukról gondoskodnak.	
		A könyvek a gyermekek számára nem látható vagy nem elérhető helyen tároltak, a felnőtt alkalomszerűen kínálja azokat.	A könyvek nyitott polcon, a gyermekek által elérhető magasságban tároltak.	
		A könyvkészlet egysíkú, a gyermek érdeklődésére számot tartó könyvek közül bizonyos típusú könyvek hiányoznak.	Vannak olyan könyvek, amelyeknek tartalma, illusztrációi kapcsolatba hozhatók a gyermek mindennapjaival.	
			Vannak ünnepekre hangoló könyvek (húsvét, mikulás, karácsony stb.).	
			Vannak tematikus, böngésző, ismeretterjesztő könyvek is a csoportban.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
	Bábok és egyéb eszközök biztosítása.	Csak képes- és mesekönyvek állnak rendelkezésre a csoportban.	A mesélés, verselés helyzeteinek élményszerűségét gazdagító eszközök is rendelkezésre állnak (bábok, mesepárna, papírszínház).	A mesélés, verselés helyzeteinek élményszerűségét gazdagító eszközök (bábok, mesepárna ¹⁰ , papírszínház ¹¹) között vannak olyanok, amelyeket a kisgyermeknevelő maga készített.
	Mesélésre alkalmas hely kialakítása.	A könyvespolc közelében nincs alkalmas hely a verselésre, mesélésre, képeskönyv-nézegetésre.	A könyvespolc közelében van olyan szőnyeg, puhasarok, asztal, amely különösen alkalmas a verselésre, mesélésre, képeskönyv-nézegetésre.	
	Elegendő idő biztosítása.	A napirend töredezett, az egyes gyermekek ellátása nem folyamatos, felesleges várakozási idők is vannak, amelyek megszakíthatják a játéktevékenység folyamatosságát, ezzel csökkenthetik a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteinek létrejöttét.	A jól szervezett napirend a lehető leghosszabb időket biztosítja a játékra, ezen belül a verselésre, mesélésre, képeskönyv-nézegetésre.	
	Nyugodt légkör biztosítása.	A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzetei előre tervezettek, a felnőtt által irányítottak.	A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzetei a gyermek igényeihez illeszkednek.	A kisgyermeknevelő olyan szokásokat, rítusokat alakít ki a verseléshez, meséléshez, képeskönyv-nézegetéshez kapcsolódóan, amelyek kedvezően befolyásolják a hangulatot.
		A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés iránt érdeklődők és a mással játszóak zavarják egymást.	A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés iránt érdeklődők nyugalma, zavartalansága biztosított.	
		A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteiben a kicsik és a nagyok gyakran zavarják egymást, a korcsoport igényeihez igazodás gyakran sérül.	Az életkor szerint vegyes csoportban minden korcsoport számára biztosított a fejlettségének, érdeklődésének megfelelő verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés.	
		A gyermek nem vihet be saját képeskönyvet, mesekönyvet, gyermekújságot a csoportba.	A felnőtt szívesen fogadja a gyermek által otthonról hozott képes-, mesekönyveket, gyermekújságokat, alkalmat teremt közös megnézegetésükre.	

¹⁰ Mesepárna: a mese megjelenítésének és életre keltésének kreatív segítője a bábozás eszközével. Egy kb. 30X30 cm-es filc párnaalap, melyen a mese egyik fontos epizódja és ahhoz kapcsolódó szereplői jelennek meg (ez utóbbiak mozgathatók). A mesehallgatás közben a gyermek mozgathatja, megfoghatja a figurákat stb.

¹¹ Papírszínház: fakteretben lévő nagyméretű papírlapok, melyek a mese fontosabb mozzanatait jelenítik meg; a lapok mozgatása, az így felvillanó képek a meseélmény fokozói.

1.4.2. A felnőtt részvétele és tevékenysége a verselés, mesélés, mese- és képeskönyv-nézegetés helyzeteiben (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a kisgyermeknevelő az egyes gyermekek érdeklődéséhez, igényeihez igazodva nyújtson élményt a gyermekeknek a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteiben.

Sor-szám	A tevékenység fázisai	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések			
1.	A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzetének létrejötte.	A kisgyermeknevelő kezdeményez.	A kezdeményezés előre tervezett, irányított, elsősorban a tervben megfogalmazottakhoz igazodó. Elvárt a gyermek bekapcsolódása. A tartalom megválasztásában nem igazodik a gyermek igényeihez. Gyakran kihagyja a kezdeményezés lehetőségét.	A gyermekek igényeihez, hangulatához és az aktuális szituációhoz igazodva kezdeményez. A gyermeknek szabad választása van a bekapcsolódást illetően. A tartalom megválasztásában a gyermek igényeihez alkalmazkodik. Jól érzékeli azokat a helyzeteket, amelyekben kezdeményezhet versmondást, mesélést, képeskönyv-nézegetést, és a gyermek igényeihez igazodva reagál az alkalmakra.	
		A kisgyermeknevelő reagál a gyermek kezdeményezésére.	Gyakran nem veszi észre a gyermek jelzéseit, igényeit, kezdeményezéseit.	A gyermek jelzéseire, igényeire, kezdeményezésire jól reagál.	
2.	A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzetének folyamata.	Versmondás.	A versmondáshoz direkt tanítási szándék is kapcsolódik. Csak egyszer mondja el a verset. A vers nem mindig jól megválasztott (nehéz, bonyolult, nem kelti fel a gyermek érdeklődését, unalmas, elvont stb.). Versmondása nem elég hangulatos, monoton, esetenként pontatlan.	Kizárólag élménynyújtási szándékkal mond verset a gyermeknek. A gyermek igényeitől függően többször mondja el a verset. A vers jól illeszkedik a gyermek életkori és egyéni sajátosságaihoz, érdeklődéséhez. Versmondása hangulatos, élményt nyújtó, szövegtudása biztos.	Van saját maga által összeállított gyermekvers- és mondóka-gyűjteménye, amelyet folyamatosan bővít. A gyermeknek tetsző versek szövegét kiteszi a faliújságra, hogy a szülők is mondhassák otthon a kedvenc verseket gyermeküknek.

Sor-szám	A tevékenység fázisai	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések			
		Mesélés könyvből.	A könyvből mesélés gyakran a könyvben szereplő szöveg kevésbé hangulatos, monoton felolvasására korlátozódik. A könyvben szereplő mesét nyelviileg és/vagy tartalmilag gyakran leegyszerűsíti, bizonyos részeket kihagy belőle. A könyvből mesélés az illusztrációkon látottak megfogalmazására korlátozódik. A könyvből mesélés során kevésbé kommunikatív (keves szemkontaktus, a gyermek nem szólhat meg stb.).	A könyvben szereplő mesét hangulatosan, élményt adóan, biztos szövegismerettel olvas-sa fel vagy mondja el. A mesélésre választott könyvet jól ismeri, így a könyvből mesélést jól tudja illeszteni a gyermekek hangulatához. Az illusztráción látottakat kreatívan kiegészítve meséli el. A könyvből mesélés interaktív: a gyermek kérdezhet, beleszólhat a mesébe.	
		Mesélés könyv nélkül.	Kitalált történetei unalmasak, nyelviileg szegényesek. Nem mesél olyan történeteket, amelyek a gyermekről szólnak, kapcsolódnak a gyermek mindennapjaihoz. Ismert mesét pontatlanul, esetenként hiányosan vagy nyelviileg, tartalmilag leegyszerűsítve mesél.	Történetei érdekesek, izgalmasak a gyermek számára, nyelviileg igényesen, jó stílusban megfogalmazottak. A mesébe gyakran beleszövi a gyermek tapasztalatait, élményeit, én-meséi jó hangulatúak, megnyugtatók. Az ismert meséket biztos szövegtudással, élményszerű előadásmódban tolmácsolja a gyermeknek.	Saját meserepertoárral rendelkezik, amelyet folyamatosan bővít.
		Képeskönyv-nézegetés.	A képeskönyv-nézegetés helyzeteit direkt tanítási célra használja fel. Képeskönyv-nézegetés során inkább a gyermeket kérdezteti a képen látottakról. Képeskönyv-nézegetés során nem ad lehetőséget a gyermeknek a kérdésre. Ismeretterjesztő/tematikus képeskönyvek nézegetése során hiányos, téves, a gyermek számára nem érthető információkat, magyarázatokat közöl.	A képeskönyv-nézegetések élményszerű beszélgetések, képről mesélések. Képeskönyv-nézegetés közben hagyja a gyermeket beszélni, kérdezni, elfogadja, ha nem szólal meg. A gyermek kérdéseit a gyermek kíváncsiságát kielégítve, pozitív hangulatú, a beszélgetést továbbvivő válaszokat adva válaszolja meg. Ismeretterjesztő/tematikus képeskönyvek nézegetése során a gyermek számára érthető, tudományosan helytálló információkat, magyarázatokat ad. Figyel arra, hogy a válaszok ne keltsenek nyugtalanságot a gyermekben.	

Sor-szám	A tevékenység fázisai	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések			
3.	Eszközök, kapcsolódó tevékenységek a verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteiben.	Báb, mesepárna vagy papírszínház alkalmazása.	Sosem használ bábot, mesepárnát vagy papírszínházat. A mesélés, verselés élményszerűségét gazdagító eszközöket (bábok, mesepárna, papírszínház) csak a felnőtt foghatja meg, ezek csupán a mesélés-kor, verselés-kor vannak jelen.	Alkalmanként, a szituációhoz illően használja az élmény fokozására a bábokat, a mesepárnát vagy a papírszínházat. A mesélés, verselés élményszerűségét gazdagító eszközöket (bábok, mesepárna, papírszínház) a gyermek megfoghatja, ezek a verselésen, mesélésen kívül is láthatók, elérhetőek számára. (Az eszköz jellegétől függően szabadon vagy a felnőtt felügyeletével.)	Időről időre új módszereket, eszközöket ismer meg, próbál ki.
		Dalok, hangszerek.	A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteiben nem jellemző az éneklés.	Gyakran énekel megzenésített verseket. A mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzeteibe gyakran sző gyermekdalokat.	A kisgyermeknevelő az énekelt dalokat eljátssza hangszereken.
		Vizuális tevékenységek.	A gyermeknek vizuális tevékenységében a meseélmények megjelenítése elvárásokhoz kötött.	A gyermek bármikor, igénye szerint rajzolhatja, festheti le meseélményeit, önkifejezése szabad és spontán.	
4.	A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés helyzetének lezárása.	A helyzetek pozitív lezárása.	A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés gyakran indokolatlanul félbemarad.	Törekszik arra, hogy végigmondja a mesét, verset, a képeskönyv-nézegetést pozitív fordulattal zárja le.	

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció

- Szakmai program.
- Csoportnapló.
- Fejlődési napló.
- Családi füzet.
- A kisgyermeknevelő tervezéssel és önértékeléssel kapcsolatos dokumentációja.

1.5. Tevékenységterület: éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás (leíró-előíró standard)

Bevezetés

„A bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál sokrétű zenei élmény átélésére, tapasztalatszerzésre ad lehetőséget a környezet hangjainak megfigyelése, a kisgyermeknevelő ének- és beszédhangja, spontán dúdolgatása, ritmusos szövegmondása, a dallam és ritmushangszerek hallgatása, megszólaltatása, a közös éneklés. A kisgyermek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségéhez, érzelmi, hangulati állapotához igazodó, felelősséggel kiválasztott és alkalmazott játékos mondókák, gyermekdalok, népdalok és értékes zeneművek felkeltik a kisgyermek érdeklődését, formálják esztétikai érzékenységét, zenei ízlését, segítik a hagyományok megismerését és továbbélését. A személyes kapcsolatban, játékhelyzetekben átélt mondókázás, éneklés, zenehallgatás pozitív érzelmeket kelt, örömelményt, érzelmi biztonságot ad a kisgyermeknek. Az ismétlődések, a játékos mozdulatok megerősítik a zenei élményt, a zenei emlékezetet. Érzelmi alapon segítik az anyanyelv, a zenei anyanyelv elsajátítását, a személyiség fejlődését, hozzájárulnak a kisgyermek lelki egészségéhez, valamint a csoportban a derűs, barátságos légkör megteremtéséhez. A bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál végzett zenei nevelés eredményes megvalósítása lehetőséget nyújt a kisgyermek további zenei fejlődésére.”¹²

Célmeghatározás

- A kisgyermeknevelő a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó gyermekdalok, népdalok, mondókák és zeneművek közvetítésével, játékhelyzetekben, (vizuális) alkotótevékenységek, képeskönyv-nézegetés helyzeteiben történő mondókázással, énekléssel, a gyermek igényeihez és a helyzethez illeszkedő zenehallgatással esztétikai élményt nyújt a kisgyermeknek, örömforrássá, játékká varázsolja számára a hangok, dallamok és ritmusok világát.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- A kisgyermeknevelő legalább száz–százötven dalból, mondókából álló saját repertoárral rendelkezik, amelyből az egyes helyzetekben a gyermek életkorához, fejlettségéhez, érdeklődéséhez illőt szívesen énekel.
- A csoportban az éneklés, a mondókázás és az élő zene túlsúlya jellemző.
- A technikai eszközök használatával (pl. CD-lejátszó) történő zenehallgatás alkalmasszerű.
- A gyermek szabadon kapcsolódhat be az éneklés, mondókázás, zenehallgatás, zenélés helyzeteibe.

Az eredményesség mérésének módja

- A bölcsődevezető/szaktanácsadó megfigyeli az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás feltételeit és a kisgyermeknevelő tevékenységét, viselkedését az egyes helyzetekben.
- Önértékelés (a feltételek megteremtésére és az éneklésre, mondókázásra, zenélésre, zenehallgatásra vonatkozóan).

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési szempontsorok (a kisgyermeknevelő viselkedése az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás helyzeteiben).
- Önértékelési szempontsor (az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás feltételeinek megteremtésére és a kisgyermeknevelő viselkedésére vonatkozóan).

¹² A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.) pp. 8–9.

Input feltételek

- Megelőző feltételek
 - A gyermekcsoport összetételének felmérése (létszám, életkori megoszlás, fiú-lány arány, SNI-gyermekek a csoportban).
 - A csoport napirendjének kidolgozása.
- Személyi feltételek: a csoportszoba két kisgyermeknevelője.
- Tárgyi feltételek: bölcsődei berendezés és felszerelés a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. melléklete szerint.
- Input dokumentáció: a bölcsőde szakmai programja, napirend.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről, 11. sz. melléklet <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm> (2021.05.31.)
- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében, Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Korintus, Mné dr., dr. Nyitrai, Á., Rózsa, J. (1997). *Játék a bölcsődében*. Módszertani levél. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete. (Nyomtatásban elérhető hivatalos változata: Korintus, Mné dr., dr. Nyitrai, Á., Rózsa J. (2003). *Játék a bölcsődében*. Kapocs Füzetek 1. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/jatek_a_bolcsodeben.pdf (2021.05.31.)
- Forrai, K. (2017). *Ének a bölcsődében*. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó
- Gállné Gróh, I. (2012). *Ringató – Énekeljünk és játsszunk a legkisebbekkel!* Dialóg Campus Kiadó
- Gyöngy, K. (2015, szerk.). *Első lépések a művészetek felé. II. Az ének-zenei nevelés lehetőségei kisgyermekkorban*. Dialóg Campus Kiadó
- Nyitrai, Á., Korintus, Mné (2017). *Játék az első életévekben*. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest (2021.05.31.) http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/05/JATEK_AZ_ELSO_ELETEVEKBEN_tananyag.pdf

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat tervezéséért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- A folyamat értékeléséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A következő leíró standard és folyamatstandard együttesen határozzák meg az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás optimális megvalósulásának feltételeit. „Az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás feltételeinek megteremtése” c. leíró standard előfeltétele „A felnőtt viselkedése az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás helyzeteiben” című folyamatstandardnak, hiszen az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás ideális feltételeinek megléte a felnőtt tevékenységben való részvételét is jelentősen befolyásolja.

Az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás feltételeinek megteremtése leíró standardban leírtak a kisgyermeknevelő kompetenciáihoz illeszkednek, nem tartalmazzák azokat az előírásokat, melyeknek betartása a fenntartó felelőssége.

„A felnőtt viselkedése az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás helyzeteiben” folyamatstandardban/ajánlásban szereplő minden egyes viselkedési forma opcionálisan, helyzettől függően fordul elő. Valamennyi viselkedési forma értékelésére érvényes, hogy a „Nem elfogadható” rovatban felsorolt kritériumok kiegészülnek azzal, hogy a helyzet által megkívánt viselkedési forma elmaradása is hiba, ezt evidenciának tekintjük.

1.5.1. Tevékenységterület: az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó eszközök és az időkeretek biztosításával, a nyugodt légkör megteremtésével adott legyen a gyermek számára az éneklés, a mondókázás, a zenélés és az alkalmankénti zenehallgatás élményének átélése.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	A gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó eszközök biztosítása.	Nincsenek ritmushangszerek a csoportban.	A gyermeknek a ritmushangszerek gazdag választéka áll rendelkezésére.	Vannak a kisgyermeknevelő által készített ritmushangszerek is.
		A ritmushangszerek nem elérhetők a gyermek számára, a kisgyermeknevelő alkalmanként veszi elő őket.	A ritmushangszerek a játékkészlet részét képezik, a gyermek bármikor előveheti azokat, zenélhetnek.	
		Nincs dallamhangszer a csoportban (esetleg játékhangszerek vannak; ezek semmilyen körülmények között nem javasoltak).	Rendszeresen van dallamhangszer is a csoportban.	A kisgyermeknevelőnek saját dallamhangszere van, amelyet állandóan bent tart a csoportban.
		Az alkalmankénti zenehallgatáshoz rendelkezésre álló eszköz minősége kifogásolható (torzít, kellemetlen hangszíne van, recseg).	Az alkalmankénti zenehallgatáshoz rendelkezésre álló eszköz korszerű, technikailag jó hangminőségű.	
2.	Mondókázásra alkalmas hely van a csoportszobában.	A szoba túlzsúfolt. Az éneklést, mondókázást, zenélést, az alkalmankénti zenehallgatást megzavarja a többiek játéka.	Van olyan csendes sarok (pl. mesesarok), ahol a kisgyermeknevelő nyugodtan tud mondókázni, zenélni.	
3.	Elegendő idő biztosítása az énekléshez, mondókázáshoz, zenéléshez, zenehallgatáshoz.	A napirend töredezett, az egyes gyermekek ellátása nem folyamatos, felesleges várakozási idők is vannak, amelyek megszakíthatják a játéktevékenység folyamatosságát, ezzel csökkenthetik az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás iránti érdeklődést, a helyzetek kialakulásának esélyét.	A jól szervezett napirend a lehető leghosszabb időket biztosítja a játékra. Az elmélyült játékhelyzetek kedvezőek az éneklés, mondókázás, zenélés és zenehallgatás helyzeteinek létrejötté szempontjából.	

Sor- szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
4.	Nyugodt légkör biztosítása.	Az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás előre tervezett, a felnőtt által irányított („miniórák”).	Az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás helyzetei a gyermek igényeihez illeszkednek.	
		Az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás iránt érdeklődők és a mással játszóknak zavarják egymást.	Az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás iránt, és a más tevékenységek iránt érdeklődők nyugalma, zavartalanlansága egyaránt biztosított.	

1.5.2. A felnőtt viselkedése az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás helyzeteiben (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a felnőtt a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó **gyermekdalok, népdalok, mondókák és zeneművek közvetítésével, játékhelyzetekben**, (vizuális) **alkotótevékenységek, képeskönyv-nézegetés közben történő mondókázással, énekléssel**, a gyermek igényeihez és a helyzethez illeszkedő zenehallgatással esztétikai élményt nyújtson a kisgyermeknek, **örömforrássá, játékká varázsolja számára a hangok, dallamok és ritmusok világát**.

Sor-szám	A tevékenység fázisai	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések			
1.	Az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás tevékenységének létrejötte.	A kisgyermeknevelő kezdeményez.	A kezdeményezés előre tervezett, irányított, erőteljesen a tervben megfogalmazottakhoz igazodó. Elvárt a gyermek bekapcsolódása. A tartalom megválasztásában nem igazodik a gyermek fejlettségéhez, igényeihez. Gyakran kihagyja a kezdeményezés lehetőségét. A kisgyermeknevelő repertoárja szűkös.	A gyermek igényeihez és az aktuális szituációhoz igazodva kezdeményez. Kezdeményezései egy gyermeknek szólnak. A gyermeknek szabad választásuk van a bekapcsolódást illetően. A tartalom megválasztásában a gyermek fejlettségéhez, igényeihez alkalmazkodik. Szívesen és a gyermek igényeihez igazodva jókor kezdeményez, például képeskönyv-nézegetés, (vizuális) alkotótevékenységek helyzeteiben, altatásnál. Étkezésnél sosem énekel, mondókázik. A gyermek igényeihez és a helyzethez igazodó dallal, mondókával kezdeményez, tudja, hogy az egyes gyermekeknek mik a kedvencei, és azok közül választ. A kisgyermeknevelő legalább száz dalt, mondókát ismer.	A kisgyermeknevelő maga is szívesen és gyakran dúdolgat, anélkül, hogy a gyermeket direkt módon hívná, várná. A kisgyermeknevelő több mint száz-százötven dalt, mondókát ismer, saját repertoárja van, melyet folyamatosan bővít.
		A kisgyermeknevelő észreveszi a gyermek érdeklődését az éneklés, mondókázás, zenélés iránt.	Gyakran nem veszi észre a gyermek jelzéseit, igényeit az éneklésre, mondókázásra, zenélésre.	A gyermek jelzéseire, igényeire jól reagál.	
2.	Előkészítés.		Az alkalmankénti zenehallgatás ötletszerű, nem végiggondolt, nincs jól előkészítve (nincs kéznél a meghallgatni kívánt zene, nem jól működik a lejátszó stb.).	Az alkalmankénti zenehallgatás technikailag gondosan előkészített.	

Sor-szám	A tevékenység fázisai	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések			
3.	A kisgyermeknevelő tevékenysége, viselkedése az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás folyamatában.	Hangulatteremtés és fenntartása.	A felnőtt közömbös, érdektelen az éneklés, mondókázás helyze- teiben, így a gyermek hamar elveszti érdeklő- dését.	A felnőtt örömmel, jó hangulatban énekel, mondókázik, ez fokozza a gyermek érdeklődését.	
		Az éneklés, mondóká- zás, zenélés, zene- hallgatás tartalmának megválasztása.	A kisgyermeknevelő által választott zenei anyag esetenként nem elég színvonalas, értékes.	A kisgyermeknevelő értékes zenei anyagot választ: a népdalokat, népi mondókákat része- síti előnyben.	
			A dalok nem mindig kis hangterjedelműek, nem illeszkednek a gyermek fejlettségéhez.	A dalok kis hangterje- delműek, a gyermek könnyen utánozhatja a kisgyermeknevelőt, ha akarja.	
			A mondókákhoz kap- csolódó mozgások nem mindig igazodnak a gyermek fejlettségéhez.	A mondókákhoz kap- csolódó mozgások jól illeszkednek a gyermek fejlettségéhez.	
			A zenehallgatásra választott anyag sokszor nehéz és hosszú a gyer- mek számára.	A zenehallgatásra választott anyag rövid, hosszúsága jól illeszke- dik a gyermek figyelmé- nek terjedelméhez.	
			Előfordul körjáték is.	Soha sincs körjáték (a körjátékok nem javasol- tak a három éven aluli gyermekeknek, mert szabályaik, tevékeny- ségláncolatuk bonyolult számukra).	
				A hangszeres zene meg- jelenik a csoportban. A kisgyermeknevelő rendszeresen használ ritmushangszert a cso- portban.	A kisgyermeknevelő rendszeresen játszik saját hangszere a gyermeknek.
			Az egyes dalokat, mondókákat nem, vagy csak egyszer ismételi a felnőtt, ez rontja a hely- zetek hangulatát.	Az egyes dalokat, mondókákat a felnőtt a gyermek igényei szerint elismételi, többször is. Ez fokozza a helyzetek hangulatát, élménysze- rűségét.	

Sor-szám	A tevékenység fázisai	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések			
4.		Mintanyújtás.	Elvárja, hogy a gyermek vele énekeljen, mondókázzon, zenéljen. Gyakori a dalok, mondókák betanítása.	A kisgyermeknevelő éneklésének, mondókázásának, zenélésének célja az élménynyújtás, a gyermektől nem elvárt a dalok, mondókák megtanulása.	
		Viselkedési szabályok tisztázása.	Túl sok a viselkedési szabály, van közöttük olyan is, amely a gyermek éneklésével, mondókázásával kapcsolatban elvárásokat fogalmaz meg.	A szabályok a helyzetek biztonságát, hangulatosságát segítik elő (mindenki sorra kerül az ölbeli játékoknál, mondókázásnál, a zenélés, mozgás során a gyermekek nem zavarják egymást stb.).	
		Viszonyulás a gyermek tevékenységéhez.	A gyermek direkt instrukciókat kapnak az éneklésre, mondókázásra vonatkozóan.	A gyermek maga határozza meg, hogy hogyan kíván bekapcsolódni a helyzetekbe (hallgatja az éneklést, mondókázást, vagy maga is énekel stb.).	
5.	Az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás befejezése.	A pozitív lezárás.	Az éneklés, mondókázás, zenélés, zenehallgatás lezárása, abbahagyása sokszor túl gyors a gyermek számára, van gyermek, aki még szívesen folytatná a tevékenységet.	Elég időt hagy az élmények lecsengésére.	

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció

- Szakmai program.
- Csoportnapló.
- Fejlődési napló.
- Családi füzet.
- A kisgyermeknevelő tervezéssel és önértékeléssel kapcsolatos dokumentációja.

1.6. Tevékenységterület: alkotótevékenységek

Bevezetés

„Az öröm forrása maga a tevékenység – az érzelmek feldolgozása és kifejezése, az önkifejezés –, nem pedig annak eredménye. [...] A kisgyermeknevelő feladata a tárgyi feltételek és elegendő idő biztosítása az egyes technikák, eszközhasználat megmutatása, a kisgyermek pillanatnyi igényének megfelelő technikai segítségnyújtással az alkotókedv ébrentartása.

A kisgyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével a kisgyermeknevelő segíti az alkotótevékenységek iránti érdeklődés fenntartását és az alkotásból fakadó öröm személyiségfejlődésre gyakorolt pozitív hatásainak érvényesülését. A leggyakoribb alkotótevékenységi formák a bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál: nyomhagyó eszközök használata, firkálás, gyurmázás, ragasztás, gyűrés, tépés, ujjfestés vagy vastag ecsettel festés.”¹³

Célmeghatározás

A kisgyermeknevelő a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó eszközök és anyagok biztosításával, az alkotótevékenységek végzésére alkalmas helyek kialakításával, az időkeretek biztosításával, a nyugodt légkör megteremtésével, a gyermek tevékenységének megerősítő támogatásával, az egyes technikák és eszközhasználat megmutatásával, a kisgyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével segítse elő azt, hogy a vizuális alkotótevékenységek örömet szerző, kedvelt tevékenységgé váljanak a gyermek számára.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- Vonzó, változatos alkotótevékenységekre csábító eszközök és anyagok biztosítása a csoportszobában.
- Vonzó, változatos alkotótevékenységekre csábító eszközök és anyagok biztosítása az udvaron.
- A gyermek számára érdekes és megvalósítható technikák, használható eszközök megmutatása.
- A csoport napirendje jól szervezett, ami azt jelenti, hogy a lehető leghosszabb időtartamok biztosítottak a játéktevékenységekre, ezen belül az alkotótevékenységekre.
- A kisgyermeknevelő alkotást támogató attitűdje (jó hangulat megteremtése, fenntartása, érdeklődés a gyermek tevékenysége iránt, megerősítő, támogató jelenlét, a szabad alkotás lehetőségének biztosítása).

Az eredményesség mérésének módja

- Bölcsődevezető/szaktanácsadó megfigyeli az alkotótevékenység feltételeit és a kisgyermeknevelő tevékenységét, viselkedését az egyes helyzetekben.
- Önértékelés (a feltételek megteremtésére és a gyermekek alkotótevékenységeikhez való viszonyulására vonatkozóan).

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési szempontsorok (az alkotótevékenységek feltételei, a kisgyermeknevelő viselkedése a helyzetekben).
- Önértékelési szempontsor (az alkotótevékenységek feltételeinek megteremtésére és a kisgyermeknevelő viselkedésére vonatkozóan).

¹³ A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orszagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.) p. 9.

Input feltételek

- Megelőző feltételek
 - A gyermekcsoport összetételének felmérése (létszám, életkori megoszlás, fiú-lány arány, SNI-gyermekek a csoportban).
 - A csoport napirendjének kidolgozása.
- Személyi feltételek: a csoportszoba két kisgyermeknevelője.
- Tárgyi feltételek: bölcsődei berendezés és felszerelés a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. melléklete szerint.
- Input dokumentáció: a bölcsőde szakmai programja, napirend.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről, 11. sz. melléklet <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm> (2021.05.31.)
- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében, Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Korintus Mné dr., dr. Nyitrai Á., Rózsa J. (1997). *Játék a bölcsődében*. Módszertani levél. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete. (Nyomtatásban elérhető hivatalos változata: Korintus, Mné dr., dr. Nyitrai, Á., Rózsa, J. (2003). *Játék a bölcsődében*. Kapocs Füzetek 1. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/jatek_a_bolcsodeben.pdf (2021.05.31.)
- Gyöngy, K. (2015). A képzőművészeti tevékenységek hatásai kisgyermekkorban. In: Gyöngy, K. (szerk.). *Első lépések a művészetek felé. I. A vizuális és az anyanyelvi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban*. Dialóg Campus, pp. 231–265.
- Gyöngy, K., Tóbiné Bércesi, M. (2015). A kisgyermekkorai vizuális önkifejezés kibontakoztatása. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve*. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek. 2015. november. RAABE, H6
- Gyöngy, K., Tóbiné Bércesi, M. (2018). A bölcsődei alkotótevékenység tervezésének lehetőségei a pedagógus-portfólióban. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve – Kisgyermeknevelők szakmai-módszertani tudástára*. 2018. április. RAABE, C3
- Nyitrai, Á., Korintus, Mné (2017). *Játék az első életévben*. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/05/JATEK_AZ_ELSO_ELETEVEKBEN_tananyag.pdf (2021.05.31.)
- Tóbiné Bércesi, M., Gyöngy, K. (2015): Az alkotás mint játék. In: Gyöngy, K. (szerk.). *Első lépések a művészetek felé. I. A vizuális és az anyanyelvi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban*. Dialóg Campus, pp. 107–230.

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat tervezéséért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- A folyamat értékeléséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A következő leíró standard és folyamatstandard együttesen határozzák meg a(z) (vizuális) alkotótevékenység optimális megvalósulásának feltételeit. „A(z) (vizuális) alkotófeltételeinek megteremtése” (leíró standard) előfeltétele „A(z) (vizuális) alkotótevékenységek facilitálása” folyamatstandardnak, hiszen a(z) (vizuális) alkotótevékenységek ideális feltételeinek megléte a felnőtt folyamatokban való részvételét, tevékenységét is jelentősen befolyásolja.

„A(z) (vizuális) alkotótevékenységek feltételeinek megteremtése” c. leíró standardban leírtak a kisgyermeknevelő kompetenciáihoz illeszkednek, nem tartalmazzák azokat az előírásokat, amelyeknek betartása a fenntartó felelőssége.

„A(z) (vizuális) alkotótevékenységek facilitálása” c. folyamatstandardban/ajánlásban szereplő minden egyes viselkedési forma opcionálisan, helyzetfüggően fordul elő. Valamennyi viselkedési forma értékelésére érvényes, hogy a „Nem elfogadható minőség” rovatban felsorolt kritériumok kiegészülnek azzal, hogy a helyzet által megkívánt viselkedési forma elmaradása is hiba, ezt evidenciaként tekintjük.

1.6.1. A(z) (vizuális) alkotótevékenységek feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó eszközök és anyagok biztosításával, az alkotótevékenységek végzésére alkalmas helyek kialakításával, az időkeretek biztosításával, a nyugodt légkör megteremtésével biztosított legyen a gyermek számára önkifejezési lehetőséget és örömforrást biztosító (vizuális) alkotótevékenységek végzése.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	A gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó eszközök és anyagok biztosítása.	Csak pár, hagyományos eszköz áll rendelkezésre a vizuális alkotótevékenységekhez (ceruza, gyurma).	Változatos, a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó eszközök és anyagok állnak rendelkezésre a(z) (vizuális) alkotótevékenységekhez (különbféle papírok, homok, gyurma, festék, filctollak, zsírkreták, ragasztó, termések, nyomdák stb.). Vannak olyan nem hagyományos anyagok (vécépapír gurigája, műanyag kupak stb.), amelyek rendelkezésre állnak az alkotótevékenységre kijelölt helyen mint alapanyag. A gyermek számára több olyan, a felnőtt által készített mintadarab látható a játszósobában, amely inspiráló, és felkelti az alkotás iránti kedvet.	Bent (csoportszobában, átadóban, alkotószobában) is van lehetősége a gyermeknek homokkal játszani.
		Van olyan gyermek/korcsoport, akinek/amelynek nincs a korának, fejlettségének megfelelő eszköz, anyag a csoportban.	Minden gyermek tud az életkorának, fejlettségének, érdeklődésének megfelelő eszközt, anyagot választani.	
		Az udvaron csak homok áll a gyermek rendelkezésére.	A(z) (vizuális) alkotótevékenységek eszközei az udvaron is a gyermek rendelkezésére állnak (pl. van aszfaltkréta, vannak asztalok és székek, ahol a gyermek rajzolhat, festhet stb.).	
		Darabszámba kevés eszköz van a csoportban (pl. nem jut mindenkinek piros ceruza), az anyagokkal is nagyon takarékosan kell bánni (pl. minden gyurmázni akaró gyermeknek csak egy kis gombóc gyurma jut).	Egy-egy eszközből darabszámba legalább annyi van, hogy minden gyermeknek jusson (és a felnőttnek is), az anyagok mennyisége is bőséges, minden gyermeknek bőven jut belőlük, akár több alkotást is készíthet egy-egy gyermek.	

Sor- szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
2.		Az eszközök, játékok nem jó minőségűek, nincsenek jó állapotban (könnyen keményedő gyurma, töredező zsírkréta, kitörött hegyű ceruza, összekevert vízfesték stb.).	Az eszközök jó minőségűek és jó állapotban vannak.	
		Az egyes eszközök és anyagok nehezen használhatók, a gyermek tevékenység közben folyton a felnőtt segítségére szorul.	Csak olyan eszközök és anyagok vannak, amelyeket a gyermek önállóan, könnyen használhat (pl. elég puha a gyurma ahhoz, hogy gyúrni tudják).	
		Az eszközök és az anyagok a szekrényben vannak, a felnőtt öltöztetőn veszi elő őket.	Az eszközök és az anyagok a gyermek által jól látható helyen tároltak, így bármikor kérheti azokat. Vannak olyan eszközök és anyagok is, amelyeket a gyermek a felnőtt felügyelete nélkül is használhat, ezek bármikor elérhetők a számára.	
3.	A(z) (vizuális) alkotótevékenységekre alkalmas hely kialakítása.	A csoportszobában nincs alkotásra alkalmas terület, az alkotótevékenységekhez használható asztaloktól az eszközök és az anyagok távol vannak, ez sokszor megzavarja a tevékenységet.	A csoportszobában van alkotásra alkalmas terület: ez lehetővé teszi a zavartalan alkotást. Az alkotásra alkalmas területen az eszközök és az anyagok a gyermek számára kézközelben vannak, könnyen elérhetők.	Van külön alkotószoba is, ahová a gyermek igény szerint felnőtt kíséretében kimehet. Az alkotószoba hangulatosan berendezett, a(z) (vizuális) alkotótevékenységekhez használható eszközök és anyagok gazdag tárházát kínálja a gyermeknek. Itt kézművási lehetőség is van. Az alkotószobában olyan tevékenységekre is van lehetőség, amelyek a csoportszobában nehezebben lennének megoldhatók.
		Az alkotáshoz egy-egy gyermek számára rendelkezésre álló hely szűkös, ez behatárolja a tevékenységeket, sokszor rakosgatni kell tevékenység közben az eszközöket és anyagokat, az egymás mellett tevékenykedő gyermekek nem férnek el kényelmesen, zavarják egymást.	Az alkotáshoz elegendő hely áll a gyermek rendelkezésére (a vizuális és alkotótevékenységek helyigénye meglehetősen nagy).	
4.		A(z) (vizuális) alkotótevékenységekre kialakított hely kaotikusnak tűnik, az eszközök és az anyagok rendezetlenül tároltak, ez frusztráló lehet a gyermek számára.	A(z) (vizuális) alkotótevékenységekre kialakított hely esztétikus (pl. egyszínű terítő van az asztalon), az eszközök és az anyagok rendszerezettek, figyelemfelkeltően tároltak.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
5.	Elegendő idő biztosítása a(z) (vizuális) alkotótevékenységekhez.	A napirend töredezett, az egyes gyermek ellátása nem folyamatos, felesleges várakozási idők is vannak, amelyek megszakítják a játéktevékenység folyamatosságát, ezzel csökkenthetik a(z) (vizuális) alkotótevékenységek létrejöttét.	A jól szervezett napirend a lehető leghosszabb időket biztosítja a játékra, ezen belül a(z) (vizuális) alkotótevékenységekre. A kisgyermeknevelő számol azzal, hogy a(z) (vizuális) alkotótevékenységek időigényes, hosszú tevékenységek általában.	
6.	Nyugodt légkör biztosítása.	A(z) (vizuális) alkotótevékenységek helyzetei előre tervezettek, a felnőtt által irányítottak („mini órák”).	A(z) (vizuális) alkotótevékenység helyzetei a gyermek igényeihez illeszkednek.	
		A(z) (vizuális) alkotótevékenységek iránt érdeklődők és a mással játszókat zavarják egymást.	A(z) (vizuális) alkotótevékenységek iránt érdeklődők és a más tevékenységek iránt érdeklődők nyugalma, zavartalanága egyaránt biztosított.	
		A(z) (vizuális) alkotótevékenység helyzeteiben a kicsik és a nagyok gyakran zavarják egymást, a korcsoport igényeihez igazodás gyakran sérül.	Az életkor szerinti vegyes csoportban minden korcsoport számára biztosított a fejlettségének, érdeklődésének megfelelő nyugodt (vizuális) alkotótevékenység lehetősége.	
7.	A(z) (vizuális) alkotótevékenységekhez kapcsolódó egyéb feltételek biztosítása.	A gyermek ruházata nem védett festés, ragasztás stb. esetén.	A gyermeknek festéshez, ragasztáshoz igény szerint kötény vagy védő póló áll rendelkezésre.	

1.6.2. A(z) (vizuális) alkotótevékenységek facilitálása (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a felnőtt a gyermek tevékenységének megerősítő támogatásával, az egyes technikák és eszközhasználat megmutatásával, a kisgyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével segítse elő azt, hogy a vizuális tevékenységek örömet szerző, kedvelt tevékenységgé váljanak a gyermek számára.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák / megfelelési kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	A(z) (vizuális) alkotótevékenységek létrejötte.	A kisgyermeknevelő kezdeményez.	A kezdeményezés előre tervezett, irányított, erőteljesen a tervben megfogalmazottakhoz igazodó. Elvárt a gyermek bekapcsolódása. A tartalom megválasztásában nem igazodik a gyermek igényeihez. Kezdeményezései nem igazodnak a gyermek fejlettségéhez (a mozgásfejlettséget alulmúló és túlértékelő javaslatok, ötletek). Gyakran kihagyja a kezdeményezés lehetőségét.	A kisgyermeknevelő a gyermek igényeihez és az aktuális szituációhoz igazodva kezdeményez. A gyermeknek szabad választása van a bekapcsolódást illetően. A tartalom megválasztásában a gyermek igényeihez alkalmazkodik. Kezdeményezései jól alkalmazkodnak a gyermek (finommozgásának) fejlettségéhez. Jól érzékeli azokat a helyzeteket, amelyekben kezdeményezhet (vizuális) alkotótevékenységet, és a gyermek igényeihez igazodva reagál az alkalmakra.	A kisgyermeknevelő maga is szívesen alkot, gyakran végez ilyen tevékenységet a csoportban anélkül, hogy a gyermeket direkt módon hívna, várja.
		A kisgyermeknevelő észreveszi a gyermek érdeklődését a(z) (vizuális) alkotótevékenységek iránt.	Gyakran nem veszi észre a gyermek jelzéseit, igényeit, alkotási szándékát, vágyát.	A gyermek jelzéseire, igényeire, alkotási szándékaira, vágyára jól reagál.	
		Előkészítés.	Az előkészítés ötletszerű, rendezetlen.	A kínált tevékenységekhez szükséges eszközök rendszerezetten és elegendő mennyiségben előkészítettek.	
2.	A kisgyermeknevelő tevékenysége, viselkedése a(z) (vizuális) alkotótevékenység folyamatában.	Facilitálás, az alkotókedv fenntartása.	A felnőtt közömbös, érdektelen a gyermek tevékenységével, alkotásaival kapcsolatban.	A felnőtt kimutatja a gyermek tevékenységéhez, alkotásához kapcsolódó örömét. Sosem minősíti az elkészült alkotást.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák / megfelelési kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
3-		Eszközök és technikák kínálása.	Az eszközök és technikák kínálása véletlenszerű, nem illeszkedik a gyermek fejlettségéhez és érdeklődéséhez.	Csak olyan eszközt és technikát kínál, amelynek használatára a gyermek már képes.	
			Az eszköz- és technikakínálat szegényes.	Változatos eszköz- és technikakínálat.	
			Egyes eszközök és technikák hosszú ideig nem szerepelnek a kínálatban, annak ellenére sem, hogy a gyermek igényelné azokat.	Gyakran, rendszeresen megjelennek ugyanazok az eszközök és technikák, amelyeket a gyermek nyilván más tartalommal, más fejlettséggel alkalmaz.	
4-		Mintanyújtás.	Elvárásokat támaszt a gyermekkel szemben a minta követését illetően. A sémák alkalmazása gyakori.	A minta célja a kedvcsinálás, a gyermektől nem elvárt annak követése. Sémák alkalmazására nem kerül sor.	
		Segítségnyújtás.	Gyakran segít a gyermeknek akkor is, ha a gyermek azt nem is igényli. A segítség sokszor korrigálás, direkt tanítás jellegű.	Technikai segítséget nyújt a gyermeknek indokolt esetben, pont annyit, amennyire a gyermeknek szüksége van a tevékenység folytatásához.	
		Viselkedési szabályok tisztázása.	Túl sok a viselkedési szabály, közülük több magával az alkotással szemben is megfogalmaz elvárásokat.	A szabályok a biztonságos alkotást teszik lehetővé a gyermek számára (biztonságos eszközhasználat, a másik gyermek tevékenységének és alkotásának tiszteletben tartása), a gyermek bármit alkothat.	
		Viszonyulás a gyermek tevékenységéhez.	A gyermek direkt instrukciókat kap az eszközhasználatra, a technika alkalmazására vagy az alkotás tartalmára vonatkozóan. („Rajzolj virágot!”, „Pirossal rajzolj!”).	A gyermek lehetőséget kap arra, hogy szabadon kísérletezzon az eszközökkel vagy a technikákkal, és ő határozza meg azt is, hogy mit alkot. A kisgyermeknevelő a kreativitást megerősítéssel támogatja.	
			Azt közvetíti a gyermeknek, hogy egy bizonyos technikán belül lehetőség szerint csak egy megoldás létezik.	Azt közvetíti a gyermeknek, hogy egy bizonyos technikán belül többféle megoldás is lehetséges.	

Sor- szám	Lépések	Értékelési kategóri- ák / megfelelési kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtá- sának módja			
5.		Támogató, megerősítő jelenlét.	Előfordul, hogy hossza- san nem figyel a gyer- mekre, más felnőttel beszélget, adminisztrál. A gyermek bátorítása, megerősítése gyakran elmarad vagy gépies. Van olyan gyermek, akit szinte sosem dicsér, nem erősít meg, nem bátorít.	A gyermek tevékeny- ségét folyamatosan figyelemmel kíséri. Megerősítései személyre szólók, jól illeszkednek a gyermek mozgásfej- lettségéhez, örömet fejeznek ki. Minden gyermek igényeihez illeszkedő- en kap megerősítést, bátorítást.	A(z) (vizuális) alkotó- tevékenységekhez gyakran kapcsol verset, mondókát, éneket.
		Ötletadás a gyermeknek a(z) (vizuális) alkotótevé- kenységekben.	Nem ad ötletet a játékhoz akkor sem, ha a helyzet igényelné. Szinte vezényeli a(z) (vi- zuális) alkotótevékeny- séget (sok ötletet ad és elvárja a megvalósítást). Ötletei nem illeszked- nek az adott gyermek kompetenciáihoz.	Ötletei konkrétak, jól illeszkednek a gyermek igényeihez és kompet- enciáihoz, megvaló- sításukhoz adottak a feltételek.	Ötletadásával jól tudja érezkeltetni, hogy az által tett javaslat csak egy a számos ötlet közül, más megoldások is lehetségesek.
			Ötletei nem mindig végiggondoltak tartal- milag.	Ötletei tartalmilag jól végiggondoltak, illesz- kednek a kisgyermek élményeihez, tapasztal- ataihoz is.	
		Információadás a(z) (vizuális) alkotótevé- kenységekben	A(z) (vizuális) alkotóte- vékenység helyzeteit direkt ismeretközvetít- ésre használja.	Az információ szüksé- ges, érthető, korrekt, po- zítív hatású, megnyug- tató a gyermek számára. Hangsúlyozottan az esz- közök vagy a technikák alkalmazására vonat- kozik, vagy a gyermek kérdéseire ad választ.	
		Konfliktuskezelés a(z) (vizuális) alkotótevé- kenységekben.	Nem a kellő időben avatkozik be a konfliktus- helyzetekbe (túl korán vagy túl későn, amikor a konfliktus könnyen veszélyessé is válhat).	Konfliktuskezelésé- ben kiemelten fontos szempont a gyermek tevékenységének és alkotásának biztonsága, egymás alkotásának tisztelőben tartása.	
6.	A(z) (vizuális) alkotóte- vékenység befejezése.	A pozitív lezárás.	Az alkotás folyamatának lezárása, sokszor túl gyors a gyermek szá- mára, van gyermek, aki még szívesen folytatná a tevékenységet. A helyzet befejezésekor nem nyugtatja meg a gyermeket az alkotás sorsát vagy a tevékeny- ség folytathatóságát illetően.	Elég időt hagy arra, hogy a gyermek be tud- ja fejezni az elkezdett alkotást. A befejezéskor a gyer- mek dönthet az alkotás sorsáról. A kisgyermek- nevelő megnyugtatja a gyermeket, hogy később, máskor is csinál- hat ilyet.	

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák / megfelelési kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
7.	Az alkotótevékenység eredményének utógon-dozása.	A gyermek elkészített alkotásainak kezelése.	A gyermek alkotásainak megőrzése, érték-ként kezelése gyakran elmarad.	A gyermek alkotásait a felnőtt tiszteletben tartja, megőrzi. A gyermek alkotásai az egyes helyiségek dekorációjának is a részét képezhetik. A gyermek vagy a szülő kívánságára az alkotást hazaviheti.	A kisgyermeknevelő a gyermek alkotásait összegyűjti (jellel, dátummal ellátva) egy mappában, abból a szülők számára portfóliót készít.

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció

- Szakmai program.
- Csoportnapló.
- Fejlődési napló.
- Családi füzet.
- A kisgyermeknevelő tervezéssel és önértékeléssel kapcsolatos dokumentációja.

1.7. Tevékenységterület: nagymozgásos játék

Bevezetés

A csecsemő- és kisgyermekkor az alapvető mozgásformák kialakulásának és fejlődésének időszaka. A kisgyermek mozgásigénye rendkívül nagy, számára örömforrás a mozgás. Ezért a szobában és az udvaron is biztosítani kell a minél nagyobb mozgásteret, a mozgásfejlesztő játékokat. A játékeszközökkel szemben elvárás, hogy felkeltsék az érdeklődést, fenntartsák a mozgásaktivitást, és használatuk biztonságos legyen. Biztosítani kell a környezet balesetmentességét és a veszélyforrások kiküszöbölését. Csecsemőknek olyan játszóhelyet kell biztosítani, amely védett, de elegendő hely áll rendelkezésre, például: hempergő, elkerített szobasarkok. A nagymozgásos játékokra a szabadban, az udvaron és a teraszon több lehetőség nyílik, mint a szobában. Még több lehetőséget kínál a benti nagymozgásos játékokkal felszerelt külön helyiség használata. Minél változatosabb mozgásra van lehetősége a kisgyermeknek, annál nagyobb örömet lel a játékban. A mozgásfejlesztő eszközök használata során a kisgyermek szabadon próbálhatja, végezheti az egyes mozgásformákat, fejlődik mozgáskoordinációjuk, harmonikussá válik a mozgásuk. Az önállósági törekvések támogatása során a gondozási műveletekben való aktív részvétel lehetőséget ad a praktikus mozgások gyakorlására, finomítására.

Célmeghatározás

A kisgyermeknevelő a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó nagymozgásos játékokkal, a mozgásra alkalmas helyek kialakításával, elegendő idő biztosításával és a nyugodt légkör megteremtésével, a gyermek aktivitásának megerősítő támogatásával biztosítsa annak lehetőségét a csoportszobában és az udvaron egyaránt, hogy a mozgás, a nagymozgásos játék örömforrás legyen a gyermek számára.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

Vonzó, változatos mozgásra csábító játékok biztosítása a csoportszobában.

- Vonzó, változatos mozgásra csábító játékok biztosítása az udvaron.
- A csoport napirendje jól szervezett, ami azt jelenti, hogy a lehető leghosszabb időtartamok biztosítottak a játéktevékenységre, ezen belül a mozgásra.
- A kisgyermeknevelő mozgást támogató attitűdje (jó hangulat megteremtése, fenntartása, érdeklődés a gyermek tevékenysége iránt, megerősítő, támogató jelenlét).

Az eredményesség mérésének módja

- Bölcsődevezető, szaktanácsadó megfigyeli a mozgás feltételeit és a kisgyermeknevelő tevékenységét, viselkedését az egyes helyzetekben.
- Önértékelés (a feltételek megteremtésére és a gyermekek mozgásos játékához való viszonyulásra vonatkozóan).

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelési szempontsorok (a mozgásos játék feltételei, a kisgyermeknevelő viselkedése a helyzetekben).
- Önértékelési szempontsor (a mozgásos játék feltételeinek megteremtésére és a kisgyermeknevelő viselkedésére vonatkozóan).

Input feltételek

- Megelőző feltételek
 - A gyermekcsoport összetételének felmérése (létszám, életkori megoszlás, fiú-lány arány, SNI-gyermekek a csoportban).
 - A csoport napirendjének kidolgozása.
- Személyi feltételek: a csoportszoba két kisgyermeknevelője.

- Tárgyi feltételek: bölcsődei berendezés és felszerelés a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. melléklete szerint.
- Input dokumentáció: a bölcsőde szakmai programja, a mozgásos játékok előírásoknak való megfelelése, biztonsága, napirend.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről, 11. sz. melléklet <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm> (2021.05.31.)
- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/05/Mini_bolcsode_Tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Korintus, Mné dr., dr. Nyitrai, Á., Rózsa, J. (1997). *Játék a bölcsődében*. Módszertani levél. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, (Nyomtatásban elérhető hivatalos változata: Korintus, Mné dr., dr. Nyitrai, Á., Rózsa, J. (2003). *Játék a bölcsődében*. Kapocs Füzetek 1. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/jatek_a_bolcsodeben.pdf (2021.05.31.)
- Göncziné Sárvári, G., Bagi, K. (2017). *Mozgás és környezettudatosság az első életévekben*. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/05/MOZGAS_ES_KORNYEZETTUDATOSSAG_tananyag.pdf (2021.05.31.)
- Nyitrai, Á., Korintus, Mné (2017). *Játék az első életévekben*. Készült az EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt keretében. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/05/JATEK_AZ_ELSO_ELETEVEKBEN_tananyag.pdf (2021.05.31.)

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat tervezéséért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető.
- A folyamat értékeléséért felelős: bölcsődevezető.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A következő leíró standard és folyamatstandard együttesen határozzák meg a nagymozgásos játék optimális megvalósulásának feltételeit. „A nagymozgásos játék feltételeinek megteremtése” (leíró standard) előfeltétele „A felnőtt viselkedése a nagymozgásos játékban” c. folyamatstandardnak, hiszen a nagymozgásos játék ideális feltételeinek megléte a felnőtt helyzetben való részvételét, tevékenységét is jelentősen befolyásolja.

„A nagymozgásos játék feltételeinek megteremtése” c. leíró standardban leírtak a kisgyermeknevelő kompetenciáihoz illeszkednek, nem tartalmazzák azokat az előírásokat, melyeknek betartása a fenntartó felelőssége.

„A felnőtt viselkedése a nagymozgásos játékban” c. folyamatstandardban/ajánlásban szereplő minden egyes viselkedési forma opcionálisan, helyzetfüggően fordul elő. Valamennyi viselkedési forma értékelésére érvényes, hogy a „Nem elfogadható minőség” rovatban felsorolt kritériumok kiegészülnek azzal, hogy a helyzet által megkívánt viselkedési forma elmaradása is hiba, ezt evidenciának tekintjük.

1.7.1. A nagymozgásos játék feltételeinek megteremtése (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazodó nagymozgásos játékok biztosításával, a mozgásra alkalmas helyek kialakításával, elegendő idő biztosításával és a nyugodt légkör megteremtésével adott legyen a gyermek számára örömforrást jelentő mozgásos játékhelyzetek létrejötte.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	Nagymozgásos játékok biztosítása a csoportszobában.	Kevés nagymozgásos játék van a csoportszobában (a nagymozgásos játék alapjátéknak minősül).	Többféle (legalább három-négy féle) nagymozgásos játék van a csoportban, egy-egy fajtából több példány áll rendelkezésre.	A változatosság, a cserelehetőség biztosított a játékeszközökben.
		Van olyan gyermek/korcsoport, akinek/amelynek nincs a korának, fejlettségének megfelelő nagymozgásos játék a csoportban.	Minden gyermek tud az életkorának, fejlettségének, érdeklődésének megfelelő nagymozgásos játékot választani.	
		Hibás, sérült nagymozgásos játék van a csoportban.	A csoportban található nagymozgásos játékok jó állapotban vannak, esztétikusak. A sérült játékokat azonnal kicserélik, javításukról gondoskodnak.	
2.		A csoportszoba túlszűfolt a hatalmas nagymozgásos játékokkal, amelyek sokszor kihasználatlanok, viszont elveszik a helyet más tevékenységektől, zsúfolttá teszik a szobát.	Vannak olyan nagymozgásos játékok is, amelyeket alkalmanként visznek be a csoportszobába, pl. tartós rossz idő esetén csúszda, mászóalagút stb.	
3.	Nagymozgásra alkalmas helyek kialakítása a csoportszobában.	A nagymozgásos tevékenységre kevés hely biztosított, ez akadályozza a biztonságos, örömet adó nagymozgásos játékok kialakulását.	A nagymozgásos tevékenységre biztonságos, jól elkülönülő helyeket alakítottak ki, ez lehetővé teszi az örömet adó nagymozgásos játékhelyzetek létrejöttét.	A csoportszobán kívül van olyan fedett, időjárástól függetlenül használható, változatos nagymozgásos játékokkal felszerelt tágas helyiség a bölcsődében, amely alkalmas nagymozgásos játékokra.
		A csecsemőt gyakran teljesen elszeparálják a többi gyermektől, az idő nagy részében kiságyban tartják.	A csecsemő számára biztonságos és kellemes játékeret alakítottak ki, amely lehetőséget nyújt az örömteli nagymozgásos játékokra is.	
4.	Nagymozgásos játékok biztosítása az udvaron.	Az udvari nagymozgásos játékok egysíkúak (pl. csak labda és bicikli van).	Az udvari nagymozgásos játékok változatosak és bőségesek (labdák, különböző triciklik és biciklik, motorok, dőmperek, mászóakák, csúszdák, mászóalagutak, trambulin, libikóka stb. áll a gyermek rendelkezésére).	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
5.		Az udvari nagymozgásos játékok kopottak, esetenként hibásak, ami élményszerű és biztonságos használatukat akadályozza (pl. a labdák nincsenek felfújva stb.).	Az udvari játékok épek, jó állapotúak.	
6.	Nagymozgásra alkalmas helyek kialakítása az udvaron.	A nagymozgásos játékokra kevés hely biztosított. Egyes nagymozgásos játékfajtákhoz nem alakítottak ki megfelelő helyet (pl. nincs olyan sík, szilárd burkolattal ellátott hosszabb rész, ahol biciklizni lehet).	Az udvaron az egyes nagymozgásos játékok sajátosságainak megfelelő játszórészeket alakítottak ki (pl. burkolat a biciklizéshez, füves rész a labdázáshoz stb.).	
		A csecsemőt gyakran teljesen elszeparálják a többi gyermektől, az idő nagy részében kiságyban tartják.	A csecsemő számára biztonságos és kellemes játékeret alakítottak ki az udvaron, amely lehetőséget nyújt az örömteli mozgásos játékokra is.	
7.	Elegendő idő biztosítása.	A napirend töredezett, az egyes gyermekek ellátása nem folyamatos, felesleges várakozási idők is vannak, amelyek megszakítják a játéktevékenység folyamatosságát, ezzel csökkenthetik a mozgásos játék létrejöttét.	A jól szervezett napirend a lehető leghosszabb időket biztosítja a játékokra, ezen belül a nagymozgásos játékokra.	
8.	Nyugodt légkör biztosítása.	A nagymozgásos játékok előre tervezettek, a felnőtt által irányítottak („mini-tornaórák”).	A nagymozgásos játék helyzetei a gyermek igényeihez illeszkednek.	
		A nagymozgásos játék iránt érdeklődők és a mással játszóknak zavarják egymást.	A nagymozgásos játék iránt és a más tevékenységek iránt érdeklődők nyugalma, zavartalanlansága egyaránt biztosított.	
		A nagymozgásos játékok közben a kicsik és a nagyok gyakran zavarják egymást, a korcsoport igényeihez igazodás gyakran sérül.	Az életkor szerinti vegyes csoportban minden korcsoport számára biztosított a fejlettségének, érdeklődésének megfelelő nagymozgásos játék lehetősége.	
9.	A nagymozgásos játék biztonságához kapcsolódó egyéb feltételek biztosítása.	A gyermek öltözetének megválasztását nem befolyásolja a nagymozgásos játék biztonsága (pl. pedálos jármű hajtása papucsban, kényelmetlen, bizonyos mozgásformákat szinte lehetetlenné tévő öltözet stb.).	A gyermek kényelmes, a nagymozgásos játék biztonsága szempontjából is megfelelő ruhát, cipőt visel.	

1.7.2. A felnőtt viselkedése a nagymozgásos játékokban (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a kisgyermeknevelő viselkedésével, a gyermek aktivitásának megerősítő támogatásával biztosítsa annak lehetőségét a csoportszobában és az udvaron egyaránt, hogy a mozgás, a nagymozgásos játék örömforrás legyen a gyermek számára.

Sorszám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimumfeletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	A nagymozgásos játék létrejötte.	A kisgyermeknevelő kezdeményez.	A kezdeményezés előre tervezett, irányított, elsősorban a tervben megfogalmazottakhoz igazodó. Esetenként „mini-tornaóra” jellegű. Elvárt a gyermek bekapcsolódása. A tartalom megválasztásában nem igazodik a gyermek igényeihez. Kezdeményezései nem igazodnak a gyermek fejlettségéhez (a mozgásfejlettséget alulmúló és túlértékelő javaslatok, ötletek). Gyakran kihagyja a kezdeményezés lehetőségét.	A gyermek igényeihez és az aktuális szituációhoz igazodva kezdeményez. A gyermeknek szabad választása van a bekapcsolódást illetően. A tartalom megválasztásában a gyermek igényeihez alkalmazkodik. Kezdeményezései jól alkalmazkodnak az egyes gyermek fejlettségéhez (mozgásfejlettség, szabálykövetés, viselkedésszabályozás stb.). Jól érzékeli azokat a helyzeteket, amelyekben kezdeményezhet nagymozgásos játékot, és a gyermek igényeihez igazodva reagál az alkalmakra.	
		A kisgyermeknevelő reagál a gyermek kezdeményezésére.	Gyakran nem veszi észre a gyermek jelzéseit, igényeit, kezdeményezéseit.	A gyermek jelzéseire, igényeire, kezdeményezéseire jól reagál.	
2.	A nagymozgásos játék folyamata.	Támogató, megerősítő jelenlét.	Előfordul, hogy hosszasan nem figyel a gyermekre, más felnőttel beszélget, adminisztrál. A gyermek bátorítása, megerősítése gyakran elmarad vagy gépies. Van olyan gyermek, akit szinte sosem dicsér, nem erősít meg, nem bátorít.	A gyermek tevékenységét folyamatosan figyelemmel kíséri. Megerősítései személyre szólók, jól illeszkednek a gyermek mozgásfejlettségéhez, örömet fejeznek ki. Minden gyermek igényeihez illeszkedően kap megerősítést, bátorítást.	A nagymozgásos tevékenységek összekapcsolódnak a verseléssel, mondókázással.

Sorszám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
		Viselkedési szabályok tisztázása.	A kisgyermeknevelő által felállított viselkedési szabályok merevek, gyakran túlzók mind a helyzet, mind a gyermek fejlettsége szempontjából. Sok a tiltás. A viselkedési szabályok tisztázása kioktató, fenyegető jellegű. A viselkedési szabályok tisztázása gyakran elmarad, és ez csökkentheti a biztonságos, örömet adó nagymozgásos játék kialakulásának lehetőségét.	A szabályok jól illeszkednek a gyermek fejlettségéhez és az adott nagymozgásos játék jellemzőihez. A viselkedési szabályok tisztázása a nagymozgásos játék hangulatának biztosítása érdekében történik. A viselkedési szabályok tisztázása a nagymozgásos játék biztonsága érdekében történik.	
		A nagymozgásos játék használatával kapcsolatos kompetenciák erősítése.	Bizonyos játékok, eszközök használatát direkt megtanítja.	A gyermek kompetenciájához és igényeihez igazodva mutat technikai megoldásokat, technikai instrukciókat ad a nagymozgásos játék használatával kapcsolatban.	
		Segítségnyújtás a gyermeknek a nagymozgásos játékban.	Túlsegít: a gyermek mozgásába, mozgáslátába beleavatkozik, belenyúl akkor is, ha a helyzet ezt nem indokolja.	Segítségnyújtása a gyermek kompetenciájához és igényeihez igazodó.	
		Ötletadás a gyermeknek a nagymozgásos játékban.	Nem ad ötletet a játékhoz akkor sem, ha a helyzet igényelné. Szinte vezényli a nagymozgásos játékot (sok ötletet ad, és elvárja a megvalósítást). Ötletei nem illeszkednek az adott gyermek kompetenciáihoz.	Ötletei konkrétak, jól illeszkednek a gyermek igényeihez és kompetenciáihoz, megvalósításukhoz adottak a feltételek.	Ötletadásával jól tudja érzékeltetni, hogy az általa tett javaslat csak egy a lehetségesek közül, más megoldások is elképzelhetők.
		Információdadás a nagymozgásos játékban.	A nagymozgásos játék helyeteit direkt ismeretközvetítésre használja. Az adott információ gyakran ijesztő, fenyegető a gyermek számára („elesel, és akkor kórházba kerülsz” stb.). A kisgyermeknevelő indokolatlanul gátolja a gyermek mozgását, túlszabályozással avatkozik be a gyermek játékába.	Az információ szükséges, érthető, korrekt, pozitív hatású, megnyugtató a gyermek számára.	

Sorszám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
		Konfliktuskezelés a nagymozgásos játékban.	Nem a kellő időben avatkozik be a konfliktushelyzetekbe (túl korán vagy túl későn, amikor a konfliktus könnyen veszélyessé is válhat).	Konfliktuskezelésében kiemelten fontos szempont a gyermek biztonsága. A nagymozgásos játék során felmerülő konfliktushelyzetek hatására a kisgyermeknevelő végig gondolja a tárgyi feltételek és a nagymozgásos játékhoz kapcsolódó viselkedési szabályok helyénvalóságát biztonsági szempontból is.	
		Együtt játszás, a felnőtt bevonódása a nagymozgásos játékba.	A közös játék során fizikailag is beavatkozik a gyermek mozgásába, tettelesen irányítja, alakítja a gyermek mozdulatait.	Az együtt játszás és a nagymozgásos játékba való bekapcsolódás során nem avatkozik be a gyermek mozgásába.	
		Eszközkínálás a nagymozgásos játékban.	Eszközkínálása esetleges, mechanikus, nem illeszkedik a gyermek érdeklődéséhez, kompetenciáihoz.	Eszközkínálatában tekintettel van az egyes gyermekek mozgással kapcsolatos kompetenciáira is, olyan eszközöket kínál, amelyeket az adott gyermek biztonsággal és szívesen használ.	
3.	A nagymozgásos játékok lezárása.	A helyzetek pozitív lezárása.	A nagymozgásos játék lezárása, sokszor túl gyors a gyermek számára.	Elég időt hagy arra, hogy a gyermek be tudja fejezni az elkezdett mozgást, nem szakítja félbe a játékot.	

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció

- Szakmai program.
- Csoportnapló.
- Fejlődési napló.
- Családi füzet.

A kisgyermeknevelő tervezéssel és önértékeléssel kapcsolatos dokumentációja.

2. MUNKATERÜLET: SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLAT

2.1. Tevékenységterület: a szülők tájékoztatása a bölcsődei ellátásokról

Bevezetés

A kisgyermekes szülőknek fontos, hogy gyermekük számára a legmegfelelőbb bölcsődét találják meg, ha arra szükségük van. A bölcsődéknek szintén fontos, hogy az ellátásukról pontos és konkrét információkat nyújtsanak annak érdekében, hogy a szülők kielégítő tájékoztatást kapjanak a döntésük meghozatalához. A különböző helyeken, interneten elérhető írásos anyagok, a személyes látogatások és beszélgetések mind ezt a célt szolgálják.

Célmeghatározás

A standard célja a bölcsődei ellátás iránt érdeklődő szülők számára könnyen elérhető, érthető, a bölcsődei ellátás igénybevételével kapcsolatos döntés meghozatalához szükséges kielégítő írásos és szóbeli tájékoztatás.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

Akkor megfelelő a tájékoztatás, ha abból a szülők megtudják, hol található bölcsőde a lakóhelyük közelében, bemutatja a bölcsődei ellátást, és kitér a felvétel feltételeire, módjára és idejére.

Az eredményesség mérésének lehetséges módja

- A bölcsődei honlap látogatottsági adatainak rendszeres gyűjtése.
- A szülőnek lehetősége van értékelní a kapott tájékoztatást.
- A szülőkkel való beszélgetés után a kisgyermeknevelő feljegyzést készít, vagy a bölcsődevezetővel megbeszéli tapasztalatait.

Javasolt mérési és értékelési eszköz, eljárás

- A honlap látogatottsági adatainak mérése.
- Szülői elégedettségmérő kérdőív.
- Önértékelési szempontsor.

Input feltételek

- Megelőző tevékenység meghatározása: Saját internetes honlap működtetése, vagy fenntartói, vagy egyéb honlapon információt közzétételi lehetőség biztosítása a bölcsőde számára; az érdeklődő szülők fogadására biztosított egy kiválasztott időszak/periódus.
- Személyi feltételek: számítógép- és internethasználatban jártas személy, tájékoztató anyagok megírásával megbízott személy, szülők fogadására, velük való beszélgetésre kijelölt személy. Tisztázott, hogy ki és milyen információkról adhat tájékoztatást.
- Tárgyi feltételek: bölcsőde megfelelő technikai felszereltsége (számítógép, fénymásoló) írásos anyagok nyomtatására és sokszorosítására; internetes elérhetőség; szülők fogadására alkalmas tér vagy helyiség.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv> (2021.05.31.)
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm> (2021.05.31.)
- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Nyitrai, Á., Korintus, Mné (2014). A bölcsőde szakmai programja in: *Bölcsődevezetők kézikönyve*. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek, RAABE, C1

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A szülők írásbeli tájékoztatásáért felelős a bölcsőde vezetője és az a számítógép- és internethasználatban jártas személy, aki megbízást kap erre a feladatra. Ez utóbbi lehet kisgyermeknevelő, vezető helyettes, vezető vagy külsős megbízott.
- A szülők szóbeli tájékoztatásáért felelős: kisgyermeknevelő, bölcsődevezető, fenntartó.
- A kisgyermeknevelő irányításáért, belső ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető, fenntartó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

(A bölcsődevezető és a tájékoztató anyagok készítésére kijelölt személy számára.)

A standard a szülők bölcsődei ellátásról való tájékoztatásának lehetséges helyzeteit, annak értékelési kritériumrendszerét írja le.

2.1.1. Szülők írásbeli tájékoztatása a bölcsődei ellátásról (leíró-előíró standard)

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	Van olyan írásos tájékoztató anyag az érdeklődő szülők számára, amely tartalmazza az ellátás igénybevételével kapcsolatos szülői döntés meghozatalához szükséges minimum információkat. ¹⁴	Egyáltalán nincs, vagy nem tartalmazza a felsorolásban szereplő minimum információt.	Van, és tartalmaz minden, a szülői döntés meghozatalához szükséges minimum információt.	Jól áttekinthető és esztétikus, az információk könnyen értelmezhetők, és pontos hivatkozást tartalmaznak a vonatkozó jogi és szakmai szabályozásokra.
2.	Milyen formában áll rendelkezésre a szülők számára írásos tájékoztatás a bölcsődei felvétel és a jelentkezés lehetőségeiről.	Csak elektronikusan vagy csak nyomtatásban.	Elektronikusan és nyomtatásban.	E-mailen is adnak tájékoztatást, honlap is működik a nyomtatott tájékoztató anyagon kívül.
3.	A bölcsőde hozzáférést nyújt az érdeklődő szülők számára az alapidokumentumokhoz (szakmai program, házirend, intézményi térítési díj szabályzata, szervezeti és működési szabályzat, működési engedély).	Az alapidokumentumokhoz való hozzáférés nem vagy nem minden alapidokumentumhoz biztosított.	A bölcsőde biztosítja a szülők számára az alapidokumentumokba való betekintés lehetőségét.	
4.	A bölcsőde elérhetősége biztosított az írásos tájékoztatást igénylő szülők számára.	Nem biztosított a szülő számára a bölcsőde elérhetősége.	A bölcsődei ellátás helyszíne nyitvatartási időben rendelkezésre áll, felkereshető írásos anyagokért. A postai és e-mail-es elérhetőség biztosított az érdeklődő szülők számára.	Írásos tájékoztató van helyben és más szolgáltatások helyszínén, ahol a kisgyermekes szülők megfordulnak. Az írásos tájékoztatók elérhetők a szolgáltatás weboldalán.
5.	Milyen gyorsan reagálnak a szülői megkeresésekre.	A szülői megkeresésekre adott írásos válaszreakció ideje postai úton történő írásos tájékoztatás esetén a megkereséstől számított öt napot meghaladja, e-mailben történő tájékoztatás esetén meghaladja a megkeresést követő három napot.	A szülői megkeresésre írásos tájékoztatást bocsát a bölcsőde a szülő rendelkezésre postai úton a megkeresést követően minimum öt nappal, e-mailben a megkeresést követően minimum három nappal.	A szülői megkeresésre adott írásos válaszreakció ideje azonnali (egy munkanapon belüli), vagy nem haladja meg a minőségi minimumfeltételnél megszabott időkereteket.

¹⁴ Az ellátás/szolgáltatások igénybevételével kapcsolatos szülői döntés meghozatalához szükséges minimum információk: a bölcsőde neve és címe; a vezető neve és elérhetőségei; a fenntartó neve és elérhetősége; a bölcsőde honlapjának címe; férőhelyek száma; az ellátandó gyermekek életkora és sajátosságai (pl. ételallergiás, sajátos nevelési igényű gyermek); a nevelés-gondozás alapelvei, tartalma és feladatai; egyéb biztosított szolgáltatások; a szülők által fizetendő térítési díj összege; az ellátás igénybevételének módja; az ellátást szabályozó alapidokumentumok.

2.1.2. Szülők szóbeli tájékoztatása a bölcsődei ellátásról (leíró-előíró standard)

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum felettiajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	Van-e módja az érdeklődő szülőknek személyes/telefonos tájékoztatást kérni a bölcsődétől.	Nincs lehetőség személyes/telefonos tájékoztatást kérni, vagy a minimumkövetelményeknél meghatározott kereteket nem éri el a tájékoztatásra rendelkezésre álló időkeret.	Van lehetősége a szülőknek személyes/telefonos tájékoztatást kérni, legalább heti egy alkalommal, alkalmanként legalább kétórás időintervallum áll erre rendelkezésre.	A személyes/telefonos tájékozdási lehetőség gyakoriságát és az elérés időintervallumát tekintve meghaladja a heti két alkalmat és az alkalmankénti két órát.
2.	Állandó személy(ek) van(nak) kijelölve a személyes/telefonos tájékoztatásra.	Véletlenszerű, hogy éppen ki találkozik az érdeklődő szülővel, vagy ki tájékoztatja telefonon.	Van a szülők fogadására kijelölt személy, aki igény szerint akár telefonon, akár személyesen beszél velük.	Információs szolgálat/recepció; e-mailen küldött válaszadás is lehetséges.
3.	Hol fogadják a személyesen érdeklődő szülőket.	Nincs az ügyfélfogadásra kijelölt nyugodt és személyes beszélgetésre alkalmas helyiség.	Van az ügyfélfogadásra kijelölt nyugodt és személyes beszélgetésre alkalmas helyiség.	A szülőknek van lehetőségük előre bejelentkezni. Nincs vagy minimális a várakozási idő a személyes ügyfélfogadásnál, és van lehetősége a szülőknek a tájékoztatási tevékenységet értékelni.

Ellenőrzése és értékelése: bölcsődevezető, fenntartó önértékelést végez; kormányhivatali ellenőrzés kiter a tájékoztatás meglétére és mikéntjére is; szülői kérdőív.

2.2. Tevékenységterület: családlátogatás

Bevezetés

A bölcsődelátogatás, bölcsődekóstolgotat, a családlátogatás, a szülővel történő fokozatos beszoktatás lehetőséget ad a szülőnek a bölcsőde életébe, a nevelés-gondozás gyakorlatába való betekintésre, a kisgyermeknevelőnek pedig arra, hogy megismerje a kisgyermek egyéni szokásait. Ezekben a helyzetekben a kisgyermeknevelő és a szülő is ismerkednek egymással, ez megalapozza a közöttük lévő jó kapcsolatot, együttműködés kialakulását. A családlátogatás a bölcsőde számára kötelező, a család számára viszont választható lehetőség, és ezt tiszteletben kell tartani.

Célmeghatározás

A családlátogatás célja, hogy a kisgyermeknevelők a gyermeket otthoni környezetében lássák és megfigyeljék szokásait, a családban elfoglalt helyét, és benyomásokat szerezzenek a szülők nevelési gyakorlatáról. A család és a kisgyermeknevelők jobban megismerjék egymást azáltal, hogy a szülő olyan kérdésekről beszélgethet a kisgyermeknevelőkkel, amelyek a gyermeke szokásaira, gyermekének a későbbi bölcsődei életére, a gyermek beilleszkedésére vonatkoznak. A szülők kapjanak tájékoztatást a beszoktatás menetéről.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

A kisgyermeknevelők ismereteket szereznek a gyermek szokásairól, a szülő gyermekkel való kapcsolatáról, megismerik otthoni környezetét, kapcsolatrendszerét, amely ismeretek elősegítik a beszoktatást és a szülővel történő együttnevelés kialakuló gyakorlatát.

Az eredményesség mérésének lehetséges módja

- A kisgyermeknevelő feljegyzést készít a családlátogatásról, melyet a fejlődési füzetbe rögzít (lásd 3.2).
- A szülő kérdőívet tölt ki.

Javasolt mérési és értékelési eszköz, eljárás

- A családlátogatásról készült feljegyzések.
- Szülői kérdőív, szülővel történő beszélgetés.

Input feltételek

- Megelőző tevékenység meghatározása: a család tájékozódik a bölcsődei ellátásról (lásd 2.1.1 és 2.1.2); a szülő és a gyermek lehetőség szerint részt vesz nyílt napon/bölcsődekóstolgoton; a gyermeket felvették a bölcsődébe; a család beleegyezik, hogy fogadja a kisgyermeknevelőt családlátogatáson.
- Személyi feltételek: a gyermek „saját” kisgyermeknevelőjének kijelölése; a szoba mindkét kisgyermeknevelője részt vesz a családlátogatáson.
- Input dokumentáció: kitöltött jelentkezési lap, szakmai program, házirend, feljegyzések a lezajlott családlátogatásról, szülő információi a gyermek szokásairól pl. üzenőfüzetben.

Kapcsolódások más szabályozókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Tolnayné Falusi, M. (2014). Szülők, gyermekek és kisgyermeknevelők együttműködése a minőség tükrében. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek.* RAABE, I1
- Útmutató a bölcsődei gondozónők családlátogatásához (1989). Bölcsődék Országos Módszertani Intézete http://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Csaladlatogatashoz_regi_modszertani_level.pdf (2021. 05. 31.)

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat tervezéséért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- Az első találkozáskor a szülő fogadásáért felelős: bölcsődevezető.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető.
- A folyamat értékeléséért felelős: bölcsődevezető.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

„A család rendszerszemléletű megközelítése értelmében a bölcsődei nevelésben elsődleges szempont a család működésének megismerése, megértése”, valamint a bölcsődei ellátásnak a családi nevelésre való épülése (15/1998. [IV. 30.] NM rendelet). A jó együttműködést a szülők és a kisgyermeknevelők között a családlátogatás során kialakuló kapcsolat alapozza meg. A következő leíró standard és folyamatstandard meghatározza a családlátogatásra való felkészülést és annak menetét. A megfelelő előkészítés előfeltétele annak, hogy a kisgyermeknevelők minél jobban megismerjék a gyermeket és a családot saját környezetükben. Az első családlátogatásra a beszoktatás megkezdése előtt, a gyermek ébrenléti idejében, egy előre egyeztetett időpontban kerül sor. A bölcsődei csoport mindkét kisgyermeknevelője elmegy a család otthonába, ahol a szülőkkal beszélgetnek a gyermekről és szokásairól, valamint megfigyelik a gyermek viselkedését és a szülők nevelési/viselkedésszabályozási módszereit.

2.2.1. Családlátogatás előkészítése (leíró-, ajánlásstandard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a kisgyermeknevelők jól felkészüljenek a családlátogatásra.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területek			
1.	Családlátogatási terv készül.	Nincs családlátogatási terv, amely meghatározza az új gyermek meglátogatásának sorrendjét és idejét.	Terv készül, amely kijelöli, hogy mikor, melyik új kisgyermek családjának meglátogatását tervezik.	
2.	Egyeztetik a szülővel a családlátogatás idejét.	Nincs családlátogatás, a szülővel nem egyeztetik a családlátogatás idejét, vagy a kisgyermeknevelők nem a megbeszélt időben érkeznek, elkésnek.	A családlátogatásra a szülővel egyeztetett időpontban kerül sor, amelynek ajánlásakor, majd megválasztásakor a család kérését tiszteletben tartották, elfogadták.	
3.	A gyermeknek egy kis ajándékot készítenek a kapcsolatfelvétel megkönnyítése érdekében.	A gyermeknek nem visznek ajándékot.	A gyermeknek készítenek egy kis ajándékot, amit a családlátogatáskor adnak át neki (pl. lehet a saját bölcsődei jele valamilyen formában, kis báb stb.).	Az ajándékot a kisgyermeknevelő készíti.
4.	„Saját” kisgyermeknevelő van kijelölve, aki a családlátogatás során a gyermekkel veszi fel a kapcsolatot.	Nincs kijelölve „saját” kisgyermeknevelő.	Minden gyermeknek van kijelölve „saját” kisgyermeknevelő.	
5.	Információkat gyűjtenek a gyermekről a családlátogatás előtt.	Nem gyűjtenek információt a gyermekről a családlátogatás előtt.	A szülővel folytatott felvételi beszélgetés során, valamint a jelentkezési lap adataiból információt gyűjtenek a gyermekről, amit átnéznek a családlátogatás előtt.	
6.	A kisgyermeknevelők meghatározzák a családlátogatás során begyűjtendő információk körét.	Nem készülnek fel a családlátogatás során zajló beszélgetésre és megfigyelésre.	A családlátogatás során a feltenni szándékozott kérdések összegyűjtésével, megfigyelési szempontok összeállításával, esetleg a családlátogatás utáni feljegyzés struktúrájának összeállításával készülnek a kisgyermeknevelők.	

2.2.2. Családlátogatás (folyamat-előíró standard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a kisgyermeknevelők a gyermeket otthoni környezetében láthassák és megfigyelhessék szokásait, a szülők nevelési gyakorlatát.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	A kisgyermeknevelő időpontot egyeztet a családdal.	A kisgyermeknevelők egymás között egyeztetik a családlátogatás lehetséges időpontjait, majd a gyermek gondozására kijelölt kisgyermeknevelő telefonon időpontot egyeztet a családdal, és feljegyzi a családlátogatás időpontját.	Nincs a szülőnek választási lehetősége a családlátogatás időpontját illetően. A felkínált időpontok nem illeszkednek a család napirendjéhez, külön terhet ró a családra annak megszervezése, hogy fogadni tudják a kisgyermeknevelőket. A tervezett családlátogatási időpontok nem előzik meg a beszoktatást.	A családlátogatás tervezett lehetséges időpontjai a beszoktatást megelőző időre esnek. A kisgyermeknevelő több időpontot is felkínál. A felkínált időpontokat a család napirendjére tekintettel meghatározzák meg. Az egyeztetett időpont a gyermek ébrenléti idejére esik.	A szülő határozhatja meg, mikor tudja fogadni a kisgyermeknevelőket a családlátogatásra, ebben a döntésében csak a főbb szempontokat határozzák meg a kisgyermeknevelők (pl. a látogatás a gyermek ébrenléti idejére essen, és a beszoktatást megelőzően kell megtörténnie a látogatásnak.)
2.	A kisgyermeknevelők kimennek a családlátogatásra.	A kisgyermeknevelők az előre egyeztetett időpontban kimennek a családhoz.	Nem a gyermek leendő csoportjának kisgyermeknevelői vagy csak egy kisgyermeknevelő megy a családlátogatásra. Nem érkeznek pontosan a látogatásra.	A családlátogatásban azok a kisgyermeknevelők vesznek részt, akik a gyermeket nevelni-gondozni fogják. Pontosán érkeznek a látogatásra.	
3.	A kisgyermeknevelők megérkeznek a családhoz.	A kisgyermeknevelők megérkezéskor először a szülő(ke)t üdvözlők, majd a „saját” kisgyermeknevelő köszönti a gyermeket, kapcsolatot kezdeményez, és megnevezi, majd felajánlja a gyermeknek az ajándékot.	Mindkét kisgyermeknevelő a szülőre koncentrál, nem figyel a gyermekre. Az ajándékot elfelejti, vagy később kínálja fel a „saját” kisgyermeknevelő, vagy nem a „saját” kisgyermeknevelő ajánlja fel.	A lépések végrehajtásának módjánál leírtak szerint zajlik a kisgyermeknevelők érkezése a családhoz.	
4.	A kisgyermeknevelők beszélgetnek a szülővel.	A beszélgetés során a kisgyermeknevelők közül egyik vezeti a beszélgetést, a másik a gyermekkel foglalkozik.	A kisgyermeknevelők túlságosan barátságosak/bizalmasak; nem hagyják szóhoz jutni a szülőt. Esetleg felolvassák kérdéseiket. A gyermeket figyelmen kívül hagyják.	A kisgyermeknevelők barátságos légkört teremtenek azáltal, hogy ők maguk nem feszélyezettek, őszintén érdeklődnek, lehetővé teszik, hogy a szülő aggodalmait is megfogalmazza, azt meghallgatják és megértően, megnyugtatóan reagálnak. Verbális és nonverbális megerősítésekkel támogatják a szülőket.	Zökkenőmentesen zajlik a társalgás, nincsenek feszélyezett szünetek, a családlátogatás végén jó ismerősként válnak el a szülőtől és a gyermekektől.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfelelőségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
5.	A kisgyermeknevelők a beszélgetés során megszerzik a szükséges információkat, és tájékoztatást is adnak. ¹⁵	A kisgyermeknevelők mederben tartják a beszélgetést, és kitérnek minden, a számukra fontos dologra.	A kisgyermeknevelők nem tudják mederben tartani a beszélgetést, olyan személyes dolgokra is kitérnek, amelyeknek nincs köze a gyermek bölcsődei beszoktatásához. A szülő kérdéseire nem vagy csak hiányosan tudnak válaszolni. Nem figyelnek a szülő és a gyermek reakcióira. Nem esik szó a beszoktatásról, vagy szabályként tüntetik fel azt. A családlátogatás rövidebb ideig tart az optimális egy óránál.	A kisgyermeknevelők kompetensen válaszolnak a szülők kérdéseire. Mindkét kisgyermeknevelő részt vesz a beszélgetésben. Megfigyelik a gyermek és a szülők viselkedését otthoni környezetükben. A bölcsőde erősségeit hangsúlyozzák. A beszoktatás menetét, a gyermek szempontjait hangsúlyozva beszél meg a szülővel. A családlátogatás nem lépi túl az optimális egy órát.	
6.	A kisgyermeknevelők dokumentálják a családlátogatást.	A családlátogatásról feljegyzést készítenek, amelyben az információkat csoportosítják, kitérve a család körülményeire, a gyermek fejlődésére, állapotára és szokásaira is.	Nem készül feljegyzés a családlátogatásról.	A kisgyermeknevelő feljegyzést készít, amely kitér a gyermek érzelmi állapotára, érdeklődésére, szülővel való kapcsolatára, szokásaira stb.	

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció

A családlátogatásról vezetett dokumentáció: a fejlődési füzetbe és a családi füzetbe is leírják.

2.3. Tevékenységterület: napi kapcsolattartás a szülőkkel (leíró-előíró standard)

Bevezetés

A bölcsődei nevelés-gondozás a családi nevelés elsődlegességét szem előtt tartva, arra épülve segíti a gyermek fejlődését. Ebben a folyamatban kiemelt jelentősége van a szülők és a kisgyermeknevelők partneri együttműködésének, melynek jellemzője az empátia, a feltétel nélküli elfogadás, a hitelesség, továbbá a kölcsönös bizalom. A folyamatos kapcsolattartásnak számos formája van, szerencsés esetben is alkalmazni ezek közül. A leggyakoribb az érkezéskor és a távozáskor folytatott rövid beszélgetés, egymás tájékoztatása a legfontosabb történésekről.

Célmeghatározás

A napi kapcsolattartás célja, hogy a szülők és a bölcsőde folyamatosan, kölcsönösen tájékoztassák egymást a gyermek fejlődéséről, mert ez alapvető fontosságú a személyre szóló bölcsődei nevelés-gondozás kialakításában, és a családokat is segíti a gyermek nevelésében.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- A szülők és kisgyermeknevelők rugalmasan kihasználva a rendelkezésre álló időt a gyermek érkezésekor és/

¹⁵ A kisgyermeknevelők által megszerzett információk akkor megfelelőek, ha sikerül képet alkotni a családról, a gyermek otthoni életéről; megismerni a gyermek szokásait, a szülő és a gyermek kapcsolatát; a lakáskörülményeket és a szülő nevelési gyakorlatát.

vagy a gyermek hazamenetelekor megbeszéljük, hogy mi történt otthon, illetve a bölcsődében töltött idő alatt.

- A napi kapcsolattartás rendszeres, a szülők és a kisgyermeknevelők számára is hasznosan, megelégedettséggel és jó hangulatban zajlik.

Az eredményesség mérésének módja

- A bölcsődevezető megfigyeli a kisgyermeknevelők és a szülők beszélgetését, viselkedését.
- Szülői kérdőív, amelyben a napi kapcsolattartásról is szó van.

Javasolt mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelés tapasztalatainak megbeszélése a kisgyermeknevelőkkel.
- Szülői kérdőív, szülővel történő beszélgetés.

Input feltételek

- Megfelelő idő áll rendelkezésre a nyugodt beszélgetésre (ez kizárólag akkor, ha egyeztettek időpontot).
- Személyi feltételek: a kisgyermeknevelők megfelelő létszáma, amely biztosítja, hogy a gyermek „saját kisgyermeknevelője” a szükséges időt a szülőkkel való beszélgetésre tudja fordítani (fogadóóra!).

Kapcsolódások más szabályozókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Tolnayné Falusi, M. (2014). Szülők, gyermekek és kisgyermeknevelők együttműködése a minőség tükrében. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek*. RAABE, 11

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A tervezésért és végrehajtásért felelős: kisgyermeknevelő.
- Az ellenőrzésért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- Az értékelésért felelős: kisgyermeknevelő, bölcsődevezető, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A napi kapcsolattartás a legkézenfekvőbb és leggyakoribb módja a szülők és a kisgyermeknevelők kölcsönös informálódásának a kisgyermekről. Ahhoz, hogy a gyermek maximálisan jól és biztonságban érezze magát, valamint harmonikusan fejlődjön a bölcsődében, elengedhetetlen a kisgyermeknevelők és a szülők közti jó kapcsolat kialakítása és fenntartása. A gyermek számára biztonságot nyújtó minta, hogy szülei kedvesek, és elfogadják a kisgyermeknevelőket. Mindkét félnek fontos tudnia, milyen történések voltak hatással a gyermek aktuális közérzetére, hangulatára, viselkedésére. Fontos, hogy megfelelő időt szánjanak ezek megbeszélésére, valamint hogy a kisgyermeknevelők a szülők irányában támogató, megerősítő hozzáállást tanúsítsanak, annak ellenére, hogy sokszor sietősen telik az érkezés és a hazamenetel.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum felettiajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területek			
1.	Szülők tájékoztatása.	Nem tájékoztatják a szülőket a napi kapcsolattartás jelentőségéről a bölcsőde és a szülők között.	A szülőknek elmondják, miért fontos, hogy naponta kölcsönösen informálódjanak arról, mi történt a gyermekkel otthon, illetve a bölcsődében.	A napi kapcsolattartás fontosságáról már a beiratkozáskor beszélnek a szülőkkel.
2.	Feltételek biztosítása.	Nincs elég idő a beszélgetésre, nincs biztosítva a többi gyermek felügyelete, nem megfelelő a helyszín kiválasztása.	A szülőkkel megállapodnak, hogy a napi kapcsolattartás biztosítása érdekében vagy az érkezéskor, vagy a hazamevetelkor feltétlenül szánjanak időt a gyermekkel kapcsolatos történések megbeszélésére. A beszélgetés helyszínét (csoportszoba ajtaja, fürdőszoba, áradó, udvar) úgy választják ki, hogy a csoportban lévő gyermekek ne maradjanak felügyelet nélkül.	
3.	A napi kapcsolattartás tartalma.	A szülőknek többnyire csak „utasítást” adnak, nem képviselik meggyőzően a bölcsődei módszereket, nem nyújtanak visszajelzést a szülőnek a gyermekről, elnagyolva, általánosságokat mondanak (pl. minden rendben volt, jól evett, nem volt probléma, jó kisfiú volt stb.).	A kisgyermeknevelő konkrétumokkal mondja el, hogyan telt a gyermek napja a bölcsődében: hogy érezte magát, igényelte-e a kisgyermeknevelő közelségét, kivel és mit játszott, milyen volt az étvágya, hogy aludt, beszélt-e szüleiéről, testvéréről. Megkérdezi a szülőt a gyermekkel kapcsolatos otthoni eseményekről. Kellő hangsúlyt ad a bölcsődei nevelési-gondozási módszerek érvényesülésének.	
4.	A napi kapcsolattartás módja.	A szülőkkel történő napi kapcsolattartás véletlenszerűen zajlik, nem készülnek rá; elfogadják, ha a szülő sokáig (soha) nem ér rá; csak a problémák felsorolására terjed ki; a kompetenciahatárokat nem tartják be.	A szülőkkel történő napi kapcsolattartás rutinszerűen zajlik. A kisgyermeknevelő tudja, hol vannak a kompetenciahatárai, és betartja azokat; alkalmazza szakmai tudását, pszichológiai ismereteit; mindig kész a problémák megbeszélésére. Bevonja a gyermeket a kommunikációba.	
5.	A napi kapcsolattartás kommunikációs stílusa.	A kommunikáció hivataloskodó (a kérdő mondatok többnyire „nem”-mel kezdődnek), elfogadhatatlan (bizalmaskodó, esetleg durva) hangvételű.	A kommunikációt pozitívumok keresése és a kommunikációban való megjelenítése, az „értő figyelem” jellemzi ¹⁶ ; a kisgyermeknevelő kifejezi, ha megérti a szülőt; érdekli rajta a gyermekszereket. A gyermek „feje felett” nem beszélnek meg őt érintő kényes kérdéseket (pl. sajátos nevelési igényű állapot, viselkedési problémák stb.), az ilyenekre külön időpontban szervezett megbeszélésen kerítenek sort.	

¹⁶ Az értő figyelem legfontosabb eleme az elfogadás. A másik érzését elfogadjuk olyannak, amilyen. Nem próbálunk tanácsokkal, érvekkel, értékeléssel stb. reagálni. A másik emberre való figyelmet jelenti oly módon, hogy az elfogadást arckifejezéssel, testtartással, gesztusokkal, passzív figyelemmel vagy akár szavakkal is kifejezzük. Segít abban, hogy a beszélgetés ne térjen el a mondanivaló lényegétől.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területek			
6.	A napi kapcsolattartás hangulata.	A napi kapcsolattartás alkalmi során nem veszik figyelembe a szülő érdeklődését; a kisgyermeknevelő teret enged saját rossz hangulatának, esetleg panaszkodik, kritizál.	A kisgyermeknevelő nyugodt, jó, együttműködő légkört teremt; tiszteli a szülőt; őszinte a gyermekével kapcsolatban; érződik részéről a támogatás, az együttérzés; bátorítja a szülő érdeklődését.	

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció

- Feljegyzés pl. fejlődési naplóba, csoportnaplóba.

2.4. Tevékenységterület: a szülőkkel való egyéb kapcsolattartási formák

2.4.1. Szülői értekezlet (leíró-előíró standard)

Bevezetés

„A bölcsődén belül a szülői értekezlet a szülők általános és az adott gyermekcsoportra vonatkozó tájékoztatását, valamint a gyermekeket érintő, a szülőkkel közösen meghozandó döntések elősegítését szolgálja. Egy nevelési éven belül három alkalommal célszerű szülői értekezletet tartani (beszoktatások előtt, a beszoktatásokat követően és a nevelési év vége felé), de a bölcsődét vagy az adott gyermekcsoportot érintő különleges helyzetekben rendkívüli szülői értekezlet összehívására is sor kerülhet.”¹⁷

Célmeghatározás

A csoportra vonatkozó szülői értekezlet célja a szülők általános tájékoztatása az adott gyermekcsoport működésére vonatkozóan, valamint a közös döntések meghozatalába való szülői bevonódás elősegítése.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- A szülői értekezlet konkrét téma/témák köré szerveződik, amely(ek)ről a szülők még a szülői értekezlet előtt értesülnek.
- A szülői értekezletek tárgyszerűek, az előzetesen meghatározott téma/témák mentén zajlanak.
- A szülői értekezletek hangulata, kommunikációs stílusa kellemes, megalapozza a kisgyermeknevelők és a szülők közötti, kompetenciahatárokat építő partneri együttműködést.
- A szülői értekezlet hozzájárul a szülők bevonódásához.

Az eredményesség mérésének módja

- Bölcsődevezető, szaktanácsadó megfigyelése a szülői értekezleten.
- Szülői kérdőív a szülői értekezletről és/vagy év végi elégedettségmérő kérdőív, melynek része a szülői értekezlettel való elégedettség is.

¹⁷ A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalok (2021.08.30.) p. 14.

Javasolt mérési és értékelési eszköz, eljárás

- Megfigyelés tapasztalatainak megbeszélése a kisgyermeknevelőkkel.
- Szülői kérdőív, szülővel történő beszélgetés.
- A kisgyermeknevelő önértékelése.

Input feltételek

- A szülői értekezlet időpontjának, helyszínének és témájának kijelölése, előzetes egyeztetések alapján.
- Tárgyi feltételek: a szülők fogadására alkalmas tér vagy helyiség berendezése.

Kapcsolódások más szabályozókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orszagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Tolnayné Falusi, M. (2014). Szülők, gyermekek és kisgyermeknevelők együttműködése a minőség tükrében. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek.* RAABE, 11

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A tervezésért és végrehajtásért felelős: kisgyermeknevelő.
- Az ellenőrzésért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- Az értékelésért felelős: kisgyermeknevelő, bölcsődevezető, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A szülői értekezlet a szülők tájékoztatásának, a csoport működésével kapcsolatos közös döntések meghozatalának, a szülői bevonódás elősegítésének, a kisgyermeknevelők és a szülők kompetenciahatárokat tiszteletben tartó, partneri együttműködése kialakításának egyik meghatározó fóruma. Mivel az első szülői értekezletre a beíratást követően, de még a beszoktatás kezdete előtt kerül sor, a szülői értekezletnek döntő befolyása lehet a szülők bölcsődéhez, kisgyermeknevelőkhöz való viszonyulásának alakulásában. A szülői értekezleteken a szülők a bölcsőde életével, gyermekük bölcsődébe járásával kapcsolatban fontos információkhoz juthatnak, ezek és a közösen hozott döntések megnyugtatók lehetnek számukra.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területek			
1.	A szülői értekezlet előkészítése.	A szülői értekezlet időpontjáról későn értesülnek a szülők.	A szülői értekezlet időpontjáról időben értesülnek a szülők.	
		A szülői értekezlet időpontja nem illeszkedik eléggé a szülők munkaidejéhez.	A szülői értekezlet időpontjának megválasztásakor a kisgyermeknevelők figyelembe veszik a szülők lehetőségeit, munkarendjét.	
			A szülők megfelelő tájékoztatást kapnak a szülői értekezlet témájáról a faliújságon vagy e-mailben, illetve szóban.	A szülők névre szólóan írásban pontos tájékoztatást kapnak a szülői értekezlet témáját illetően, így előzetesen át tudják gondolni esetleges kérdéseiket, javaslataikat. A szülőknek van arra lehetőségük, hogy javaslataikat, kérdéseiket előzetesen írásban jelezzék.
		A szülői értekezlet helyszíne gyermekkörnyezet (pl. túl kicsi székek).	A szülői értekezletet felnőtt környezetben, hangulatos helyszínen szervezik.	A kisgyermeknevelők frissítővel is megkínálják a szülőket.
		A kisgyermeknevelők nem tájékozódnak arról, hogy van-e igény a gyermekek felügyeletére a szülői értekezlet idejére.	A kisgyermeknevelők előzetesen tájékozódnak arról, hogy igényelnek-e a szülők gyermekfelügyeletet a szülői értekezlet idejére, és igény esetén megszervezik azt.	
		Az éves nevelési tervben nem szerepelnek a tervezett szülői értekezletek.	Az éves nevelési tervben szerepelnek a tervezett szülői értekezletek javasolt időpontjai és javasolt témakörei.	
2.	A szülői értekezlet lebonyolítása.	A kisgyermeknevelők, bölcsődevezető esetenként nem eléggé felkészülten vezetik a szülői értekezletet.	A kisgyermeknevelők, bölcsődevezető felkészülten vezetik a szülői értekezletet.	
		A szülői értekezlet frontális jellegű, hosszú ideig a kisgyermeknevelők beszélnek, sokszor olyan információkat közölnek, amelyeket a szülők már tudnak, vagy amelyeket egy írásbeli tájékoztatóban szerencsésebb lett volna közölni.	A szülői értekezlet interaktív jellegű, a kisgyermeknevelők kíváncsiak a szülők véleményére, javaslataira.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területek			
		A szülői értekezlet hangvétele erősen formális, személytelen, hierarchikus, a szülők lekezelőnek érezhetik a kisgyermeknevelő egyes megnyilatkozásait (pl. a szülő anyukaként, apukaként történő emlegetését).	A szülői értekezlet hangvétele barátságos, kellemes, a kisgyermeknevelők kommunikációjára az empátia, a feltétel nélküli elfogadás, a hitelesség és az értő figyelem jellemző.	
		A szülői értekezleten vannak burkolt személyeskedő megjegyzések.	A kisgyermeknevelők tiszteletben tartják a szülők és a gyermekek személyiségi jogait, és a szülőket is erre ösztönzik.	
		A szülői értekezlet vonatott, a tervezettnél jóval hosszabbra nyúlik.	A kisgyermeknevelők igyekeznek tartani az előre javasolt időkereteket.	
		A szülői értekezleten sokszor egyéni problémák megbeszélésére is sor kerül.	A szülői értekezleten csak a csoportba járó valamennyi gyermeket és szüleit érintő témák megbeszélésre kerül sor, a kisgyermeknevelők tájékoztatják a szülőket arról, hogy az egyéni kérdéseket a napi beszélgetés vagy a fogadóóra keretében tudják megbeszélni.	
		A szülőknek kevés lehetőségük van a gyermeküket is érintő döntések meghozatalában, a kisgyermeknevelők inkább tényként közlik az elképzeléseket, nem igazán nyitottak a szülők véleményére, javaslataira.	A kisgyermeknevelők érdeklődéssel fogadják a szülők véleményét, javaslatait, a szülőket a lehető legtöbb – a gyermeket érintő – döntésbe bevonják.	
		A kisgyermeknevelők túlságosan tág kereteket engednek a szülői kéréseknek, javaslatoknak, a résztvevőknek olyan érzése lehet, mintha minden az igényeik szerint alakulhatna.		
		A szülői értekezlet végén sok a nyitott kérdés, ami bizonytalanságot idézhet elő a szülők egy részében.	A kisgyermeknevelők törekednek arra, hogy a szülői értekezleten elhangzottak legalábbis nagyobb részben konszenzussal lezárhatók legyenek, megállapodnak a tisztázandók további sorsát illetően.	
		A lehetséges kapcsolattartási formákat illetően nem születik konszenzuson alapuló megállapodás.	A szülői értekezleten a szülők és a kisgyermeknevelők közösen alakítják ki a kapcsolattartás módjait és az ezekhez kapcsolódó szabályokat.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területek			
3.	A szülői értekezlet dokumentálása.	A szülői értekezletről nem készül összefoglaló dokumentáció, elemzés.	A kisgyermeknevelők megbeszélnek a szülői értekezlettel kapcsolatos tapasztalataikat, írásban dokumentálják a fontosabbakat, amelyeket a későbbiekben fel tudnak használni a szülői értekezletek szervezésében, vezetésében.	
		A szülők nem kapnak emlékeztetőt, összefoglalót, visszajelzést a szülői értekezletről.	A szülők számára is készül összefoglaló, emlékeztető, és ez minden szülő számára elérhető.	

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció: feljegyzés készítése.

2.4.2. Szülőcsoportos beszélgetés (leíró-előíró standard)

Bevezetés

A szülőcsoportos beszélgetések a bölcsődei nevelési évenként legalább három alkalommal szervezett – tematikus beszélgetések a csoportba járó kisgyermekek szüleit foglalkoztató aktuális nevelési témákról. A csoportos beszélgetéseket a kisgyermeknevelők vezetik, a szülőkkel kialakított partneri viszonyra építve. A problémák megosztása, egymás meghallgatása segíti a szülői kompetenciaérzés megtartását. Lehetőség van az egymástól hallott helyzetkezelési módok továbbgondolására, ezáltal a saját viselkedésszerep bővítésére. A kisgyermeknevelőktől kapott indirekt megerősítések befolyásolhatják a szülők nevelési szokásait.

Célmeghatározás

A szülőcsoportos beszélgetések célja a csoportba járó gyermekek szüleit foglalkoztató aktuális nevelési kérdések megbeszélése tematikus csoportos beszélgetés keretében, a szülői kompetenciák erősítése.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

- A szülőcsoportos beszélgetés konkrét téma köré szerveződik, amelyről a szülők még a szülőcsoportos beszélgetés előtt értesülnek.
- A szülőcsoportos beszélgetések hangulata, kommunikációs stílusa kellemes, elfogadó, pozitív.
- A szülők, lehetséges, hogy választ kapnak a gyermekük nevelésével kapcsolatos kérdéseikre.

Az eredményesség mérésének módja

- Szülői kérdőív a szülői értekezletről és/vagy év végi elégedettségi kérdőív, amelynek része a szülőcsoportos beszélgetésekkel kapcsolatos tapasztalatok iránt érdeklődő kérdéscsoport.

Javasolt mérési és értékelési eszköz, eljárás

- A kisgyermeknevelő feljegyzései.
- Szülői kérdőív, szülőkkel folytatott beszélgetés.
- A kisgyermeknevelő önértékelése.

Input feltételek

- A szülőcsoportos beszélgetés időpontjának, helyszínének és témájának kijelölése, előzetes egyeztetések alapján.
- Tárgyi feltételek: a szülők fogadására alkalmas tér vagy helyiség berendezése.

Kapcsolódások más szabályozókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Dávid, M., Nyitrai, Á., Podráczky, J. (2019). *A pedagógiai tanácsadás szerepe a kora gyermekkorai intervencióban*. Családbarát Ország Közhasznú Nonprofit Kft.
- Kiegészítés az Oktatási Hivatal által kidolgozott Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez című felhasználói dokumentáció értelmezéséhez A bölcsődében és a Mini bölcsődében pedagógus-munkakörben foglalkoztatottak részére. Oktatási Hivatal, Budapest, 2018 http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/bolcsode.pdf (2021.05.31.)
- Kissné Fazekas, I. (2010). Szülőcsoportos beszélgetések a bölcsődében. In: Kissné Fazekas I. (szerk.). *Iránytű antológia I.* Típegő Szegedi Bölcsődei Alapítvány és Bába Kiadó, pp. 142–152.
- Tolnayné Falusi, M. (2014). Szülők, gyermekek és kisgyermeknevelők együttműködése a minőség tükrében. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve*. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek., RAABE, I1

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A tervezésért és végrehajtásért felelős: kisgyermeknevelő.
- Az ellenőrzésért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- Az értékelésért felelős: kisgyermeknevelő, bölcsődevezető, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A szülőcsoportos beszélgetés tematikus csoportos beszélgetés, a bölcsődében alkalmazott non-direktív csoportos tanácsadás módszere, kommunikációs stílusa a személyközpontú irányzat által támogatott, az empátiára, a feltétel nélküli elfogadásra, a hitelességre és az értő figyelemre építkező kommunikációs stílus. A beszélgetések témáiról általában a kisgyermeknevelők és a szülők közösen döntenek. A szülőcsoportos beszélgetésen a szülők szülői kompetenciájuk sérülése nélkül beszélhetnek a gyermekneveléssel kapcsolatos nehézségeikről, dilemmáikról. A beszélgetést vezető kisgyermeknevelő indirekt módon, az elhangzott pozitív minták, példák megerősítésével segíti a dilemmák oldását, erősítve ezzel a szülői kompetenciát. A szülőcsoportos beszélgetések hozzájárulnak a kapcsolatok mélyüléséhez, gazdagodásához is (a szülők egymás közötti, valamint a szülők és kisgyermeknevelők közötti kapcsolatok esetében egyaránt). A szülőcsoport egy közösen hozott szabályok szerint működő csoport (pl. titoktartás a beszélgetésen elhangzottakkal kapcsolatban), ez mind a szülők, mind a kisgyermeknevelők számára garanciát jelent, és segíti az őszinte megnyilatkozást.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
1.	A szülőcsoportos beszélgetés előkészítése.	A szülőcsoportos beszélgetés időpontjáról és/vagy témájáról utolsó pillanatban értesülnek a szülők.	A szülőcsoportos beszélgetés időpontjáról és témájáról időben értesülnek a szülők.	
		A szülőcsoportos beszélgetés témájáról a kisgyermeknevelők döntenek.	A szülőcsoportos beszélgetés témájáról a kisgyermeknevelők a szülők javaslatai alapján döntenek.	
		A szülőcsoportos beszélgetés időpontja nem illeszkedik eléggé a szülők munkaidejéhez.	A szülőcsoportos beszélgetés időpontjának megválasztásakor a kisgyermeknevelők figyelembe veszik a szülők lehetőségeit, munkarendjét.	
		A szülők esetlegesen, illetve a faliújságról értesülnek a szülőcsoportos beszélgetés időpontjáról és témájáról.	A szülők névre szóló, személyes hangvétellű írásos meghívót kapnak, amely tartalmazza a szükséges információkat.	
		A kisgyermeknevelők nem tájékozódhatnak arról, hogy van-e igény a gyermekek felügyeletére a szülőcsoportos beszélgetés idejére.	A kisgyermeknevelők előzetesen tájékozódhatnak arról, hogy igényelnek-e a szülők gyermekfelügyeletet a szülőcsoportos beszélgetés idejére, és igény esetén megszervezik azt.	A kisgyermeknevelők frissítővel is megkínálják a szülőket.
2.	A szülőcsoportos beszélgetés előkészítése.	Az éves nevelési tervben nem szerepelnek a tervezett szülőcsoportos beszélgetések.	Az éves nevelési tervben szerepelnek a tervezett szülőcsoportos beszélgetések javasolt időpontjai és a kisgyermeknevelők által javasolt témakörök.	
		A kisgyermeknevelők nem elég körültekintően egyeztetnek egymással a szereposztást és az egymástól elvárt viselkedést illetően.	A kisgyermeknevelők részletesen egyeztetik egymással a szereposztást, szerepelképzéseiket.	
		A kisgyermeknevelők indokolt esetben sem vonnak be külső szakembert a beszélgetésbe, vagy éppen ellenkezőleg: minden alkalommal bevonnak külső szakembert, amely a szakmai felelősség másra hárítását sejteti.	A téma sajátosságaitól függően a kisgyermeknevelők külső szakembert (bölcsődeorvost, védőnőt, pszichológust, pedagógust stb.) is meghívhatnak, a szülőkkel előzetesen egyeztetnek erről.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
1.	A szülőcsoportos beszélgetés lebonyolítása.	A szülőcsoportos beszélgetés véletlenszerűen alakul.	A szülőcsoportos beszélgetés elején a kisgyermeknevelők javasolják, hogy a csoportműködés szabályait közösen, konszenzus alapján határozzák meg. Ügyelnek arra, hogy ezekben az egymással szembeni elfogadás, tapintat, valamint a titoktartás szerepeljen.	
		A szülőcsoportos beszélgetés parttalannak tűnik.	A szülőcsoportos beszélgetés időkeretei jól strukturáltak (megállapodnak a beszélgetés időtartamában, valamint abban, hogy egy-egy hozzászólás kb. milyen hosszúságú legyen).	
		A vitaindító előadás túl tudományos, hosszú, esetleg unalmas, nem igazán tölti be funkcióját.	A vitaindító előadás szakszerű, megfogalmazása kö-zérhető, gondolatébresztő a szülők számára, elősegíti a témával kapcsolatos gondolatok és kérdések megfogalmazását.	A szülőcsoportos beszélgetésre való felkészülés során a kisgyermeknevelők tájékozódnak a szülők által olvasott, irányadónak tekintett gyermekneveléssel foglalkozó népszerűsítő irodalmak, internetes oldalak iránt is.
2.		A szülőcsoportos beszélgetés hangvétele gyakran formális, személytelen.	A szülőcsoportos beszélgetés hangvétele barátságos, kellemes, a kisgyermeknevelők kommunikációjára az empátia, a feltétel nélküli elfogadás, a hitelesség és az értő figyelem jellemző.	
3.	A szülőcsoportos beszélgetés lebonyolítása.	A szülőcsoportos beszélgetésen előfordul személyeskedés, esetenként konfliktusközei állapot egyes szülők között, amelyet a kisgyermeknevelők nem tudnak megfelelően kezelni.	A beszélgetést vezető kisgyermeknevelő (esetenként a segítő szerepét vállaló társ-kisgyermeknevelővel együttesen) indirekt módon, de egyértelműen fordítva a hangulaton elsimítja az esetleges személyeskedéseket, konfliktusközei állapotokat.	
		A beszélgetés mederben tartása gyakran sikertelen.	A beszélgetést vezető kisgyermeknevelő mederben tartja a beszélgetést: indirekt módon visszatereli a beszélgetést a témához, tapintatosan jelez azokban az esetekben, ha valaki túlságosan hosszasan beszél, mástól elvéve ezzel a megszólalás lehetőségét.	
		Elhangoznak direkt minősítő, esetenként kioktató megjegyzések a kisgyermeknevelő részéről.	A kisgyermeknevelő indirekt módon, a pozitívumok kiemelt megerősítésével irányítja a beszélgetést, közvetíti a szülők számára a jó helyzetkezelési mintákat.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
4.	A szülőcsoportos beszélgetés lebonyolítása.	A beszélgetést vezető nem figyel arra, hogy többen nem szólalnak meg, észrevétlenül kívül kerültek a csoporton.	A kisgyermeknevelő figyel arra, hogy lehetőség szerint mindenki megszólaljon, szóhoz jusson.	
		A beszélgetés lezáratlanul ér véget.	A beszélgetést vezető kisgyermeknevelő összefoglalja a beszélgetést, ebben főleg a hangulattal, egymás iránti bizalommal kapcsolatban ad pozitív visszajelzéseket.	
5.	A szülőcsoportos beszélgetés dokumentálása.	A szülőcsoportos beszélgetésről készült feljegyzések rendszerezésére nem kerül sor.	A kisgyermeknevelők megbeszélik tapasztalataikat, ebben támaszkodnak a segítő szerepét vállaló kisgyermeknevelő feljegyzéseire, amelyeket rendszerezve dokumentálnak.	
		A szülőcsoportos beszélgetésen elhangzottak feljegyzése elmarad.	A kisgyermeknevelők szakmailag elemzik a szülők által elmondottakat, azokat beépítik napi pedagógiai munkájukba, adott esetben a szakmai etikai szempontok figyelembevételével használják fel azokat a gyermek fejlődése érdekében.	
6.		A szülőcsoportos beszélgetésről nem készül írásos dokumentáció, önértékelés.	A kisgyermeknevelők tisztában vannak azzal, hogy a szülőcsoportos beszélgetéssel kapcsolatos dokumentáció a pedagógus minősítésének folyamatában is fontos szerepet kap(hat), így azt annak megfelelően készítik el.	

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció

- Feljegyzés.
- Önértékelés.

2.4.3. Nyílt napok a bölcsődében (leíró-, ajánlásstandard)

Bevezetés

A kisgyermekes szülőknek fontos, hogy gyermekük számára a legmegfelelőbb bölcsődét találják meg, ha arra szükségük van. A bölcsődéknek szintén fontos, hogy az ellátásukról pontos és konkrét információkat nyújtsanak annak érdekében, hogy a szülők kielégítő tájékoztatást kapjanak a döntésük meghozatalához. A különböző helyeken, interneten elérhető írásos anyagok és a személyes tájékoztatás mellett ezt a célt szolgálják a nyílt napok is.

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a szülő gyermekével ellátogasson a bölcsődébe, megnézze az ottani környezetet, udvart, csoportszobát, ismerkedjen a kisgyermeknevelőkkel, illetve a bölcsődei szokásokkal, ezáltal is segítve a család döntését a gyermek bölcsődei neveléséről.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

A gyermekek és a szülők felszabadultan érzik magukat, bejárják a csoportszobát, az udvart és az egyéb megnézhető helyiségeket. A gyermekek igény szerint bekapcsolódhatnak a játékba, a szülők beszélnek a kisgyermeknevelőkkel, esetleg a vezetővel.

Az eredményesség mérésének módja

- A bölcsődevezető, szaktanácsadó megfigyeli a nyílt nap lebonyolítását, a szülők és a gyermekek viselkedését.
- Szülői kérdőív, amelyben a nyílt nap tapasztalatairól is szó van.

Javasolt mérési és értékelési eszköz, eljárás

- A megfigyelés tapasztalatainak megbeszélése a kisgyermeknevelőkkel.
- Szülői kérdőív, szülővel történő beszélgetés.

Input feltételek

- Megelőző tevékenység meghatározása: döntés arról, hogy a bölcsőde nyílt napok szervezésével bemutatja az intézményt és az ottani szokásokat a szülőknek és gyermekeiknek.
- Személyi feltételek: a kisgyermeknevelők megfelelő létszáma; van a szervezéssel megbízott személy.
- Tárgyi feltételek: bölcsődei berendezés és felszerelés a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. melléklete szerint rendelkezésre áll.

Kapcsolódások más szabályozókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Tolnayné Falusi, M. (2014). Szülők, gyermekek és kisgyermeknevelők együttműködése a minőség tükrében.) In: *Bölcsődevezetők kézikönyve*. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek. RAABE, 11

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat tervezéséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó, kisgyermeknevelő.
- A szervezésért és a folyamat végrehajtásáért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó, kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető.
- A folyamat értékeléséért felelős: kisgyermeknevelő, bölcsődevezető.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A szülőkkel való kapcsolattartás egy egész éves programsorozat keretébe illeszthető, amely részei a nyílt napok (ami során az érdeklődő szülők felkereshetik a bölcsődét, hogy ismerkedjenek a helyszínnel és a bölcsődei ellátással, esetenként csoportos beszélgetés során tájékozódjanak a bölcsődei életéről, szokásokról), a szülői értekezletek, családlátogatások, szülőcsoportos beszélgetések és a szülőkkel közös rendezvények. Általában a nyílt napok azok az első alkalmak, amikor a szülők ismerkedhetnek a bölcsődével, elmondhatják aggodalmaikat, válaszokat kaphatnak kérdéseikre, amik mind hozzásegíthetik őket a gyermekük bölcsődébe adásával kapcsolatos döntésük meghozatalához (Tolnayné, 2014). Fontos, hogy a beszélgetések során a bölcsőde előnyeit hangsúlyozzák, kedvet teremtve a szülőknek az ellátás igénybevételéhez.

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a bölcsődében biztosítva legyenek a nyílt napok feltételei, a lebonyolításuk zökkenőmentes legyen, szívesen lássák az érdeklődő szülőket.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
1.	Éves terv készül, amely lehetőséget ad nyílt napok szervezésére is.	Nincs ilyen éves terv.	Éves terv készül, amely lehetőséget biztosít a nyílt napok megtartására és ütemezésére is.	
2.	Tájékoztatás a nyílt napokról.	A szülők véletlenszerűen, vagy az utolsó pillanatban szereznek tudomást a nyílt napokról.	A nyílt napokról szóló tájékoztatás legalább egy hónappal korábban megjelenik.	
3.	Megteszik a szükséges előkészületeket.	Nem készülnek fel előre a szülők fogadására.	Átgondolják, hogy milyen felkészülésre, előkészületekre van szükség a nyílt napok megszervezéséhez és lebonyolításához. Időben megteszik a szükséges intézkedéseket. Forgatókönyvet készítenek váratlan/szokatlan esetekre, ami útmutatást ad arra vonatkozóan, hogy mit tegyenek ilyen esetekben.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
4.	A nyílt nap megszervezése.	Nincs külön szervezés. A szülők véletlenszerűen érkeznek és kapnak bebocsátást.	Ha egyszerre több szülőt (kiscsoportot) fogadnak, akkor ehhez külön helyiséget biztosítanak (ami lehet pl. egy üres csoportszoba vagy a vezető irodája is) és ha arra szükség van, elrendezik a helyszínt. Megbízhatnak valakit, aki majd fogadja a szülőket, és foglalkozik velük, válaszol a kérdéseikre, és körbevezeti őket a bölcsődében. Ha csak egy szülő érkezik, akkor a fogadásával megbízott személy körbevezeti a bölcsődében, és válaszol a kérdéseire. Biztosítják, hogy a bölcsődés gyermekeket ne zavarják.	
5.	A nyílt napok lebonyolítása.	Az érkező szülőkkel és gyermekekkel senki nem foglalkozik, szabadon bolyonganak a bölcsődében. Kevés szülő jön el, a tájékoztatás rövid és formális.	A szülőket barátságosan fogadják, a beszélgetések oldott hangulatban történnek, a kérdésekre kimerítő válaszokat adnak, megismeretik őket a bölcsődei élettel, szokásokkal. Az előnyöket hangsúlyozzák. Ha szükséges, az érdeklődő szülők gyermekeivel kisgyermeknevelők foglalkoznak.	

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció

- A nyílt napokról készített feljegyzés pl. csoportnaplóba.

2.4.4. Közös rendezvények a családokkal (ajánlásstandard)

Bevezetés

A családdal való együttműködés keretében elsődlegesen fontos a család rendszerszemléletű megközelítése (a család tagjainak interakciója, egymás reakcióinak figyelembevétele, a családtagok reagálása a gyermekre, a gyermek reagálása a családtagokra, a család összetartása másokkal szemben stb.), vagyis működésének megismerése, a család és nem csak a kisgyermek kiindulópontnak tekintése. Mindezek érdekében fontos, hogy a szülők be tudjanak kapcsolódni a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató életébe különböző események kapcsán, amely alkalmak hozzájárulnak a bölcsődei és a családi nevelés összhangjának kialakulásához, javulásához. A bölcsőde és a családok közötti partneri kapcsolatot erősítik a közös intézményi, valamint a gyermekcsoportokban szervezett közös programok, mint pl. gyermeknap rendezvény, farsang, anyák napja, hagyományok, ünnepek (pl. húsvéti készülődés: tojáskeresés és -festés, karácsonyi dísz készítése, mézeskalács-díszítés), családi játszódélután, mesés és verses énekes foglalkozás bölcsődéseknek, érdeklődő szülőknek, gyermekeknek. A közös rendezvények szinterei lehetnek a szülői kompetencia erősítésének is az események során megfigyelhető bölcsődei nevelési gyakorlat mintaként való értelmezése kapcsán.

Célmeghatározás

A szülőkkel közös rendezvények célja, hogy jó hangulatban eltöltött, a gyermekek és a szülők számára is élménydús alkalmak erősítsék a kisgyermeknevelők és a családok közti jó kapcsolatot, ezáltal is segítve a családi és a bölcsődei nevelés egymáshoz való közelítését. A lehető legtöbb szülő legyen bevonva a tevékenységek tervezésébe és megva-

lósításába, hiszen egy jó és teherbíró kapcsolat kialakítása a szülővel – amelynek többek közt a családi rendezvények adnak alapot – a feltétele, hogy a későbbi konfliktushelyzeteket meg lehessen előzni, illetve konstruktívan meg lehessen oldani.

Elfogadhatósági kritériumok a tevékenységterület egészére

A gyermekek és a szülők felszabadultan érzik magukat, együtt örömmel kihasználják a közös játék, vagy tevékenységek nyújtotta lehetőségeket, aktívan vesznek részt az eseményen. A gyermekek örülnek a szülők jelenlétének, a szülők élvezik a gyermekek és a kisgyermeknevelők társaságát. A szükséges tárgyi feltételek és eszközök rendelkezésre állnak.

Az eredményesség mérésének módja

- A bölcsődevezető megfigyeli a rendezvény lebonyolítását, a szülők és a gyermekek viselkedését.
- Szülői kérdőív, amelyben a közös rendezvények tapasztalatairól is szó van.

Javasolt mérési és értékelési eszköz, eljárás

- A megfigyelés tapasztalatainak megbeszélése a kisgyermeknevelőkkel.
- Szülői kérdőív, szülővel történő beszélgetés.

Input feltételek

- Megelőző tevékenység meghatározása: döntés arról, hogy a bölcsőde szülőkkel közös rendezvények szervezésével is próbálja elérni, hogy a szülők a legváltozatosabb módokon legyenek bevonva a bölcsődei életbe.
- Személyi feltételek: a kisgyermeknevelők megfelelő létszáma a rendezvényt szervező csoportokban; teljes bölcsődei rendezvény esetén van a szervezéssel megbízott személy.
- Tárgyi feltételek: bölcsődei berendezés és felszerelés a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. melléklete szerint rendelkezésre áll.

Kapcsolódások más szabályozókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Tolnayné Falusi, M. (2014). Szülők, gyermekek és kisgyermeknevelők együttműködése a minőség tükrében. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek*. RAABE, 11

Kompetenciák (tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés)

- A folyamat tervezéséért felelős: kisgyermeknevelő.
- A feltételek biztosításáért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó, kisgyermeknevelő.
- A szervezésért és a folyamat végrehajtásáért felelős: kisgyermeknevelő.
- A folyamat ellenőrzéséért felelős: bölcsődevezető, szaktanácsadó.
- A folyamat értékeléséért felelős: kisgyermeknevelő, bölcsődevezető, szaktanácsadó.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

Ahhoz, hogy a gyermek maximálisan jól és biztonságban érezze magát, és jól fejlődjön a bölcsődében, elengedhetetlen a kisgyermeknevelők és a szülők közti jó kapcsolat kialakítása és fenntartása. A gyermek számára biztonságot nyújtó minta, hogy szülei kedvesek és elfogadják a kisgyermeknevelőket. A jó kapcsolat azonban a szülőkkel akkor tud kialakulni, ha minél több alkalom van, amikor bevonják őket a bölcsődei életbe, különböző programok megtervezésébe és lebonyolításába. A közös rendezvények nemcsak alkalmat adnak az informális beszélgetésekre, hanem lehetőséget nyújtanak egymás nevelési módszereinek, a gyermekekkel való viselkedésnek, bánásmódnak a megfigyelésére és megbeszélésére is. A kisgyermeknevelői indirekt mintaadás jelentősen erősíti a szülői kompetenciákat. A közös rendezvények erősítik a szülők egymással való kapcsolatát, és támogatják a szülőcsoport közösséggé alakulását.

2.4.4.1. Közös rendezvények előkészítése (leíró-, ajánlásstandard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a bölcsődében biztosítva legyenek a szülők aktív részvételével tartott programok feltételei a szakmai iránymutatásoknak, a gyermekek életkorának, fejlődési jellemzőinek megfelelően.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok területei			
1.	Éves terv készül, amelyben szerepelnek a szülőkkel közös rendezvények is.	Nincs ilyen éves terv.	Éves terv készül, amely időrendi sorrendben mutatja a szülőkkel közösen tervezett bölcsődei rendezvényeket, valamint a gyermekcsoportonkénti közös programokat a felkészülés és a csoportok közti egyeztetés érdekében.	A közös rendezvények tervezése a szülők bevonásával készül gyermekcsoportonként.
2.	A kellékek, alapanyagok beszerzését az éves tervvel összhangban végzik.	A közös rendezvényeken használandó kellékeket, alapanyagokat nem szerzik be, vagy a szülőkkel hozzák.	A kellékek, alapanyagok beszerzése az éves tervvel összhangban történik oly módon, hogy a kisgyermeknevelők a rendezvény előtt időben megkapják azokat, fel tudnak készülni.	
3.	A szülőket tájékoztatják a rendezvényről.	A szülők véletlenszerűen vagy az utolsó pillanatban szereznek tudomást a rendezvényről, amelyre őket is várják.	A szülőket legalább két héttel korábban értesítik a rendezvényről, amelyen az ő részvételükre is számítanak, és tájékoztatják őket arról, hogy mi fog ott történni.	A szülőket a nevelési év elején tájékoztatják a közös rendezvényekről, hogy tervezni tudják a részvételüket.
4.	A közös rendezvény eseményeinek átgondolása során eldöntik, hogy meg kívánnak-e hívni vendégszereplőt.	Vendégszereplő részvételét véletlenszerűen döntik el, az utolsó pillanatban próbálják meghívni.	Vendégszereplő részvételével zajló esemény előtt legalább egy hónappal elküldik a felkérés(ek)e)t.	

2.4.4.2. Közös rendezvények lebonyolítása (folyamat-, ajánlásstandard)

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a rendezvény jó hangulatban eltöltött, a gyermekek és a szülők számára egyaránt élménydús alkalomnak bizonyuljon, valamint, hogy a rendezvény lebonyolítása zökkenőmentes legyen.

Input feltételek

- Megelőző tevékenység: A tervezés és a szülők tájékoztatása megtörtént.
- Tárgyi feltételek: A használandó eszközök, kellékek, alapanyagok rendelkezésre állnak.

Sor-szám	Lépések	Értékelési kategóriák/megfeleléségi kritériumok	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
		Lépések végrehajtásának módja			
1.	Gyermekek felkészítése a szülőkkel közös rendezvényre.	A kisgyermeknevelők jóval a szülőkkel közösen tartandó rendezvény előtt felkészítik a gyermekeket.	A gyermekeknek nem szólnak előre a rendezvényről.	A kisgyermeknevelők elmondják a gyermekeknek, mikor, mi, hogyan zajlik majd, esetenként énekekkel, mondókákkal, versekkel hangolják rá őket előzetesen. Érzelmileg is felkészítik a gyermekeket: beszélnek arról, hogy jó lesz együtt lenni, játszani stb. a szülőkkel.	
2.	A szükséges előkészületek megtétele.	Felkészülnek a szülők fogadására.	Nem készülnek fel előre sem a helyszín kialakításával, sem a szülők fogadására.	Elrendezik a helyszínt, előkészítik az eszközöket, kellékeket, anyagokat.	A gyermekek bevonásával díszítik fel a csoportszobát, készítik ki az eszközöket, készítenek elő alapanyagokat.
3.	A szülőkkel való közös program lebonyolítása.	A csoport kisgyermeknevelői háziasszonyként tevékenykednek.	Az érkező szülőkkel senki nem foglalkozik.	A kisgyermeknevelők üdvözlik az érkező szülőket; ismertetik a főbb tudnivalókat, megmutatják az elfoglalható helyeket, beszélgetnek velük és a gyermekkel, szükség esetén segítenek, intézkednek. Megragadják az alkalmakat, hogy a szülőket egymással is megismertessék, a lehető legszélesebb körben bevonják őket az eseményekbe. A rendezvény végén elbúcsúznak a távozó szülőktől és gyermekektől.	A rendezvény során felmerülő lehetőségeket kihasználva mintát nyújtanak pl. a gyermekkel való kommunikáció során, egy-egy tevékenység beindításakor stb. A szülőcsoportot közösségként igyekeznek építeni, fejleszteni.
4.	A rendezvény eseményeinek feldolgozása.	A kisgyermeknevelők a gyermekekkel és egymással is megbeszélnek a közös rendezvény tapasztalatait.	Semmilyen formában nem történik meg a rendezvényen történetek feldolgozása.	Az elkövetkező napokban a kisgyermeknevelők megbeszélnek a gyermekekkel a történeteket, felidéznek az élményeket, megnézik az esetleges produktumokat, fotókat. Beszélgetnek az eseményekről.	A kisgyermeknevelők egymással egyeztetve, megbeszélve értékelik a szülők bevonódásának eredményességét.

A standardhoz kapcsolódó ajánlott dokumentáció

- A rendezvényekről készített feljegyzés pl. csoportnaplóba.

3. MUNKATERÜLET: DOKUMENTÁCIÓ

3.1. Tevékenységterület: szakmai program készítése (leíró-előíró standard)

Bevezetés

A szakmai programmal kapcsolatos standard elején azért tartjuk fontosnak szólni a szakmai program jelentőségéről, mert gyakori tapasztalata a szakmai ellenőrzéseknek, hogy a szakmai program és a szakmai gyakorlat között nem mindig van igazán élő kapcsolat.

A szakmai program egyik jelentősége – amennyiben a munkatársak ismerik, értik és alkalmazzák –, hogy segítségével tervezettebbé válik a munka. Javul a munka tudatossága (tudjuk, mit és hogyan fogunk tenni, milyen céllal és milyen várható eredménnyel), hatékonyabban szervezhetőbben valósíthatók meg a feladatok, és az elvégzett munkát össze is tudjuk hasonlítani a terveinkkel.

Képzeljünk el egy olyan bölcsődét, ahol az érdeklődő szülők részletesen ismerik a gyermekkel végzett munka minden vonatkozását. Pontosan tudják, mit várhatnak a kisgyermeknevelőktől, hogyan folyik a bölcsődei élet. Előre látják, hogy a gyermekükkel mi fog történni, mire számíthatnak a beszoktatáskor, a gondozási tevékenységben, játékokban. Hogyan gondolkodnak, éreznek, milyen elveket vallanak az ott dolgozók a gyermekneveléssel kapcsolatban. Ki és milyen „felkentséggel”, tudással rendelkezik, milyen módszereket fognak alkalmazni. Akár látatlanban is meg tudják ítélni, hogy mennyire van összhangban az, ami a gyermeküket várja a saját nevelési elképzeléseikkel, elvárásaikkal, azzal, ami otthon a gyermeket körülveszi. Még be sem lépett a bölcsőde ajtaján, már jórészt ismer a döntéséhez, a bizalma megalapozásához szükséges minden fontos információt. Ezeket az információkat – a szakmai program révén – minden esetben, minden szülő, ugyanolyan szélességben és mélységben megkapja, mert az információhordozó nem egy személy. A szakmai program nem fogja helyettesíteni a személyes látogatást és tapasztalatot, de ha a szülő pozitív előfeltevéssel érkezik személyesen a bölcsődei szolgáltatásba, már félig megnyertük magunknak.

A szakmai program, ha tényleg jól tükrözi a szolgáltatásban folyó munkát, akkor kiváló bizalomépítő eszköz, amely egyúttal alapot nyújt a szülőkkel való együttműködés kialakításához.

Egy, a gyakorlati munkát jól tükröző és alátámasztó szakmai program segíti a szolgáltatás minőségének egységességét biztosítani, hogy mindenki ugyanazt értse jó szakmai munka alatt. A szakmai program ugyan nem tartalmaz részletes folyamatleírásokat, de a szolgáltatásban folyó munka alapelveit és módszereit tükrözi, így alapot ad egyfajta szakmai egységességre a szolgáltatáson belül.

Ha divatosan akarunk fogalmazni, elmondhatjuk tehát, hogy a szakmai program egy kiváló minőségbiztosítási eszköz, mert segít a szolgáltatáson belüli közös nevezők kialakításában és fenntartásában.

A módszertani feladatokat ellátó szakmai szervezet képviselője az ellenőrzések során, a szakmai programmal veti össze a gyakorlati munkát, hogy meggyőződhesen a szakmai programban foglaltak megvalósulásának színvonaláról. A szakmai ellenőrzés során az ellenőrzést végző szakértő a bölcsődei munkát a szakmai programban foglaltakkal összevetve fogja megítélni, ezért egy jó szakmai program olyan, mint egy minőségi tanúsítvány.

A bölcsődék szervezeti és működési szabályzata határozza meg az intézményen belüli kapcsolatok rendszerét és rendjét, a szakemberek feladatait.

Célmeghatározás

A szakmai program meghatározza azokat a célokat, elveket, módszereket és eszközöket, amelyek a bölcsődében folyó szakmai munkát megalapozzák. A szakmai program a bölcsődében dolgozó szakemberek számára a szakmai munka átfogó koncepciója és terve, a gyakorlati munkában a közös nevező meghatározója. A szakmai program célja a szakmai munka megalapozásán túl, hogy annak alapján a bölcsődei ellátást engedélyező és ellenőrző szervek, valamint a szülők számára pontos kép alakuljon ki a bölcsődében folyó nevelő-gondozó munkáról.

Elfogadhatósági kritériumok

A szakmai program akkor elfogadható, ha tartalmilag és formailag megfelel a jogszabályban előírt követelményeknek és a szakmai módszertani iránymutatásokkal összhangban van, pontosan láthatóvá teszi a bölcsődei nevelő-gondozói munkát.

Az eredményesség mérésének módja

Dokumentumelemzés.

Mérési és értékelési eszköz, eljárás

Ellenőrzési szempontsor.

Input feltételek

- Megelőző tevékenység(ek) meghatározása: a szakmai program első elkészítésekor – amennyiben mód van rá – a bölcsődevezető a megvalósításban együtt dolgozó munkatársaival szakmai teamben készíti elő.
- A szakmai program elkészítését előzze meg igényfelmérés.
- Személyi feltételek: bölcsődevezető.

Kapcsolódások más szabályzókkal, előírásokkal, releváns módszertani szakirodalom

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Magyar Bölcsődék Egyesülete, 2021. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_oldalak (2021.08.30.)
- Bölcsőde. Tájékoztató (2018–2019). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt http://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2019/07/bolcsodei_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Mini bölcsőde. Tájékoztató (2018). Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. EFOP-3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása kiemelt projekt https://www.efop311.hu/wp-content/uploads/2018/02/mini_bolcsode_tajekoztato.pdf (2021.05.31.)
- Göncziné Sárvári, G., Gyuriczáné Botka, E., Lajtai, Zsné, Németh, M., Papné Gyöngyösi, K. (2019). *Módszertani útmutató a kisgyermekről vezetett szakmai dokumentáció vezetéséhez*. Bölcsődék, mini bölcsődék részére. https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/M%C3%B3dszertani%20feladatok/tmutat___dok__vezet___s___hez.pdf (2021.05.31.)
- Nyitrai, Á., Korintus, Mné (2014). A bölcsőde szakmai programja. In: *Bölcsődevezetők kézikönyve*. Vezetési, gazdasági és szakmai ismeretek. 2014. december. RAABE, C1

Kompetenciák

- A szakmai program készítése és végrehajtásának ellenőrzése a bölcsődevezető feladata.
- A szakmai program ellenőrzése a módszertani szervezet és a kormányhivatal kompetenciája.
- A szakmai program jóváhagyása a fenntartó feladata és kompetenciája.
- A szakmai program végrehajtása minden munkatárs feladata.

3.1.1. A szakmai programok formai követelményei

Célmeghatározás

A standard célja, hogy a szakmai programok struktúrája, tagolása, megjelenése, terminológiája megfeleljen az elfogadhatósági kritériumoknak. Emellett a szakmai programok tartalmazzák az összes olyan dokumentációs elemet csatolmányként, amelyeket előír a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 4/A §.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	A szakmai program formai kivitelezése.	Hiba, ha a szakmai program szövegszerkesztési elemeiben nem adja vissza a tartalmi hangsúlyokat, az egyes szövegszerkesztési elemek (betűtípus, betűméret, sorközök és a bekezdések tagolása) nem esztétikusak és egységesek, túlzásúfolt, túldíszített hatást kelt a szakmai program (túl sok és nem adekvát illusztráció és idézet).	Formailag a szakmai program esztétikus megjelenésű, szerkesztése követi a tartalmi elemek hangsúlyait, segíti az áttekinthetőséget. Egységes és az egész programon végig következetesen egységesek a szövegszerkesztési elemek.	Tartalomjegyzéket is tartalmaz.
2.	A szakmai program nyelvezete, stílusa, szakszerűsége.	A szakmai program nyelvezete nem szakszerű (pl. a konkrét korcsoport megjelölése helyett „kisebb gyerek”, „nagyobb gyerek”, fejlődés támogatása helyett „fejlesztés”), nem vagy hibásan használja a programíró a fogalmakat (pl. igény szerinti gondozás, felmenő rendszer). A szakmai program értelmezhetősége nehézséget okozhat a szülőknek. Olyan szakmai evidenciákat nyilvánít ki a programban, amelyek megkérdőjelezhetetlenek (pl. a gyermeket testileg nem fenytjük).	A szakmai program nyelvezete egyszerre szakszerű és közérthető. Figyelembe veszi a programíró, hogy a szakmai programot egyaránt kell hogy értse a szakmai munka engedélyezését és ellenőrzését végző szakmai szolgáltatás és a szülő. Az egységes fogalomértelmezés okán, szükség esetén fogalommagyarázatokat is tartalmaz (amelyek hétköznapi és szakmai értelmezése különbözik egymástól, pl. kisgyermekkor, tanulás stb. vagy olyan szakkifejezés, amely a szülők számára nem feltétlenül érthető pl. attitűd, motiváció, folyamatos napirend).	A szakmai program tartalmaz olyan bevezető részt, ami egyértelművé teszi a szülők és a szakmai szolgáltatások számára, hogy kinek, milyen céllal, milyen logikát követve íródott a szakmai program.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
3.	A források felhasználásának módja, az információk köre és mélysége.	A szakmai program összeol- lózott (több, mint a 20%-ban tetten érhetők szó szerint azok a források, amelyekből összeál- lították). A szakmai programot író nem vagy nem az idézés szakmai szabályai szerint hivat- kozik a felhasznált forrásokra (pl. más szakmai programokra), plagizál. Nem történik meg a felhasznált források adaptációja (annak ellenére emel be a programíró szó szerinti idézeteket a for- rásokból, hogy annak minden vonatkozása érvényes lenne a szolgáltatásra, a célcsoportra stb.). A programíró feleslegesen emel a programba olyan szak- irodalmi idézeteket, amelyek nem szolgálják a szakmai mun- ka bemutatását (pl. fejlődésle- lektani jellemzők).	A szakmai program az adott szolgáltatásra érvényes infor- mációkat tartalmazza. A fel- használt források adaptáltak a konkrét szolgáltatás szakmai munkájára. A felhasznált források szó szerinti idézése nem haladja meg a teljes szakmai program 20%-át. Az idézeteket a forrásfelhaszná- lási szabályoknak megfelelő- en jelenítik meg. A szakmai program csak olyan szakmai informáci- ókat tartalmaz, amelyek a tényleges szakmai munka megismertetését szolgálják.	
4.	A szakmai program struk- túrája.	A szakmai program struktúrája nem felel meg a minőségi minimumnál megszabottak- nak, emiatt nehéz eligazodni benne.	A szakmai program struktú- rája követi a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 4/A. § (1) bekez- dés struktúráját, felépítése logikus és áttekinthető, az eligazodást segítő tartalom- jegyzéket és oldalszámozást tartalmaz. A szakmai programban a leg- fontosabb adatok a program elején szerepelnek. A következő alapadatokat szükséges szerepeltetni: • Bölcsőde Neve, Címe, Nyitvatartás hétfőtől péntekig, Ellátási terület, Férőhelyszám, Tele- fon, E-mail, Honlap • Fenntartó Neve, Székhelye, Képviselő- je, E-mail, Telefonszám • Egyesített Bölcsőde/Bölcső- dei Igazgatóság esetén Egyesített bölcsőde/Bölcső- dei igazgatóság neve, Szék- helye, Működési területe, Egyesített bölcsőde/Bölcső- dei igazgatóság vezetőjé- nek neve, elérhetőségei. • A szakmai program készítő- jének neve és beosztása. • A szakmai program érvé- nyességi ideje. • A szakmai program készítő- jének dátuma.	

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
5.	A szakmai program elemeinek teljessége.	Az egyes programelemek nem a szükséges mélységben foglalkoznak az adott kérdéssel (pl. nem derül ki a programból, hogy a helyiségek egymáshoz képest milyen elrendezésben vannak, beláthatók-e), vagy túl részletezett egy-egy téma kifejtése, esetleg nem oda illő információkat tartalmaznak a programelemek (pl. a bölcsődében folyó ivóvíztisztítás kémiai folyamatai).	Minden egyes szakmai programelem tartalmazza a szükséges és elégséges információt ahhoz, hogy a munka szakmai megfelelősége megítélhető legyen.	
6.	A szakmai program mellékletei.	Hiányoznak a kötelező mellékletek.	A szakmai program 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 4/A. § által megszabott mellékleteit csatolták.	
7.	A szakmai program hitelesítése.	Hiányos.	A szakmai program készítőjének neve és aláírása, az elkészítés és érvényesség dátuma, valamint a jóváhagyó fenntartó képviselőjének neve és aláírása szerepel a szakmai programon.	
8.	Azonosító- és alapadatok.	Az azonosító- és alapadatok nem vagy csak részben szerepelnek a szakmai program elején. Nem a szakmai program elején és nem együtt kapnak helyet az azonosító adatok, hanem elszórva a szakmai programban. Az azonosító- és alapadatok nem egyeznek meg a bölcsőde működési dokumentációjában szereplő adatokkal.	A szakmai program elején szerepelnek a bölcsődére, a fenntartóra (hálózat esetén a hálózatra is) vonatkozó azonosító- és alapadatok. Az azonosító- és alapadatok egyeznek a bölcsőde működési dokumentációjában szereplő adatokkal.	

3.1.2. A szakmai programok tartalmi elemei (leíró-előíró standard)

Célmeghatározás

A szakmai program tartalmilag feleljen meg a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 4/A. § (1) bekezdés és a szakmai előírások által megszabott követelményeknek, szakszerű alapot adjon a bölcsődei nevelő-gondozó munkának, és informatív legyen a szakmai ellenőrző szervek, valamint a szülők számára.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A továbbiakban a szakmai programok tartalmi felépítése szerint haladva vesszük sorra az egyes programelemek megfelelőségi kritériumait.

Az ellátandó célcsoport és az ellátandó terület jellemzői

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	A célcsoport meghatározásának teljességi mértéke.	Az ellátandó célcsoport jellemzőinek bemutatása hiányos a minőségi minimumnál meghatározottakhoz képest.	A célcsoport-meghatározás kiterjed az ellátandó gyermekek életkorára, nevelési-gondozási jellemzőire, az ellátott gyermekek nevelő családok ellátást érintő jellemzőire (foglalkoztatottság).	
2.	A célcsoport meghatározásának pontossága.	A célcsoport jellemzőit nem pontosan, túl általánosan fogalmazzák meg (pl. „Fogadunk SNI-s gyermekeket.” Ez a megfogalmazás magában foglal minden fogyatékossgot, a fajtáját és az érintettség mértékét egyaránt beleértve, így túl általános.).	A célcsoport jellemzőit a szülők számára egyértelműen meghatározzák. A szülők számára egyértelműen tartalmazza a szakmai program azokat a jogszabályi előírásokat, amelyek szabályozzák a szülők munkajogi státuszának és a bölcsődei felvételnek az összefüggéseit.	A vonatkozó jogszabályok közérthetően, a szülő számára könnyen értelmezhető megfogalmazásban és mellette a jogszabály pontos helyének hivatkozásával szerepelnek a szakmai programban.
3.	Az ellátási terület meghatározásának pontossága.	Az ellátási terület nem vagy nem pontosan szerepel a szakmai programban.	Az ellátási területet pontosan (nagyobb településen belül, a településrész, pl. utca szintig) meghatározzák a szakmai programban.	

A szolgáltatás célja, feladatai, alapelvei

Célmeghatározás

Röviden kifejtetni az intézmény fő célját a napközbeni gyermekellátás területén, valamint azokat a feladatokat, amelyeket a célok megvalósítása érdekében kívánnak végrehajtani.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

- Az alapelvek tekintetében a bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjában meghatározottakat kell alapul venni.
- Gyakori hibája a szakmai programoknak, hogy nem teljesen válik szét a három elem (cél, feladat, alapelv) értelmezés tekintetében.
- Nagyon egyszerűen fogalmazzák meg, hogy a cél az, amit el akarunk érni. A „Milyen eredményt várunk a munkánktól a folyamat végén?” kérdésre ad választ a célkitűzés.
- A feladat azokat a tevékenységeket, tevékenységterületeket határozza meg, amelyekkel dolgozunk van a cél elérése érdekében.
- Az alapelvek pedig olyan értékek, szakmai normák, amelyek a feladatok végrehajtásában, a szakmai döntések meghozatalában irányadóként működnek.
- Ennél a programpontnál nem kell és nem is szabad részletes kifejtésekbe bocsátkozni. Átfogóan fogalmazzunk, de a saját szolgáltatásunkra vonatkozóan, nem másolva a szakmai keretrendszerek szövegét.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	A célok megfogalmazásának pontossága, egyedisége, a szakmai szabályozókkal és a jogszabályokkal, valamint a célcsoport jellemzőivel kapcsolatos összhangja.	A célok megfogalmazásában nem érik el a minőségi minimumnál megfogalmazott követelményszintet. Az alapprogramban meghatározott célokat szövegazonos módon veszik át. A célok és a feladatok keveredése jellemzi a célkitűzést.	A célok megfogalmazása rövid és tömör. A célok tekintetében a szakmai program kitér az elsődleges célokra: a gyermekek nevelésével és gondozásával kapcsolatos célok átfogó megfogalmazására és a másodlagos célokra, a családok támogatásában kitűzött célok megfogalmazására. A célkitűzések megfogalmazásában az Alapprogramban meghatározott célokat tekintik kiindulópontnak, de a saját szolgáltatásra értelmezve fogalmazzák azt meg. A célok megfogalmazásánál figyelembe veszik szakmai kompetenciahatárait. A célok megfogalmazásában a célcsoportként meghatározott korosztályhoz és a célcsoport egyéb jellemzőihez (pl. hátrányos helyzet, SNI stb.) igazodnak. (Amennyiben többféle korosztályt lát el a szolgáltatás, akkor minden korosztályra vonatkozóan meghatározza a célokat.)	A minőségfejlesztéssel kapcsolatos célokat is megfogalmazzák.
2.	A feladatok megfogalmazásának pontossága, egyedisége a kitűzött célokkal, a szakmai szabályozókkal és a célcsoport jellemzőivel való összhangja.	A feladatok megfogalmazásában nem érik el a minőségi minimumnál megfogalmazott követelményszintet. Az Alapprogramban meghatározott feladatokat szövegazonos módon veszik át. Az alapelvek, célok és a feladatok keveredése jellemzi a feladatok meghatározását.	A feladatok megfogalmazása tematikusan követi az Alapprogramban meghatározott feladatokat. A feladatok tekintetében az intézmény/ szolgáltatás a rá jellemző sajátosságokat figyelembe véve fogalmazza meg a feladatait. A feladatok megfogalmazása rövid, tömör. A célok megfogalmazásában a célcsoportként meghatározott korosztályhoz igazodnak, és figyelembe veszik szakmai kompetenciahatárait. A feladatok megfogalmazása összhangban van a célokkal és az irányadó jogszabályokban előírt feladatokkal.	A minőségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat is megfogalmazzák.
3.	Az alapelvek összhangja a szakmai iránymutatásokkal és etikai elvekkel.	Az alapelvek megfogalmazásában nem érik el a minőségi minimumnál megfogalmazott követelményszintet. A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramban és az irányadó jogszabályban meghatározott elveket és normákat szövegazonos módon veszik át.	Az alapelvek megfogalmazása összhangban van a bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramban, valamint az irányadó jogszabályban megfogalmazott elvekkel és gyermeki jogokkal. A szakmai és jogi szabályozók által meghatározott elveket az intézmény a saját értelmezésében fejti ki a szakmai programban.	A szakmai program tartalmazza az intézmény minőségpolitikájának rövid megfogalmazását.

Együttműködés az intézményen belül és a tágabb környezettel

Célmeghatározás

Az intézményen belüli együttműködés célja, hogy az intézményben dolgozó munkatársak között olyan formái, módjai alakuljanak ki a munkamegosztásnak, az együttműködésnek és az információáramlásnak, amely lehetővé teszi a közös szakmai alapokon nyugvó, egységes minőséget garantáló együttműködést.

A szülőkkel való együttműködés célja, hogy szülők és a kisgyermeknevelők között kialakuljon egy bizalmi alapon működő partneri kapcsolat, amely lehetővé teszi a gyermek számára, hogy az otthon és az intézmény között a lehető legkisebb legyen a pszichés távolság, és a gyermeket egységes nevelő hatások ériék mind a családban, mind az intézményben.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

Az intézményen belüli együttműködés a munkamegosztás és a szakmai információáramlás kifejtését jelenti az intézményben együtt dolgozó személyek között. (Egyesített bölcsőde, Bölcsődei Igazgatóság esetén a hozzá tartozó tagintézmények között is.) Az intézményen belüli együttműködés magában foglalja a szülőkkel való közös munka kifejtését is. Ez utóbbi téma a szakmai program nevelési feladatok megvalósulásával foglalkozó részében is kifejtendő. Ebben az esetben ennél a résznél hivatkozunk azokra a programrészekre, ahol tárgyaljuk a szülővel való együttműködést.

Az intézményen kívül más intézménnyel, szakértőkkel, gyermekjóléti szolgáltatókkal, védőnővel, pedagógiai szakszolgálatokkal, óvodával, szakhatóságokkal stb. való kooperációt jelent.

Ügyelni kell arra, hogy a szülő tudomása nélkül nem kérhetünk információt a gyermekről, például a védőnőtől sem. Ezek az együttműködések elsősorban az intézmény hatékonyabbá tételét, illetve a szülősegítő szolgáltatások célját szolgálhatják, kiemelt figyelmet fordítva a jogszabályban meghatározott jelzőrendszeri feladatok megvalósítására.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	A belső kapcsolatrendszer kifejtése teljes körű.	Hiányos a belső kapcsolatrendszer tárgyalása, valamely szereplő kimarad ebből a programrészről.	Minden szereplőre kiterjed a belső kapcsolatrendszer tárgyalása (vezető, kisgyermeknevelők, dajkák, egyéb munkatársak, fenntartó, szülő).	
2.	A külső kapcsolatrendszer kifejtése teljes körű.	Hiányos a külső kapcsolatrendszer tárgyalása, valamely szereplő kimarad ebből a programrészről.	Legalább a gyermekvédelmi jelzőrendszert működtetővel (gyermekjóléti szolgálat vagy védőnő), valamint a szolgáltatásnyújtásban szerepet játszó külső szakemberekkel (konduktor, gyógypedagógus, gyermekpszichológus stb.) való kapcsolattartást kifejtik.	Minden olyan szervezetre és szakemberre kiterjed a külső kapcsolattartás kifejtése, amelyekkel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatban van az intézmény.
3.	A kapcsolattartás/együttműködés tartalma.	Bármely eleme indokolatlanul hiányzik a minimumkövetelményeknél meghatározott elemeknek.	A kapcsolattartás/együttműködést, a kapcsolattartás célját, formáit, rendszerességét, módját, valamint az együttműködésre vonatkozó kompetenciahatárokat kifejtik.	Meghatározottak olyan fejlesztési irányok, célok, amelyek az egyes belső és külső partnerekkel való együttműködésben a szakmai program érvényességét áthidaló időszakban tervezettek. (Minőségfejlesztési célok.)

Személyi feltételek

Célmeghatározás

A szakmai programból egyértelműen kitűnjön, hogy biztosítva van a célcsoportként megjelölt gyermekek ellátásához szükséges tárgyi feltételrendszer a gyermekek életkori sajátosságainak, fejlettségi szintjének, nevelési-gondozási igényének megfelelően, valamint az alapellátáson kívül vállalt feladatok szakszerű ellátásához szükséges személyi feltételrendszer.

Sorszám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelési kritériumok			
1.	A személyi feltételek bemutatásának teljessége.	Nem minden személyt mutatnak bem a szakmai programban.	Minden szerepet játszó személyt (belső- és külső szakembert) bemutatnak a szakmai programban, de nem név szerint, hanem a végzettségüket, kompetenciáikat tekintve.	
2.	A személyi feltételek bemutatásának mélysége.	A minimumkövetelményekben meghatározottakhoz képest hiányos a személyi feltételrendszer bemutatása. Az ellátás szempontjából nem releváns információk is szerepelnek a bemutatásokban.	Bemutatják az 1. pontban meghatározott személyekkel kapcsolatban azok végzettségét (különös tekintettel a 15/1998. [IV. 30.] NM rendelet 2. sz. mellékletében meghatározott képesítési előírások szerinti végzettség), szakmai tapasztalatait és kompetenciáit.	

Tárgyi feltételek

Célmeghatározás

A szakmai programból egyértelműen kitűnjön, hogy biztosítva van a célcsoportként megjelölt gyermekek ellátásához szükséges tárgyi feltételrendszer a gyermekek életkori sajátosságainak, fejlettségi szintjének, nevelési-gondozási igényének megfelelően.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

Amennyiben sajátos nevelési igényű gyermek ellátását is vállalja a bölcsőde, az esetleges speciális tárgyi feltételek kifejtése itt szükséges.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	Az ellátásra szolgáló épület, épületrész és játszóudvar.	Az ellátásra szolgáló épület, épületrész és játszóudvar bemutatása hiányos a minimumkövetelményekben meghatározott információkhoz képest, paramétereik nem felelnek meg a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. sz. mellékletében meghatározott kritériumoknak.	Bemutatják az ellátásra szolgáló épület/épületrész elhelyezkedését, megközelíthetőségét, helyiségeinek egymáshoz képesti elhelyezkedését, átjárhatóságát és beláthatóságát, valamint nevelési-gondozási és egyéb funkcióját. Kitér a szakmai program a helyiségek megosztásának rendjére (amennyiben több szolgáltatás használ egy-egy helyiséget). Bemutatják az épület helyiségeinek berendezését, a biztonsági és higiénés feltételek garanciáit, összefüggésben az ellátandó célcsoport jellemzőivel és az ellátandó feladatokkal. Bemutatják a levegőztetésre, kültéri játékokra és mozgásra teret adó lehetőség (játszóudvar) méretét, elhelyezkedését, biztonságos használatának garanciáit. Az ellátásra szolgáló épület, épületrész, annak helyiségei és a játszóudvar megfelel a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. sz. mellékletében meghatározott kritériumoknak.	
2.	Az ellátásra szolgáló épület, épületrész és játszóudvar használatának bemutatása.	Nem látható pontosan, hogy az alapellátási és alapellátáson kívüli tevékenységek hogyan különülnek el egymástól funkció szerint a helyiségekben.	Látható a szakmai programból, hogy hogyan oszlanak meg a helyiségek és a játszóudvar az alapellátási és alapellátáson kívüli feladatok között.	
3.	Az ellátás során használt eszközök bemutatása.	A bölcsődei ellátás során használt eszközök bemutatása vagy hiányos, vagy a bemutatott eszközök nem vagy csak részben feleltethetők meg a célcsoport jellemzőinek (életkor, fejlettségi szint, nevelési-gondozási igény), valamint 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. sz. mellékletében meghatározott kritériumoknak, illetve nem látható a szakmai programból, hogy hogyan teljesülnek a minimumkövetelményekben meghatározottak.	A bölcsődei ellátás során használt eszközök (használati tárgyak és játékeszközök) bemutatása teljes körű, a szakmai programból egyértelműen látszik, hogy az eszközök (fajta, anyaga, méretei és darabszáma) megfelelnek az ellátandó feladatoknak és a célcsoport jellemzőinek (életkor, fejlettségi szint, nevelési-gondozási igény, csoportösszetétel), valamint a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 11. sz. mellékletében meghatározott kritériumoknak.	

A feladatellátás szakmai tartalma, módja, a biztosított szolgáltatások formái, köre, rendszeressége, a gondozási, nevelési, fejlesztési feladatok

Célmeghatározás

A szakmai programból egyértelműen és jól látható, hogy milyen nevelési-gondozási feladatokat, milyen módon végez az intézmény, megítélhető, hogy meg vannak az ellátás szakmai garanciái a nevelési-gondozási folyamatokban.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	Nevelési célok.	A nevelési célok részben vagy egészen hiányoznak, vagy túl általánosak, ezért a nevelési munka eredményessége a célokkal való összevetésben nem megítélhető.	A szakmai programban korábban kifejtett célokat konkrétan és részletesen fogalmazták meg a gyermekek egyes fejlődési jellemzőire életkori csoportonként, a szülők, a családok támogatására vonatkozóan (pl. a kisgyermekkor végére a gyermek tudjon kis segítséggel egyedül öltözködni, a családok évente legalább kétszer kapjanak részletes írásos tájékoztatást a gyermek fejlődéséről stb.). A nevelési célok megfogalmazása olyan, hogy mérhetővé válik a cél elérése, lehetővé teszi az eredményesség megítélését.	
2.	Nevelési feladatok megvalósulása.	A nevelési feladatok megvalósulásának bemutatása nem teljes vagy nem konkrét. Nem látható pontosan, hogy mit és hogyan valósítanak meg a feladatellátás során. A konkrét eljárások és módszerek alkalmazásának bemutatása helyett fejlődéslélektani jellemzőket vagy szakmai elvárásokat fogalmaznak meg (nem azt írják le a szakmai programban, hogy mit és hogyan tesznek, hanem, hogy az adott életkorú gyermeknek mire van szüksége, melyek az elvárt módszerek). A leírt eljárások, nevelési módszerek nem szolgálják megfelelően a nevelési célok elérését, nincsenek összhangban a gyermekek életkori sajátosságaival, fejlettségi szintjével, vagy ellentmondásban vannak a kinyilatkoztatott nevelési elvekkel.	Az Alapprogramban meghatározott nevelési feladatokat konkrét nevelési és gondozási tevékenységek (beszoktatás, szobatisztaságra nevelés, étkeztetés stb.) szintjén mutatják be (eljárások, módszerek, folyamatok). A szakmai munka megfelelősége a leírt eljárások, módszerek alapján megítélhető. A nevelési feladatokból látható, hogy hogyan szolgálják a kitűzött nevelési célok megvalósulását életkori csoportonként. Bemutatják a bölcsődei nevelési-gondozási helyzeteket, a nevelési-gondozási feladatok megvalósításának módjára fókuszálva, és ezek az eljárások, módszerek megfelelnek a célcsoport jellemzőinek. A szakmai programból kitűnik, hogy az alkalmazott nevelési-gondozási módszerek és eljárások összhangban vannak a megfogalmazott nevelési alapelvekkel.	A nevelési feladatok megvalósulásának bemutatásakor kitér a szakmai program a minőségfejlesztési célkitűzésekre az egyes nevelési feladatokkal kapcsolatban, és azok megvalósítását szolgáló tevékenységekre.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
3.	A szakmai program tartalmazza a nevelési-gondozási feladatoknak alapot és keretet adó napirend(ek)et.	A szakmai program nem tartalmaz napirendet. A napirend kérdését a szakmai program csak a szakmai iránymutatásokból átvett napirendszerzési elemek, elvek szintjén tárgyalja, és nem mutatja be ezen elvek konkrét megvalósulását (pl. nem derül ki a szakmai programból, hogy hogyan valósul meg a rugalmas napirendszerzés). A szakmai programból nem tűnik ki, hogy hogyan teljesülnek a minimumkövetelményeknél meghatározott napirendszerzési szempontok a gyakorlatban.	A szakmai program bemutatja, hogyan veszik figyelembe az egyes gyermekek szükségleteit, otthoni napirendjét, a gyermekcsoportba járó gyermekek szükségleteinek mintázatát a bölcsőde nyitvatartási idejét, az időjárást, az évszakokat, a több csoporttal együtt használt helyiségek miatti napirendi koordináció szükségességét. A szakmai programból kitűnik, hogy a napirend átgondolt, elegendő idő jut egy-egy gyermek esetében a gondozási műveletek nyugodt elvégzésére. A napirend biztosítja a gyermekek egyéni szükséglete szerint meghatározott gondozási sorrend mentén történő folyamatos gondozás időbeni és munkaszervezési feltételeit. A szakmai program bemutatja ezen szempontok érvényesülésének folyamatát és módszereit a gyakorlatban. A szakmai programban leírják, hogy milyen esetekben és módon változtatják a napirendet, hogyan tud megvalósulni a rugalmasság.	A szakmai program tartalmaz legalább egy őszi-tavaszi, egy téli és egy nyári napirendet, figyelembe véve a levegőztetésre legideálisabb időszakok évszakonkénti váltakozását.
4.	A szakmai program tartalmazza a nevelési feladatok, a nevelési célok megvalósulásának dokumentálását.		A szakmai programban bemutatják, hogyan követik nyomon a nevelési célok megvalósulását, hogyan dokumentálják a gyermekek fejlődését, milyen neveléshez, gondozáshoz kapcsolódó dokumentációt vezetnek.	

Alaptevékenységen kívüli kiegészítő szolgáltatás

Bevezetés

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény az alapellátás elsőbbsége mellett családtámogató szolgáltatásokat szervezhet. Ilyen szolgáltatások lehetnek a játszócsoport, az időszakos gyermekfelügyelet, a gyermekhotel, a nevelési tanácsadás, a játék- és eszközkölcsonzés. Mindezeket bármely család igénybe veheti.

Célmeghatározás

Az alaptevékenységen kívüli kiegészítő szolgáltatások feltételrendszere feleljen meg a bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja szerinti követelményeknek. Egyértelmű legyen a szakmai programban az alapellátáshoz tartozó és alapellátáson kívüli szolgáltatások elkülönülése.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	Az alapellátáson kívüli tevékenységek elkülönülése az alapellátástól látható a szakmai programban.	Nem teljesülnek a minőségi minimumfeltételeknél meghatározottak.	A szakmai programból egyértelműen látszik, hogy az alapellátáson kívüli tevékenységek hogyan különülnek el az alapellátáshoz tartozó tevékenységektől, és hogyan érvényesül az alapellátás elsőbbsége.	
2.	Az alapellátáson kívüli tevékenységek a bölcsődei nevelés-gondozás alapprogramjában meghatározott elvek mentén és a családok igényei szerint szerveződnek.	Az alapellátáson kívüli tevékenységek bemutatásából nem látható, hogyan törekszik a bölcsőde a családokkal való kapcsolatépítésre, milyen módszereket alkalmaz a koragyermekkori intervenció szemlélet érvényre juttatására.	A szakmai programból látható, hogy az alapellátáson kívüli tevékenységek esetében figyelembe vették a bölcsődei nevelés alapelveit, különösen a koragyermekkori intervenció szemléletének befogadását.	Az alapellátáson kívüli szolgáltatások az ellátási területen élő családok igényeire épülnek, amelyet igényfelmérés támaszt alá. Az alapellátáson kívüli tevékenységeknél tervezik a teljes családdal való együttműködést. A családokkal történő interakciók tervezése része a szakmai programnak. Ezek bemutatása szerepel a szakmai programban.
3.	Az alapellátáson kívüli tevékenységek személyi és tárgyi feltételrendszerét bemutatják a szakmai programban.	A szakmai programban nem szerepelnek azok a személyi és tárgyi feltételek, amelyek alapot adnak a szakmailag megfelelő minőségű alapellátáson kívüli szolgáltatások megszervezésére.	A szakmai programban bemutatják azokat a személyi és tárgyi feltételeket, amelyek alapot adnak a szakmailag megfelelő minőségű, alapellátáson kívüli szolgáltatások megszervezésére.	A szakmai program megfogalmaz olyan minőségfejlesztési célokat, eljárásokat, terveket, amelyek az alapellátáson kívüli szolgáltatások minőségfejlesztését szolgálják.
4.	Az egyes alapellátáson kívüli szolgáltatások jellemzői, az igénybevétel lehetséges módjai szerepelnek a szakmai programban.	Az egyes szolgáltatások jellemzői, az igénybevétel lehetséges módjai nem szerepelnek a szakmai programban.	Az egyes alapellátáson kívüli szolgáltatások jellemzői, az igénybevétel lehetséges módjai szerepelnek a szakmai programban.	A szakmai program melléklete tartalmaz olyan megállapodási mintát, illetve a térítési díj számítási szabályzatát, amely alapján a szülő pontos képet alkothat az alapellátáson kívüli szolgáltatások kompenzálásáról.

Az ellátás igénybevételének módja

Célmeghatározás

A szakmai program adjon pontos tájékoztatást az ellátás igénybevételének jogcíméről, az ellátás igénybevételének módjáról, folyamatáról és a kapcsolódó dokumentációk köréről, azok funkciójáról, tartalmáról.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimumkövetelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	A szakmai program leírja az ellátás igénybevételének módját.	Nem vagy csak töredékesen szerepel a szakmai programban, hogy a szülők milyen feltételekkel tudják igénybe venni a szolgáltatást, a szolgáltatás igénybevételének folyamatát és a kapcsolódó dokumentációt, így nem megítélhető a folyamat megfelelősége.	Szerepel a szakmai programban, hogy a szülők milyen feltételekkel tudják igénybe venni a szolgáltatást. A szakmai program bemutatja a szolgáltatás igénybevételének folyamatát, beleértve azt is, hogy miről és hogyan tájékoztatja a szolgáltatás az érdeklődő szülőt. A szakmai programban szerepel, hogy a szolgáltatás igénybevétele önkéntes.	
2.	A szakmai program meghatározza azoknak a dokumentumoknak a körét, amelyek a szolgáltatás igénybevételével kapcsolatosak.	A szakmai programban nem sorolják fel azokat a dokumentumokat – kifejtve pontos tartalmukat és funkciójukat –, amelyek a szolgáltatás igénybevételével kapcsolatosak.	A szakmai programban felsorolják azokat a dokumentumokat – kifejtve pontos tartalmukat és funkciójukat –, amelyek a szolgáltatás igénybevételével kapcsolatosak.	A szakmai program mellékleteként csatolják azokat a dokumentációs mintákat, amelyek a szolgáltatás igénybevételének folyamatához tartoznak.

A szolgáltatásáról szóló tájékoztatás

Célmeghatározás

A szakmai programból kitűnjön, hogy az ellátást nyújtó hogyan tájékoztatja az ellátással összefüggő információkról az ellátást igénybe vevőket.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A tájékoztatás helyi (elsősorban írásos) módjait szükséges láthatóvá tenni ebben a programrészben. A szülő számára fontos információ, hogy a házirend, a szakmai program stb. hol és hogyan hozzáférhető.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum-követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	A szakmai programban látható, hogy minden, a szülőre vonatkozó tájékozódást segítő anyag hozzáférhető a szülők számára.	A tájékoztatás nem felel meg a minőségi minimumnál meghatározott követelményeknek.	A szülők számára a legfontosabb információk (szakmai program, házirend, étlap, gyermekjogi képviselő elérhetősége, aktuális programok stb.) megtalálhatók a szülők számára elérhető módon az ellátás azon helyiségeiben, amelyeket a szülők naponta használnak (öltöző, folyosó stb.).	A tájékoztatás többféle, változatos csatornán is megtörténik egyszerre: faliújság, weboldal, facebook-oldal, e-mail stb.
2.	A szakmai program bemutatja a szülők írásbeli tájékoztatását a gyermekükkel kapcsolatban.	A tájékoztatás nem felel meg a minőségi minimumnál meghatározott követelményeknek.	A szakmai programban megjelenik, hogy a szülők a gyermekükkel kapcsolatos kérdésekről írásban mikor és milyen formában kapnak tájékoztatást.	
3.	A szülők számára fontos információkban történő változást gyorsan és pontosan követi a tájékoztatás.	A tájékoztatás nem felel meg a minőségi minimumnál meghatározott követelményeknek.	A különböző tájékoztatási felületeken megjelenő információk a változást követően a lehető legrövidebb időn belül frissítésre kerülnek, és a változtatás tényéről is kapnak a szülők tájékoztatást.	

Az igénybe vevők és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelmével kapcsolatos szabályok

Célmeghatározás

A szakmai programból kitűnjön, hogy hogyan biztosítottak a gyermekek, a szülők és az ellátást nyújtók jogai, hogyan jutnak érvényre az ellátásban.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

A jogok tárgyalásánál nem az általános emberi, gyermeki és szülői jogokkal foglalkozunk elsősorban. Ezeket elegendő a megfelelő dokumentumok, jogszabályhelyek hivatkozásával megjeleníteni a szakmai programban. Jelen szakmai programrészben azokkal a jogokkal kell foglalkozni, amelyek közvetlenül az ellátással kapcsolatban jutnak érvényre.

Az ellátást igénybe vevőnek joga van

- A szolgáltatásokat teljeskörűen igénybe venni, egyéni bánásmódban részesülni.
- Joga van minden fontos kérdésben a tájékoztatáshoz, adatai védelméhez, a nyilvántartásba, dokumentumokba való betekintéshez.
- Az ellátást igénybe vevőt megilleti személyes adatainak védelme, valamint a magánéletével kapcsolatos titokvédelem.

- Az ellátás vezetője köteles biztosítani, hogy az ellátott adataihoz, a vezetett nyilvántartásokhoz illetéktelen személy ne jusson hozzá.
- Az ellátást igénybe vevők, az ellátást nyújtó kötelezettségszegése és a szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos problémák esetén panasszal élhetnek, amelyet az ellátás vezetőjéhez, illetve a fenntartóhoz lehet szóban vagy írásban benyújtani. Az írásban beadott panasz kezelése egyéni, vagy ha egy javaslat, észrevétel több szülőt érint, akkor közös.
- Gyermekjogi képviselő neve, elérhetősége, tájékoztatás a vele kapcsolatos jogorvoslati lehetőségről.

Az ellátást nyújtó dolgozói számára biztosítandó

- Az egészséges és biztonságos munkavégzéshez szükséges törvényi előírásoknak megfelelő munkafeltételek.
 - A munkatársnak joga van véleménye kinyilvánítására, munkája elismerésére.
 - Megkapni a munkavégzéssel kapcsolatos megbecsülést.
 - Emberi méltóságuk és személyiségi jogaik tiszteletben tartása.
 - Segítségadás szakmai tudásuk gyarapításához.
- Elvárás a dolgozók részéről a felkészült és lelkiismeretes munkavégzés, a szülőkkel való jó kapcsolatra, partneri együttműködésre törekvés, a gyermeki jogok érvényesülésének biztosítása, valamint az ellátás szakmai programjában és házirendjében megfogalmazott szakmai és adatvédelmi szabályok betartása.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	Az ellátást nyújtók és igénybevevők ellátással kapcsolatos jogai és kötelezettségei fel vannak sorolva a szakmai programban.	A felsorolás hiányzik vagy hiányos.	A felsorolás teljes körű.	
2.	A jogok érvényre jutásának/juttatásnak módja kitűnik a szakmai programból.	A jogok érvényesülésének/érvényesítésének formái és módjai nem láthatók, vagy nem teljes körűen jelennek meg a szakmai programban.	Egyértelmű az ellátást nyújtók és az ellátást igénybevevők számára, hogy a szakmai programban meghatározott jogaik hogyan, milyen helyzetekben, formában és módokon érvényesülnek az ellátás működésében.	A szakmai program tartalmaz olyan minőségfejlesztési elemeket, amelyek a jogérvényesítés területére vonatkoznak.
3.	A szakmai program kitér arra is, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésre az ellátást nyújtók és az ellátást igénybevevők számára jogsérelem esetén.	A szakmai program nem tér ki a kifogáskezelés kérdésére, vagy csak részben tér ki rá. A szakmai program nem tartalmazza a gyermekjogi képviselő nevét, elérhetőségét, jogkörét.	A szakmai program tartalmazza a kifogáskezelés folyamatleírását. Probléma esetén több lépcsős megoldást kínál a problémakezelésre (kötelezően a gyermekjogi képviselő nevét, elérhetőségét, jogkörét).	A szakmai program tartalmazza azokat a folyamatleírásokat, hogy hogyan csatolja vissza a szervezet a kifogáskezelési folyamatokból nyert tapasztalatokat az ellátás minőségének fejlesztése céljából.

A bölcsődei szakemberek folyamatos szakmai felkészültségének biztosítása

Célmeghatározás

Láthatóvá váljanak a munkatársak szakmai fejlődését, a szakmai munka összehangolását támogató folyamatok és eszközök.

A standard alkalmazásával kapcsolatos iránymutatás

Itt mutatják be az önellenőrzést, belső ellenőrzést, önképzést, szakmai továbbképzéseken való részvételt.

Sor-szám	Értékelési kategóriák	Nem elfogadható minőség (jellemző hibák)	Minőségi minimum- követelmény	Minőségi minimum feletti ajánlás
	Megfelelőségi kritériumok			
1.	A bölcsődei szakemberek állandó szakmai felkészültsége biztosításának folyamata és eszközei a szakmai munka minőségét szolgálják.	Hiányzik a kötelező továbbképzéseken való részvétellel kapcsolatos kötelezettségvállalás a szakmai programból.	Olyan folyamatokat és módszereket mutatnak be, amikből kitűnik a szakmai munka összehangolásának igénye és hatékonysága, a munkatársak képzési és öné fejlesztési igényének támogatása és a kötelező továbbképzéseken való részvétel kötelezettségnek teljesítése.	A képzés, öné fejlesztés minőségfejlesztési rendszerbe ágyazottan jelenik meg a szakmai programban.

**CSALÁDBARÁT
MAGYARORSZÁG
KÖZPONT**

ISBN 978-615-5944-05-5

Családbarát Magyarország Központ
Székhely: 1134 Budapest, Tüzér utca 33–35.
E-mail: ugyfelszolgalat@csalad.hu
Tel.: +36 70 500 1626
www.csalad.hu

A kiadvány a Családbarát ország elnevezésű projekt keretében készült el.
Projektmenedzser: Annus Gábor
Projekt mb. szakmai vezető: Annus Gábor

A kiadásért *dr. Szuromi-Kovács Ágnes*, a Családbarát Magyarország Központ Nonprofit Közhasznú Kft. ügyvezetője felel.

Budapest, 2022

